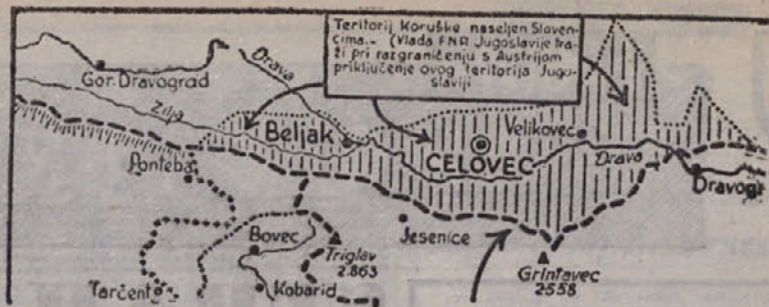

Spet teče pravda za Slovensko Koroško

za živi del slo- venske zemlje

LJUDSKI TEDNIK

UREDNIŠTVO: Via Montecchi 6-II - 24. UPRAVA: Via Ruggero Manna šte. 29. TELEFONI: uredništvo 93808, uprava 27847. OGLASI pri upravi od 8.30-12.00 in od 15.00 do 18.00 ure. Rokopisi se ne vračajo. - Poština plačana v gotovini. Spedizione in abbonamento postale secondo gruppo.

CENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din

TRST 11. februarja 1949

LETO ČETRTO - številka 152

9 t. m. so namestniki zunanjih ministrov štirih velesil obnovili v Londonu razgovore za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo. Zadnjikrat so o tem razpravljali pred istim forumom maja lanskega leta, ne da bi dosegli kakšen pozitiven sklep.

Vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo zanima vso demokratično javnost sveta, toliko bolj posredne in predvsem neposredne sosede. Pomanjkanje mirovne pogodbe z Avstrijo pušča odprto celo vrsto vprašanj velike važnosti za bodoči razvoj mednarodnih odnosov: tako vprašanje odhoda tujih okupacijskih čet z avstrijskega področja, vprašanje bivše nemške imovine v Avstriji, vprašanje reparacij, ki jih je Avstrija dolžna plačati Jugoslaviji in Grčiji, vprašanje notranje demokratizacije in vprašanje avstrijskih meja z Jugoslavijo.

Prav gotovo je z vidika borbe za trajen demokratičen mir, ki jo vodijo svetovne demokratične sile s Sovjetsko zvezo na čelu prvenstvene važnosti odhod okupacijskih čet zapadnih držav, kajti te predstavljajo v sedanjih okupirani Avstriji prav tako kakor pri nas na Tržaškem ozemlju, stražo interesov angloameriškega imperializma in nismo stražo teh interesov, temveč tudi orodje imperialistične ekspanzivnosti na škodo ljudsko demokratičnih držav vzhodne Evrope. Gre predvsem za to, da postane Avstrija resnično neodvisna demokratična država in da ne ostane še naprej to, kar je sedaj - mostišče imperialistov za njihove bodcne načrte.

Če je to prvenstveno vprašanje bodoče mirovne pogodbe z Avstrijo, pa ni v mednarodnem merilu nič manj važno vprašanje demokratizacije v Avstriji in vprašanje Slovenske Koroške, oz. vprašanje meje z Jugoslavijo.

Jugoslavija ima napram Avstriji teritorialne zahteve, ki so upravičene iz nacionalnih, etničnih, gospodarskih in obče človeških razlogov. Gre za vodno energijo reke Drave in za končno priključitev k Jugoslaviji dela Koroške, ki je strnjeno naseljen s slovenskim prebivalstvom, ki gravitira k Jugoslaviji, ki zgodovinsko predstavlja zibelko slovenskega naroda in katerega prebivalstvo na osnovi principa samoodločitve vztrajno zahteva priključitev Koroške k Jugoslaviji, za kar se je v narodno-osvobodilni vojni borilo z orožjem v roki.

Jugoslavija ima poleg tega tudi moralno in demokratično dolžnost, da zaščiti slovenski narod na Koroškem, ki v današnjih pogojih prestaja težo rasne diskriminacije s strani okupacijskih kakor tudi avstrijskih oblasti, kakor jo je moralo prenašati ves čas v tujem robstvu. Prav sedaj pred razgovori o mirovni pogodbi skuša avstrijska vlada zmanjšati vrednost jugoslovanske argumentacije za priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji z lažnim prikazovanjem položaja na Koroškem. Toda vsa resnica se zrcali iz naslednjih dejstev:

Od leta 1945 do danes so na Koroškem zaprli 280 Slovencev. Britanska zasedbena in avstrijska oblastva so obsodila več kot 100 koroških Slovencev na skupno 21 let zapore in na visoke denarne kazni. Vsega je bilo 390 hišnih preiskav

VOJVODSKI PRESTOL NA GOSPOSVETSKEM POLJU

Na drugi strani:

**STRAH SVETOVNE REAKCIJE
PRED MIROLJUBNO OFENZI-
VO SOVJETSKE ZVEZE**

(Nadaljevanje na 2. strani)

KRONIKA

Madžarska vlada je odredila, da se izžene tajnik ameriškega poslanstva v Budimpešti Stefan Kocsak, ki je bil s kardinalom Mindszentyjem v vohunskih stikih.

Sovjetski mornarji so v Valoni prevzeli italijansko vojno «Giulio Cesare» ter jo skozi Dardanele odpeljali v Sovjetsko zvezo.

Ceškoslovaške oblasti so pretirale skupino vohunov, ki so bili v službi vohunskega centra neke zapadne države. Skupino je vodil general Kultvasa.

Denarni obtok v Italiji je 31. decembra 1948. znašal nad 963 milijard lir.

V Teheranu so proglasili obsedno stanje, ker je bil zaradi atentata perzijski šah laže ranjen.

Japonskim mornarjem so ameriške oblasti prepovedale stavko, ki bi morala trajati 48 ur.

V Karniji je precej močnejši potresni sunek povzročil več milijonov lir škode.

V Srednji Italiji je pretekli teden močno snežilo, pri čemer je temperatura padla na 16 st. pod ničlo.

V Franciji so te dni sodili skupino francoskih generalov kolaboracionistov ter jih obsodili na zelo hude kazni, enega pa sploh oprostili.

Agencija Nove Kitajske je javila, da bo kmalu ustanovljena enotna demokratična vlada za osvobodene pokrajine osrednje Kitajske. Sedaj se pripravljajo sklicanje začasnega ljudskega kongresa, najvišjega organa ljudske oblasti, ki bo sestavil začasno vlado ter izdelal njen program.

Proces proti kardinalu Mindszentyju se je končal v torek zjutraj. Kardinala so obsodili na do smrtne ječe zaradi zarote proti državi, izdaje in tihoapljenja s tujimi valutami. Na do smrtne ječe je bil obsojen tudi opat Ispansky. Profesor Barayal je bil obsojen na 15 let ječe, princ Esterhazy na 15 let, kardinalov tajnik Zakar na 6 let, novinar Toth na 10 let, sekretar katoliške akcije Nagy na tri leta. Vsi so bili tudi obsojeni na zaplembo premoženja in na odvzem državljanjskih pravic za določeno dobo. Obsodba teh izdajcev in vohunov je seveda silno razburila reakcionarne zapadne kroge, zlasti papeža, italijansko vlado, ameriške kapitaliste, Bevlina itd.

Sovjetski delegat Jakob Malik je predložil načrt resolucije, po katerem naj bi se pred prvim marcem 1950 znižala oborožitev za tretjino. Sovjetski načrt zahteva tudi, naj Varnostni svet poveri atomski komisiji nalogo, da predloži svetu do 1. junija t.l. načrt konvencije o kontroli in prepovedi atomskega orožja. ZDA in Anglija pa sta temu seveda nasprotovali.

Norveška KP je objavila manifest, v katerem poziva prebivalstvo, naj protestira proti pristopu k norveškemu atlantskemu paktu. Tudi bolgarska Domovinska fronta je obsodila atlantski pakt in izrazila svojo popolno solidarnost z izjavami sovjetskega zunanjega ministrstva v tem pogledu.

Novi bolgarski poslanik v Ankarji Jordan Cobanov je izjavil dopisniku agencije AFP, da so odnosi med Turčijo in Bolgarijo dobri.

V Romuniji so obsodili na zaporne kazni skupino bivših ravnateljev in solastnikov premožljivkov v Petrošani zaradi sabotaže.

Pristaniški delavci v Londonu so začeli v torek stavkati z zahtevom, da se jim izboljšajo plače.

V Izraelu se bo v kratkem sestala ustavodajna skupščina in izvolila državnega predsednika.

Jože Vilfan je interveniral pri tajniku OZN za dva grška sindikalna voditelja, ki sta bila na procesu obsojena na smrt in ki jima je takrat predsednik glavne skupščine OZN s svojim posredovanjem rešil življenje. Sedaj se bo proti njima pričel namreč nov proces.

STRAH SVETOVNE REAKCIJE pred miroljubno ofenzivo Sovjetske zveze

J. V. STALIN

V naši zadnji številki smo zaradi pomanjkanja prostora samo na kratko zabeležili izjave, ki jih je dal generalistim Stalin ameriškega novinarju Smihu, vendar so te take važnosti da se moramo povrniti k njim in si s pomočjo dejstev pojasniti stališče ZDA do teh izjav.

Stalin je, kakor je dejal predsednik progresivne ameriške stranke Wallas, odprl na stečaj vrata za zblizanje med ZDA in Sovjetsko zvezo. Tega Stalin ni naredil prvič; to je že tretji njegov poskus, da bi s sedanje svetovne politične arene odstranil nasprotja v pogledu številnih povojnih vprašanjih.

O značaju „severnoatlantske zveze“

Stalinove izjave o pripravljenosti Sovjetske zveze za zblizanje z ZDA in s tem v zvezi za sestanek med njim in Trumanom padajo v dobo, ko je delovanje imperialističnih in vojnihujskaskih sil prešlo okvir tako imenovane «hladne vojne» in ko te ustvarjajo razne vojaške bloke med državami, ki so pod vplivom politike Bele hiše. O teh vojaških blokih, posebno pa o tako imenovani «severnoatlantski zvezi» govori tudi poročilo zunanjega ministrstva Sovjetske zveze.

Pogajanja za severnoatlantsko zvezo so ZDA začela že lani preko Kanade z V. Britanijo in Francijo ter

državami Beneluxa. V osnutku te zveze je predvideno, da bodo k njej priključene Švedska, Norveška, Danska, Francova Španija, Portugalska, Italija in celo Turčija. Že od vsega početka so tvorci te zveze izključili možnost, da bi v njej sodelovale države ljudske demokracije s Sovjetsko zvezo na čelu. Če upoštevamo še oboroževalno tekmo v državah Marshallovega plana potem je napadalni značaj te zveze na dlani in z ničemer ne pomožno orožje za izvedbo svojih napadalnih načrtov. Imperialistični vladajoči krogi v ZDA si že ves čas po vojni prizadevajo, da bi spremenili zapadno Nemčijo in Japonsko, kakor tudi Avstrijo, Grčijo, Italijo, Turčijo, Norveško, torej države v bližini meja Sovjetske zveze v izhodiščna mostišča za napad na Sovjetsko zvezo. Severnoatlantska zveza ustreza takim načrtom in je zamisljena kot sredstvo za doseg te smotrov zato je njen značaj odkrito napadalen proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije.

Ustnavljanje severnoatlantske zveze izpodkopava tudi Organizacijo združenih narodov. Vse sile na svetu, ki jim je v resnici mar svetovni mir, bi morale dvigati ugled Organizacije združenih narodov in jo krepiti. Vladajoči krogi ZDA in držav njenega bloka pa v resnici to organizacijo rusijo s tem, da jo hočejo napraviti svojim načrtom pokorno orodje. Ker jim to ni uspelo, ker jim ni po prizadevanju Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije uspelo spremeniti statusa Združenih narodov, iščejo poti za izvedbo svojih načrtov mimo Organizacije združenih narodov z ustvarjanjem vojaških blokov izven nje.

Gre torej za protisovjetsko smer v politiki zapadnih sil za politiko, ki

so jo vodili do druge svetovne vojne in ki bi kmalu spravila evropsko civilizacijo v katastrofo.

Spričo takega položaja, spričo take politike angloameriških imperialistov je Sovjetska zveza dolžna še odločneje in dosledneje boriti se proti izvajanju nove vojne za splošen, trajen, demokratičen mir. V tej borbi ima Sovjetska zveza za svoje zaveznike vse druge države in vse številne pristaje splošnega mira.

Vladni krogi ZDA odklanjajo Stalinove predloge

Gornja dejstva nam pojasnjujejo reakcijo ameriških vladajočih krogov in njihovih vazalov v nekaterih drugih državah na Stalinove predloge. V kolikor je demokratični svet pozdravil te predloge kot dokaz dobre volje Sovjetske zveze, v toliko je svetovna reakcija zagnala proti njim vik in krik v bojzani, da bi vladajoči krogi ZDA pogoje sprejeli. Njihova bojazen se je pokazala neutemeljeno, kajti

Spet teče pravda za Slovensko Koroško

(Nadaljevanje s 1. strani)

v domovih koroških Slovencev. Nacistične teroristične «Wurffkomand» so telesno napadle več kot 300 članov OF in ubije dva člana. Avstrijska vlada vztraja na tem, da naj se prizna stanje, ki so ga ustvarili na Koroškem nacisti. Danes ni na Slovenskem Koroškem niti ene nacionalne slovenske šole, slovenski jezik je prepovedan, v državnih javnih ustanovah, v vlaku, na pošti, v cerkvah itd. Koroški Slovenci lahko govore v svojem materinem jeziku samo doma in še to ne vedno in brez nevarnosti. Avstrijski reakcionarni tisk zahteva od avstrijskih oblasti, da ustavijo izhajanje «Slovenskega vestnika» in da se postavijo pred sodišče funkcionarji OF. Koroški pokrajinski poglavar je še novembra 1947 izjavil, da mu je žal, da Avstrija še ne more obratovati z Osvobodilno fronto in da upa, da bo to lahko storila po mirovni pogodbi. Sedanje avstrijske oblasti so razpusile 43 prosvetnih društev, 36 pevskih zborov in 23 tamburških zborov, nacisti pa so izropali 11 družbenih domov in požgali 90.000 slovenskih knjig.

To je današnja črna stvarnost koroških Slovencev pod Avstrijo. Toda ves ta preračunani imperialistični teror borbenosti Koroških Slovencev ni strl niti omajal. Koroški Slovenci ne odstopajo od svojih zahtev za edino pravično rešitev koroškega vprašanja. Politična organizacija Koroških Slovencev OF, ki je imela v januarju svoj kongres, vodi borbo na osnovi svojega programa, ki je globoko demokratičen, internacionalističen in katerega smoter je popolna nacionalna osvoboditev slovenskega naroda na Koroškem. Pomen in delavnost te organizacije je razvidna iz dejstva, da je v lanskem letu imela 1128 sestankov s 170.000 udeleženci.

Jugoslovanska vlada uživa v svojih zahtevah tudi podporo vseh demokratičnih sil v svetu, kar je prišlo predvsem do izraza v dejstvu, da je Sovjetska zveza na vseh dosedanjih konferencah nepopustljivo zagovarjala jugoslovanske zahteve. Jugoslovanska vlada ima v svojih zahtevah katere je v želji, da pride čimprej do sklenitve mirovne pogodbe pred časom omejila na minimum, podporo vseh svojih narodov in predvsem slovenskega naroda, za katerega živi del telesa gre. Pri morski Slovenci, ki na Tržaškem ozemlju pod angloameriško vojaško upravo živimo Korošcem podobno življenje, vemo kaj se pravi tuji jarem in zato slovenskim Korošcem želimo skorajšnjo srečnejšo bodočnost v naši skupni domovini federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Stališče vlade FLRJ do „Sveta za vzajemno gospodarsko pomoč“

Kot smo v našem listu že poročali, je bil v Moskvi pred kratkim sklenjen med SZ, Češkoslovaško, Poljsko, Madžarsko, Bolgarijo in Romunijo «Svet za vzajemno gospodarsko pomoč». Na to gospodarsko konferenco Jugoslavija ni bila povabljena. V zaključni deklaraciji konference je rečeno, da lahko k temu gospodarskemu svetu pristopijo tudi druge države. Znano je, da ima Jugoslavija z vsemi državami, ki so do sedaj članice tega gospodarskega sveta, gospodarske pogodbe. Z ozirom na to dejstvo ter glede na to, da je Jugoslavija država, ki gradi socializem, je presenetljivo, da Jugoslavija ne bila povabljena na konferenco, četudi obstajajo začasno nesoglasja kot posledica resolucije Informbiroja.

V tej zvezi je jugoslovanski zunanji minister podal izjavo, ki jo v celoti prinašamo!

Vlada FLRJ o tem posvetovanju niso predhodno obvestili, niti je niso povabili, da bi pri teh posvetovanjih sodelovala. Vlada gleda na to dejstvo z začudenjem, 1. ker so voditelji naše države nekoč dajali pobudo za čim tesnejše sodelovanje in vzajemno gospodarsko pomoč med državami socializma in ljudske demokracije, 2. pa zaradi tega, ker so države-udeleženke posvetovanja v Moskvi in FLRJ povezane s pogodbami za najtesnejše, vsestransko sodelovanje. Nobenega dvoma ni, da nepovezanost s FLRJ na moskovskem posvetovanju ni v skladu s temi pogodbami,

Vlada FLRJ misli, da se to posvetovanje ne more opravičiti z dejanskimi neurejenimi odnosi med našo državo in državami-udeleženkami tega posvetovanja, ker bi se prav s povabilom in udeležbo predstavnikov naše države pri tem posvetovanju omogočilo lažje likvidirati obstoječa nesoglasja med našo državo in omenjenimi državami.

Ne glede na ta dejstva pa vlada FLRJ z zadovoljstvom ugotavlja, da so sklepi, ki so bili sprejeti pri tem posvetovanju, zlasti v zvezi s točko, v kateri je govora o enakopravnosti vseh držav, ki stopijo v Svet za vzajemno gospodarsko pomoč — istovetni z glediščem vlade FLRJ v vprašanjih gospodarskega sodelovanja ter bi s tega vidika mogla vlada FLRJ sodelovati v Svetu za vzajemno gospodarsko pomoč. Z druge strani pa je vlada FLRJ primorana poudariti, da je za gospodarsko sodelovanje v duhu načel, ki so jih naglasili pri omenjenem posvetovanju v Moskvi, potrebno, da izpolnjujejo države-udeleženke obveznosti do Jugoslavije, ki so bile sprejete in potrjene s pogodbami med ZSSR in državami ljudske demokracije z ene strani in FLRJ z druge strani, ter da se končajo kampanja in postopki, ki ne škodujejo samo gospodarskim potrebam in socialistični izgradnji Jugoslavije, marveč vsem ljudskim demokracijam.

O tem svojem stališču je vlada FLRJ včeraj obvestila vlado ZSSR in vlado drugih držav-udeleženk pri posvetovanju v Moskvi.

vodilni politični krogi ZDA Stalinov predlog niso upoštevali, vsaj ne tako kot bi bilo v interesu svetovnega mira.

Truman, ki je v volivni kampanji ameriškim volivcem obljubljal miroljubno politiko in politiko zblizvanja s Sovjetsko zvezo, se je znašel pred doslej morda najkonkretnjšo priložnostjo, da svoje obljube izpolni in zadosti željam ameriške javnosti. Vendar dosleden v svojem zastopanju interesov ameriških imperialistov tega ni storil. Formalno oviro so ameriški imperialisti našli v vprašanju kraja, kjer naj bi se Stalin in Truman sestala. Stalin je dal za kraj sestanka več predlogov, Truman pa na noben način ne misli iz Washingtona. Toda resnica je v tem, kar je dejal Smith, da ako smatra Truman, da je sestanek koristen, bo kraj sestanka lahko določil. Toda Truman sestanka noče. Noče ga zato, ker bi bil v nasprotju z napadalnimi načrti, ki jih določa severnoatlantska zveza. Na podlagi vseh dosedanjih izjav, ki sta jih dala najvišja predstavnika ZDA Truman in Acheson, zaključuje TASS: Stalin je bil pripravljen skleniti trajen mir na podlagi neposrednih pogajanj s Trumanom in pozneje na novem sestanku Stihir velikih. Truman ni bil na to pripravljen, vse ostalo so besede.

Odnosi med Sovjetsko zvezo in Norveško

Dejstvo, da nameravajo vključiti Norveško, ki meji na Sovjetsko zvezo, v severnoatlantski pakt, upravičeno zaskrblja Sovjetsko zvezo. V posebni noti je ta prošila norveško vlado za pojasnila, na katera je norveška vlada odgovorila skrajno nejasno oz. je potrdila vesti o verjetnosti vstopa Norveške v atlantsko zvezo.

Norveška vlada je odgovorila tudi, da ne bo sklepala nikakih sporazumov z drugimi državami, na podlagi katerih bi morala odstopiti oporišča na svojem ozemlju, razen v primeru, če bi bila napadena ali pa bi ji grozil napad. Ker tukaj norveška vlada namiguje na napad s strani Sovjetske zveze in ker taka namigovanja niso upravičena in da bi sovjetska vlada odstranila vsak dvom glede tega, predlaga norveški vladi naj sklene s ZSSR pogodbo o nenapadanju.

SPREMEMBE V VODSTVU grške komunistične partije in glavnem poveljstvu demokratične armade

Medtem ko so na številnih odsekah grškega bojišča demokratične sile v stalnih napadih na položaje monarhofašistov, ko napadajo mestne predele Soluna in uspešno že dva tedna držijo v svojih rokah večje mesto Karpension, je v znani pokrajini Gramosa zasedal Centralni komitej grške komunistične partije in sprejel nekatere važne sklepe. Kot javlja radio «Svoboda Grčija» je dneveni red zasedanja obsegal naslednje točke: 1.) Grčija na svoji poti k neodločnemu preobratu; 2.) odkloni oportunistične desnice v grški KP; 3.) izvolitev CK KP Grčije; 4.) izvolitev političnega urada CK KP.

Isto poročilo javlja, da je bil s sklepi, istega zasedanja razrešen vsake funkcije v partiji in glavnega poveljstva demokratične vojske dosedanji sekretar KP in glavni poveljnik vojske general Markos. Vzrok tega koraka je iskati v tem, da je general Markos težko bolan in da po nekaterih vesteh že dalj časa ni izvrševal svojih funkcij. Za novega sekretarja KP in novega poveljnika je bil izvoljen general Zahariades.

General Zahariades se je rodil v Mali Aziji in je svoja šolska leta preživel v Moskvi, od koder se je vrnil nekaj let pred drugo svetovno vojno v Grčijo. Bil je organizator grške KP in že njen sekretar.

„RURSKI STATUT“ in napredna nemška javnost

Izvajanje «rurskega statuta», ki ne omogoča samo vzpostavljanje vojne industrije v Zapadni Nemčiji, temveč daje ameriškim monopolom neomejeno oblast nad tem delom Evrope, je vzbudilo dokaj ogorčenja v demokratičnih nemških silah. Cela vrsta protestov demokratov dokazuje, da Amerikancem ni uspelo prevarati naprednih Nemcev z bajko o «obnovi» in «demokraciji» preobračanju» zapadne Nemčije. Tj protesti tudi dokazujejo, da niti Schumacherjevi desni socialisti niti Adenauerjevi krščanski demokrati niso imeli v tem pogledu večje sreče, čeprav so si na vse načine prizadevali, da bi svojim ameriškim gospodarjem olajšali delo.

Ogorčenje nemških demokratičnih množic pa je zavzelo velik obseg še posebej, ko so britanske okupacijske oblasti postavile pred sodišče predsednika komunistične partije zapadne Nemčije Maksa Reimanna, čes da je kritiziral «rurski statut». Kako je ta aretacija, vplivala na nemško javnost se vidi tudi iz pisanja reakcionarnih listov. Schumacherjev tisk je n. pr. priznaval, da so Reimanna pred sodiščem pozdravljali kot heroja, reakcionarni «Telegraf» pa je pisal, da je ta sodba zelo dvignila ugled komunistične partije v zapadni Nemčiji. Ta nezakoniti postopek proti Reimannu je predsednik «Zveze svobodne nemške mladine» označil za dokaz, da borba zapadnonemških demokratičnih sil proti uničevanju rurske oblasti zavzema vedno večji razmah, in da so okupatorji proti njej brez moči. Na prvi konferenci «Enotne socialistične partije», ki je bila te dni v Berlinu je njen predsednik Wilhelm Pieck izjavil, da pomeni izvajanje «rurskega statuta» prvi korak k pretvarjanju zapadne Nemčije v kolonijo ameriškega imperializma. Na zasedanju «krščansko demokratske unije» v Berlinu pa so ugotovili, da predstavlja «rurski statut» in sojenje Reimanna napad na Potsdamski sporazum. Drugi predsednik «Zveze svobodne nemške mladine» je izjavil, da se morajo okupacijske oblasti zavedati, da stoji za Reimannom milijoni nemških delavcev.

V rednem mesečnem poročilu generala Clay-ja za najvišje washingtonske urade se ameriški vojaški guverner pritožuje nad vedno večjim desničarskim nacionalističnim gibanjem v

zapadnih okupacijskih oblasteh Nemčije. General Clay javno priznava, da vladajo v zapadni Nemčiji veliki zarodki nacizma, kakor tudi to, da pod različnimi imeni silijo v ospredje nemškega javnega življenja elementi, ki bi morali biti že davno izkoreninjeni. Clay trdi v svojem poročilu, da so ga taki in podobni pojavi presenetili. Resnično je potrebno, da je presenečen: na eni strani prejemajo bivši najvišji nacistični poglavarji funkcije, ki so velikega pomena in dalekosežne važnosti, na drugi strani pa so ravno oni, ki te funkcije bivšim nacistom podeljujejo, presenečeni - kakor sami trde - zaradi vedno večjega porasta nacizma med nemškim narodom. Bivši Hitlerjev šef štaba general Guderian je bil poverjen s strani ameriške vojaške vlade v Nemčiji, da vodi in organizira vojnisko središče. Bivši šef generalnega štaba nemške armade general Halder je bil iz zaporov izpuščen in poverjena mu je bila naloga, organizirati vojaško industrijsko policijo, znano pod imenom «Crna garda». Poljska vlada nenehoma zahteva izročitev težkega vojnega zločinca Waltra Kopfa, ki danes «demokracije» v funkciji ministrskega predsednika Dolnje Saksionske nemško ljudstvo. Nekdanji Hitlerjev sobojevnik Otto Strasser se pripravlja na vrnitev v Nemčijo, ker je bil imenovan za idej-

Demonstracije nemških delavcev v enem izmed industrijskih središč Porurja

nega voditelja nacionalistične «Zveze za obnovo Nemčije». List nemškega sindikalnega gibanja «Tribuna» ugotavlja, da Strasserjevo gibanje že 3 leta financirajo predstavniki nemške težke industrije (Thyssen, Krupp, itd.), kakor tudi to, da na njegovo vrnitev zelo težko čaka ilegalno neofašistično gibanje, ki hoče takoj po njegovi vrnitvi v Nemčijo javno nastopiti. Ti pojavi kažejo železno logiko, ki se zrcali v razmerah v zapadni Nemčiji.

Za 3 leta anglo-ameriške okupacijske vlade so zapadne velesile s svojo politiko stvorile direktno idealne pogoje za rast novih in novih Strasserjev. Če bi že Strasser iz kakršnih koli razlogov ne mogel priti v svojo domovino, so v zapadni Nemčiji na najbolj visokih in odgovornih položajih Halder, Guderian, Kopf, Schacht in ostali prekaljeni nacisti, ki so vedno pripravljene bojevati se za interese monopolov in težkega kapitala.

V. POROČILO GEN. AIREYA O OPRAVLJANJU TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Gen. AIREY je reakcionarjem odprl volivno kampanjo

General Airey je zopet poslal svoje običajno poročilo Varnostnemu svetu. V tem poročilu je pač najvažnejša vest, da bodo prve dni junija upravne volitve, poleg tega pa ga obelodanju ponovno Aireyevu vztrajanje na zahtevi, da se priključi Trst k Italiji, kar je seveda v neposredni zvezi z napovedjo volitev, ker hoče s tem general okrepi položaje iredentističnih reakcionarnih strank in skupin. Pri tem seveda ne vodi generala skrb za tržaško prebivalstvo, niti mu ni do prikazovanja resničnega stanja pri nas. To peto poročilo je verjen prikaz ameriške imperialistične politike vezane na Marshallovo plan in na ustvarjanje strateških oporišč na našem ozemlju. Jasnno je torej,

da ne more biti poročilo zato objektivno in da je sestavljeno tako, da gre v prid domačim reakcionarnim strankam, da jim utre pot k zmagi na volitvah.

O tem nas najbolje prepriča oni del generalovega uvoda k poročilu, kjer govori o številu Slovencev. Teh je po njegovem mnenju okoli dvajset tisoč v štirih okoliških občinah, ter nekaj v bližnji okolici in v miljski občini; vsi ostali prebivalci pa so italijanske narodnosti. General bi torej hotel s svojim poročilom kar nekako eliminirati Slovence, kakor so to delali že skoraj stoletje italijanski iredentisti, ki so vedno trobili v svet o italijanskem mestu. Za generala so tudi zahteve po dvojezičnih izkaznicah le sredstvo za anečenje rasnih čustev, kakor je že v nekem svojem poročilu govoril o rasizmu glede slovenskih šol.

Da je zahteva po priključitvi Trsta k Italiji volivni manever, nam potrjujejo še razni znaki. Reakcionarni listi so navdušeno pozdravili to poročilo, hkrati z napovedjo volitev so napovedali tudi program gradnje novih ladij v okviru kreditov ERP, sledila je velika reklama ob začetku gradnje prve ladije; končno so zopet privlekli na dan bojbe in strahotje z novimi procesi proti partizanskim borbom. Vsi ti znaki nam kažejo, da se pripravljajo velikopotezna akcija proti vsemu demokratičnemu ljudstvu in proti njegovim osnovnim življenjskim interesom.

Zanimivo pri vsem tem je, kako reagira Vidalijska skupina na to ofenzivo ameriških imperialistov in njihovih domačih podreptikov. V skladu s svojo politično linijo niso v svojem glasilu zavzeli nikakega odločnega stališča proti Aireyevi izjavi o nujnosti priključitve Trsta k Italiji, čeprav se s tem krši mirovna pogodba. Pri tem nas ne smejo motiti nekatere medle načelne trditve, ki dejansko prav nič ne pomenijo. Iz vsega njihovega gibanja je razvidno, da so zanje mnogo važnejše nekatere pomanjkljivosti v poročilu (oni pravijo «slučaj») kakor pa glavno in osnovno vprašanje: spoštovanje mirovne pogodbe. Važnost vprašanja šol, stanovanj, zdravstva in nadzorstva nad cenami nihče ne oporeka, toda pri tem se ne sme pozabiti bistvo. To bistvo pa je na primer popolnoma pozabilo «Delo», ki na široko pisari o napovedanih volitvah, ne najde pa niti besedice protesta proti generalovemu predlogu, ki krši mirovno pogodbo in njegovimi trditvami, s katerimi bi hotel

navrstno izbrisati Slovence s Tržaškega ozemlja.

Jasno je, da pomeni Aireyevu poročilo nekaj začetek volivne kampanje, poskus vplivati na volivce z možnostjo o priključitvi Trsta k Italiji in z obljubami o raznih delih v zvezi z Marshallovim planom. Jasno pa je tudi, da večina tržaškega prebivalstva, to je vseh onih, ki bi edini smeli imeti pravico iti na volišča, ne mara priključitve Trsta k državi, ki je upropastila njegovo trgovino in pristaniški promet, ki je skozi petindvajset let pomenila nacionalno zatiranje slovenskega življa in zapostavljanje vseh domačinov sploh. Ravno zato pa bo morala vsa ta politika krivite mirovne pogodbe in podžiganja sovražnosti propasti, pa naj jo podpirajo tudi najvišji forumi, ki s svojimi tendencioznimi poročili postavljajo vso stvarnost na glavo.

V dopolnilo te kratke analize Aireyevoga poročila naj bežno omenimo le še nekatere odstavke, ki potrjujejo naše trditve. General Airey pravi, da se je zopet povrnilo zaupanje v bodočnost, k čemur naj bi pripomogla znana izjava z dne 20. marca 1948. leta ter program ERP. Istočasno pa trdi, da se brezposelnost ne bo v doglednem času zmanjšala in da je njen odstotek zelo visok. Kako naj se to zaupanje v bodočnost skladi «z bolesno visokim številom brezposelnih», nam gospod general ne pove. Tudi trdi, da je treba povečanje tranzitnega prometa preko tržaškega pristanišča pripisati povečanju trgovine z Italijo je privlečena za las, saj nam statistika o pristaniškem prometu dokazuje, da je delež Italije pri tem padel ne pa narasel.

V analizi tukajšnjega političnega položaja, ki naj bi dokazala, da prebivalstvo ne mara samostojnosti Tržaškega ozemlja, govori general o svojih tesnih stikih s tržaškim prebivalstvom, pri čemer pa najbrž misli razne kapitaliste in svoje lutke, ki jih je imenoval na razna mesta v javni upravi. Tudi trdi, da ne bi mogel Trst ziceti, če bi pretrgal svoje gospodarske zveze z Italijo, se bije z zgodovinsko stvarnostjo, ko že vrabci vedo, da je nastalo tržaško pristanišče v funkciji svojega zaledja in je za časa italijanskega gospodarstva vse tržaško gospodarstvo propadalo.

Najbolj nesmiselna in nerazumljiva pa je generalova trditev, da je vrnitev Trsta Italiji ne le v interesu tukajšnjega prebivalstva, temveč tudi v interesu miru v tem delu Evrope, kajti doslej se še ni nikoli utrjeval mir s kršenjem mirovnih pogodb.

Stavkovni vali v Italiji proti likvidaciji domačega gospodarstva

V Italiji je 22 odst. celotnega števila delavcev in nameščenecv brezposelnih. Nivo industrijske proizvodnje je padel za 55 odst. v primeri s predvojnimi in za 10 odst. v primeri z lanskim. Kljub temu zahteva administrator Marshallovega plana za Italijo Zellerbach, da «je treba v interesu boljšega razvoja Marshallovega plana» popolnoma likvidirati italijansko gospodarstvo.

Likvidacija velikih industrijskih podjetij «Caproni» in «SAFAR» lahko služi kot poučen primer, ki razkriva prave cilje Marshallovega plana. Podjetji «Caproni» in «S.A. F.A.R.» sta imeli močnega in nevarnega konkurenta v «Fiatu», ki pripada največji industrijski grupi v Italiji. «Fiat» je pred nekaj meseci sklenil z ameriškim monopolom sporazum o skupni uporabi odnosno prodaji svojih patentov in o skupnih naporih za zavarovanje tržišča. Osvoboditi se je bilo treba samo še domače konkurence. To ni bilo težavno, ker je direktor «Fiat» in predsednik vladinega komiteta za «obnovo» ena in ista oseba. Direktor «Fiat» je v svojstvu predsednika komiteta za «obnovo» enostavno izdal odlok za likvidacijo konkurenčnih podjetij «Caproni» in «SAFAR». Tako je bil z enim udarcem zavarovan ameriškim kapitalistom monopol nad proizvodnjo avtomobilov, telegrafsko-telefonskih naprav, avionskih motorjev in uničena vsa domača konkurenca. 10.000 novih ljudi pa je ostalo brez dela.

Italijanski delavski razred se zaveda kam vodi nadaljnje likvidiranje domačih industrijskih podjetij in se ostro bori proti poskusom nadaljnje likvidacije. Proti novim odredbam komiteta za «obnovo» za likvidiranje nekaterih industrijskih podjetij v Bologni, je stopilo v stavko 180.000 delavcev. V mestu in provinci Paviji je bila generalna stavka in 250.000 industrijskih in poljedelskih delavcev je zahtevalo začetek obljubljenih javnih del. V Toskani so delavci v znak protesta proti odpuščanju delavstva zavzeli štiri podjetja in vzeli proizvodnjo v svoje roke. Slični primeri so se dogodili v industrijskem središču Prato, v mestu in provinci Napoli in drugih mestih. Na Siciliji je stavkalo zaradi odpustov z dela 250.000 delavcev. Rudnik «San Giorgio», ki je namenjen za likvidacijo, so branili rudarji z barikadami pred policijo.

Da bi udušile vse te stavkovne vale, se demokristjanske oblasti poslužujejo policije in njenih napačnih oddelkov, v nekaterih primerih pa so nastopili proti stavkajočim celo s strojnimi ognjem. Zapirajo delavce, ki so sodelovali pri generalni stavki julija prejšnjega leta in partizanske borbe, istočasno pa dopuščajo sredi Rima fašistične demonstracije. Velike policijske akcije so v teku proti poljedelskim delavcem v Apuliji, ki so v generalni stavki. V mnogih primerih so brezposelni poljedelski delavci skupno z brezposelnimi zasedli veleposestniška imetja.

Kljub vladinemu terorju so delavci vendar dosegli nekaj uspehov. V Bariju so veleposelniki bili prisiljeni sprejeti delavske zahteve, da se izdelajo nove kolektivne pogodbe. Veliko zmago je doseglo 10.000 delavcev plinske centrale «Italgas», ki so stopili v stavko, ker se uprava podjetja ni hotela z njimi pogajati. Po petem dnevu stavke je rimska občina pod pritiskom dalavstva odzvala podjetju koncesijo.

Ta borba dokazuje odločnost italijanskega delavstva okrog generalne konfederacije dela, da se z vsemi svojimi silami upre načrtom maršalizerjev Italije in njihovih demokristjanskih pomagačev, ki vodijo k vse večjemu osiromašenju italijanskega delavskega razreda in k pretvarjanju Italije v mostišče napadalnega zapadnega vojnega bloka.

V NOVEM DELHIJU SO SNOVALI imperialistični azijski blok

Pred dnevi je bila v Novem Delhiju konferenca skupine držav Azije in Srednjega vzhoda. Konferenca je bila sklicana na predlog Indije in na njej so razpravljali o položaju v Indoniziji po holandskem napadu. Uradni rezultat dela konferencie, ki je potekala pretežno za zaprtimi vrati, sta bili dve resoluciji, v katerih formalno obsojajo holandski napad na Indonezijsko republiko.

V prvi resoluciji, namenjeni Varnostnemu svetu, je bilo predvideno, da preide oblast nad celotno Indonezijo do 1. januarja 1950 na «združene države Indonezije»; da se do 15. marca t. l. povrne republiky vse ozemlje, ki ga je te imela do 18. decembra 1948; da bodo do 1. oktobra izvedene volitve v državnozbornsko skupščino; da se z Indonezije umaknejo vse holandske čete do dneva, ki ga bo določila posredovalna komisija ali kaksno drugo telo, ki ga bo imenoval Varnostni svet.

Druga resolucija obsega ekonomske in politične sankcije, da bi bile podvzete v slučaju, da bi Varnostni svet, Holandska ali Indonezijska republika odbile predloge konferencie.

Jasno je, da vsi ti sklepi niso niti najmanj v skladu s široko potezno reglamo, s katero so udeleženci konferencie v začetku dela dajali obljube indonezijskemu ljudstvu. To «hitro in zadovoljivo reševanje» konferencie je zadovo-

ljivo edino za holandske napadalce, ker jim omogoča zavlačevanje okupacije Indonezije in utrjevanje njihove ekonomske in politične pozicije teh dežel.

Tak rezultat dela konferencie je bil že v naprej odrejen s samimi njenimi značajem. Medtem ko je vsa demokratična javnost pričakovala, da bo konferenca obsodila holandski in vsaki drugi imperializem, ki ogroža neodvisnost azijskih narodov, je ta v resnici potekala v znamenju priprav za osnovanje «azijskega bloka» za borbo proti komunizmu. Predstavniki marionetskih vlad na konferenci so vsi po vrsti dokazovali potrebo takega bloka, ki naj bi bil podobna tako imenovanemu «zapadnemu bloku».

Indijski tisk je zelo na široko razvil propagando za tak blok in tisk zapadne buržoazije ga je podpiral pri teh načrtih ameriških in britanskih imperialistov. Uradni predstavniki zapadnih sil ne skrivajo svojega strahu pred rastočim narodnoosvobodilnim gibanjem v kolonialnih in polkolonialnih deželah Azije, predvsem v zvezi z zmagovito ljudsko revolucijo na Kitajskem.

Tako se je konferenca v Novem Delhiju, ki naj bi zaščitila svobodoljubno indonezijsko ljudstvo pred holandskimi imperialisti, spremeni v konferenco za organiziranje borbe proti azijskim narodom v interesu vladajočih krogov teh dežel in tujih imperialistov.

KRONIKA

Pretekli teden nas je zopet obiskala burja. Njeni sunki so dosegli brzino 125 km na uro. Povzročili so precej škoda; več ljudi je bilo zaradi padcev laže ranjenih.

Tako imenovanim Lonjercem je sodišče na njihov priziv nekoliko znižalo pretirane obsojbe ter jim odpustilo plačilo globe. Le enemu obtožencu niso prav nič znižali kazni in bo moral sedeti vseh dvajset mesecev.

39 italijanskih pripornikov so pretekli teden zamenjali v Gorici na bloku pri Rdeči hiši za 14 jugoslovanskih državljanzov, ki jih je italijanska vlada v ta namen amnestirala in izpustila iz zaporov.

Kavin trg je bil v preteklem letu zelo živahen. V prvih 11 mesecih 1948 je bilo na tržaškem trgu sklenjenih mnogo kupčij s kavo v skupni količini 125.606 stotov. Pa si še nekateri upajo trditi, da samo stare mamce rade srebajo ta sladki strup.

Papa Miani je bil zopet v Rimu, kamor je šel zahtevati, naj se Trst čimprej priključi Italiji. To pot ni vzel s seboj nobenega stolpčka Sv. Justa in je bil njegov enourni razgovor z grofom Sforzo le zaseben. In grof Sforza mu je zaupal veliko novost, češ da je treba tržaške vprašanje čim prej rešiti. No, za volitve je tudi ta »sponta« dobra, uspeh pa je seveda dvomljiv. Papa Miani pa je bil tudi v Bazovici, kjer je baje celo govoril po slovenski, čemur se ne smemo čuditi, ker je bila njegova mati, kakor Oberdankova, Slovenka. Le škoda, da v Trstu ta jezik pozabi.

Pretekli teden so imeli vsi tržaški listi mnogo opravila z nekim Romagnolijem iz Toskane, ki je bil svoje žive danj nekje tam preko luže pravi gangster, pomočnik glavnega Al Capone. Bil je že zaprt na Hudičevem otoku in v Sing-Singu ter je imel na vesti mnogo grehov. Ceprav je imel na hrbtu že šest križev, pravijo, da je bil zelo v čišlih pri ženskem spolu in da je blestel po raznih nočnih lokalih, kjer je velikodušno razspaval denar. Zadnje čase je bil za tolmača v nekem podoficirskem krožku. Sumili so tudi, da se je pečal s trgovino z belim blagom. Zadnje noč svojega življenja je prebil v mestnem hotelu »Brionia«, kamor ga je prišla obiskat policija. Proti policajem je naperil samokres, ki pa se ni sprožil. Policaji so se zato »umaknili«, medtem pa je Romagnoli izvršil samomor.

V Borštu in Boljuncu so aretirali skupino ljudi, ki jih obtožujejo, da so leta 1947 umorili nekoga Bitterija in ga nato zakopali, da bi skrili vsako sled.

»Zaščitnik« slovenske kulture so na članskem sestanku prosvetnega društva »Prešeren« v Boljuncu prepovedali govoriti zastopnikom SHPZ, ki so hoteli dokazati neupravičenost nekaterih obtožb.

Dvolastnikom so te dni začeli razdeljevati na kmetijskem inšpektoratu dovoljenja za prehod meje. Kmetje bodo lahko prekorčili mejo med sončnim vzhodom in zahodom; dovoljenja bodo veljala te dni.

Na šest mesecev zapora so zašili pripornika Frausina in Mingona, ki sta svoj čas zbežala iz zapora in bila zato vsaj posredno kriva smrti Antona Ferinija, ki so ga ustrelili policaji, ko so ju lovili po starem mestu.

Od preteklega ponedeljka obnavljajo v ul. SS. Martiri št. 3. osebnih izkaznic začasnim prebivalcem, katerih priključi začenjajo s črkami F, G, H, I, L.

Na tiskovni konferenci na predsedstvu cone so na vprašanje »Primorskega dnevnika« glede spoštovanja narodne enakopravnosti Slovencev odgovorili, da ni cona nikoli »delala nobenih razlik« med meščani slovenskega in italijanskega »jezika«. Morda velja to samo za davke, pa še glede tega lahko dvomimo.

Partizanska zvestoba načelom osvobodilne vojne in ljudske demokracije

PARTIZANSKO ZBOROVANJE V PLAVJAH

V nedeljo dopoldne je bila dvorana prosvetnega doma v Plavjah polna najboljših sinov našega ljudstva. Zborovali so partizani iz Trsta in okolice.

V svojem obširnem političnem referatu je tov. Maule podčrtal težke posledice izkoriščanja resolucije Informacijskega urada v likvidatorske namene. Jasno je, da se razdvojene demokratične sile ne morejo uspešno braniti pred udarci, ki jih naprednemu gibanju zadajata imperializem in lokalna reakcija. Sodbata tovarniškega odbora ladjedelnic Sv. Marka, odpust članov tovarniških odborov v veleindustriji, enojezične osebne izkaznice z oznako italijanskega državljanstva za prebivalce STO-ja, razni kompromisi med Enotnimi sindikati in Delavsko zbornico, poziv Vidalijeve skupine v Zvezi brigad Savia Fonde naj bi se združili za skupno akcijo — vse to so posledice spora v demokratičnem tržaškem gibanju, spora, ki je razdiralno deloval tudi med partizani. Izključili so iz partizanske zveze najvidnejše borce iz časa osvobodilne borbe, med njimi tov. Ukmarja, predsednika Partizanske zveze.

Hlevetniško delo vidalijevcev

Da bi pa opravičila Vidalijeva frakcija vse to svoje nemoralno početje, je poslala svetovnim parti-

Partizani so svojo pritrženost Sovjetski zvezi dokazali s svojo krejjo

V imenu KP Tržaškega ozemlja je pozdravil konferenco partizanov tov. Branko Babič. V svojem pozdravu se je dotaknil dveh vprašanj, ki so osnovne in življenjske važnosti za tržaško demokratično gibanje. Ti dve vprašanji sta: enotnost in morala našega demokratičnega gibanja.

Naša politika je ostala zvesta tisti, ki smo jo zasledovali pred resolucijo IU, to je, da se borimo za enotnost demokratičnega gibanja. Ta pot je edino pravilna in dosledna, ni pa vseč določeni skupini ljudi, ki so prekinili s slavljimi tradicijami naše preteklosti in hočejo dati demokratičnemu gibanju drugačno smer, ki je v nasprotju z njegovimi interesi in interesi mednarodnega demokratičnega gibanja. Te težnje izražajo oportunistem in kompromisarstvo s protiljudskimi silami in dejansko likvidatorstvo protimperialistične borbe, težnje, ki so na liniji nacional-šovinistične italijanske reakcije, na liniji priključitve Trsta k Italiji. Ker nečemo po tej poti, nas imenujejo izdajalce, razbijače demokratičnega gibanja, nacionaliste in antisovjete.

Najbolj zlobna je trditev, da smo

antisovjeti. Vsi, posebno partizani se dobro spominjamo, kako smo se za časa borbe vzgajali v ljubezni do Sovjetske zveze, kako smo z mislijo nanjo premagovali vse težave. In danes naj bi mi naenkrat postali antisovjetski ljudje, ki smo svojo ljubezen do SZ dokazali s puško v rokah, ko smo prelivali kri, ko ni bilo lahko biti za SZ. Ne s sentimentalnimi in vzhlicnimi frazami, z idejami smo dokazovali in še dokazujemo svojo ljubezen, česar pa ne moremo reči za marsikaterega izmed tistih, ki nas danes obtožujejo antisovjetizma.

Na isti liniji je tudi vsa lažna kampanja, ki se vodi proti Jugoslaviji od strani vodstva Vidalijeve skupine, češ da Jugoslavija ne gradi socializma, temveč da vzpostavlja kapitalizem. Za zaprtimi vrati pa vodstvo ugotavlja, da vse to ni res, vara pa še dalje ljudske množice in to svoje postopanje opravičuje z nekakšnimi »višjimi cilji«.

Dolžnosti partizanov na TO v sedanjih prilikah

Takšne metode laži in klevet je treba odstraniti iz naših vrst, ker to pomeni varanje proletariata. Takšne metode samo rušijo delavsko in demokratično gibanje in ustvarjajo nezaupanje množic v socializem in demokracijo.

Naj velja edino načelo, ki je za delavsko in demokratično gibanje zdravo in pravilno: stvarna diskusija na podlagi resnice o vseh vprašanih delavskega gibanja, o konkretnem vprašanju Jugoslavije in naših vsakodnevnih problemih borbe proti reakciji in imperializmu.

Prvi pogoj za uspešno borbo pa je vprašanje enotnosti. Zato pozivamo vse, ki jim je pri srcu borba za pravice našega ljudstva, da se odločno bore za enotnost našega gibanja. Ni dovolj izjaviti se za enotnost, treba se je zanj tudi vsak dan boriti. To je tudi ena izmed osnovnih nalog konferencie naših partizanov, katere rezultat naj bo sklep, da se bodo vsi partizani TO kot nekoč borili tudi danes za enotnost. Zgodovinska odgovornost stoji na nas vseh, zato izvršujemo svoje dolžnost kot borci za pravice delovnega ljudstva. Ljudstvo bo sodilo po dejanjih in ne po besedah, zato se nihče ne bo mogel izogniti odgovornosti za svoja dejanja!

Brez partizanov ne bi bilo SIAU

V imenu SIAU je pozdravil tov. Borlolo Petronio partizane, brez katerih bi na TO ne bilo SIAU, brez katerih bi ne bilo svobode na naših zemlji. Za dosego popolne svobode, ki je pri nas še ne uživamo, morajo biti naši partizani, vse naše demokratične vrste, bratsko povezani s partizani v Jugoslaviji.

Delovno predsedstvo na kongresu Partizanske zveze

zanskim organizacijam pismo, v katerem potvarja resnico z neutemeljenimi obtožbami in klevetami na škodo jugoslovanskih partizanov in partizanov TO. Take metode so poniževalne za partizane in zato obsojanja vredne.

Pod geslom internacionalizma hočejo razni elementi razdvojiti demokratično in borbeno ljudstvo našega ozemlja. Dolžnost partizanov pa je, da se z vsemi silami bore za enotnost in združitev vsega demokratičnega ljudstva. V istem duhu, v katerem je vzkliko jugoslovansko italijansko bratstvo pozivajo partizani, da se preneha z neplošno notranjo borbo in s kampanjo laži in klevet, da se preneha izrabljanje resolucije IU za nejasne cilje. Le združene in enotne sile bodo lahko kljubovale angloameriškim imperialistom in krajevni reakciji.

Partizani se bo borili, prejšijo vsako protiljudsko nakano, da preprečijo kršitev mirovne pogodbe in vključitev Trsta v Marshallov plan. Borili se bodo, da se vzpostavijo gospodarski odnosi z vsemi zalednimi državami ter da se na ta način doseže gospodarska neodvisnost našega mesta. Borili se bodo za narodno enakopravnost, za svobodične in pravice našega ljudstva na TO.

ASIZZ je s svojo borbeno in slavno preteklostjo združevala v svoji organizaciji vse žene, ki so bile proti vsakršnemu nasilju, proti vsakemu izkoriščanju. In prav zato so žene včlanjene v to svojo organizacijo, veliko doprinele k zmagi nad fašizmom in nacizmom.

Da bi tudi tam, kjer fašizem ni še popolnoma izkoreninjen, pomagale uničiti to zlo človeštva, so se še dalje pod okriljem svoje organizacije borile za pridobitve osvobodilne vojne in za popolno zmago svobode in demokracije. Kot ena izmed osrednjih množičnih organizacij je prav ženska zveza, dosledna načelom protifašistične borbe, ovirala na našem ozemlju porast imperializma; ne samo to: v skupni borbi z drugimi demokratičnimi organizacijami je rušila tla imperializmu na našem ozemlju ter pri tem svojem delu za svetovno demokracijo in mir uživala vso podporo naprednih demokratičnih držav, predvsem sosednje socialistične Jugoslavije.

Toda resolucija Informacijskega urada je zavrla delo anti-fašistične Slovensko italijanske ženske zveze na Tržaškem ozemlju. Del vodstva ženske organizacije je sle-

Za enotnost v

dil Vidaliju in njegovim politikim ter vnesel razdor tudi v vrste žena, čeprav se je ostali del vodstva odločno upri, da bi se tudi žene postavile pred dilemo Moskva-Beograd, ker pomeni to brezpogojno rušenje protimperialističnega delovanja. Namesto da bi se v vodstvu samem temeljito razpravljalo o nastalem položaju, namesto da bi se preudarilo vse kvarne posledice vnašanja spora tudi med žene, ki jih mora vezati borba proti izkoriščevalcem, ki jim mora biti torišče dela skrb za mladino, odprava brezposelnosti itd, je del vodstva, ki je bil pod Vidalijevim vplivom, enostavno izključil ostale članice, ki so hotele ostati zveste svojem programu in svoji večletni borbi.

Se več del vidalijevcev v vodstvu ASIZZ je obsodil vse dotedanje delo ženske organizacije, češ da je bilo to delo preveč politično ter da je zaradi tega zanemarjalo probleme, ki so specialno ženski. Tako so se te žene oddaljile od prave revolucionarne poti ženskega gibanja! Žene dosežejo lah-

Svoje pozdrave so izročili slavnim partizanskim borcem se zastopniki OF, žena, istrskih partizanov in pionirjev.

Partizani pa so poslali pozdrave političnim pripornikom z obljubo, da ne bodo nikoli opustili borbe, ki so jo začeli pod nacifašistično okupacijo, in ki so jo nadaljevali z vztrajno borbo tržaškega delovnega ljudstva proti imperializmu in proti reakciji za obrambo pravic in doleob mirovne pogodbe.

Skupščina partizanov Tržaškega ozemlja je sprejela na znanje predsedstveno poročilo, da skupina partizanov politične struje, ki ji načeluje Vidali, pošilja partizanskim organizacijam v druge dežele resolucije in pozive, v katerih potvarja dejstva. Zato skupščina obsoja tako delovanje, ki škodi partizanskemu gibanju na TO in vsemu mednarodnemu partizanskemu pokretu ter proglasa za dolžnost vsakega partizana, da prepreči to početje in razkrinkuje njegove povzročitelje. Skupščina dalje naglašava, da morajo biti partizani zvesti načelom in smotrom osvobodilne vojne, obenem pa poverja izvršnemu odboru združenja nalogo, da sestavi spomenico, ki bo prikazala drugim partizanskim organizacijam resnico o partizanskem gibanju na TO.

Z ljudstvom v nove borbe

Na koncu svojega zborovanja so partizani sprejeli resolucijo, v kateri izjavljajo, da se bodo skupno z ljudstvom borili še naprej za svobodo in demokratične pravice, da bodo nadaljevali neizprosnno borbo proti imperialističnim silam, ki skušajo zanečiti novo vojno. Obsojajo vse tiste maloštevilne elemente, ki so izrabili resolucijo IU za svoje revizionistične načrte in ki neupravičeno blatijo vso herojsko partizansko borbo. Pozdravljajo ustanovitve volivnega odbora italijanske in slovenske ljudske fronte in pozivajo vse borce in demokratično ljudstvo, da strne svoje vrste in z enotnim nastopom na volitvah razbije načrte imperialistov in domače reakcije ter tako zagotovi spoštovanje mirovne pogodbe.

Onstran našega mesta, na Proseku je hotela skupina, ki sledi Vidalijevi politiki na isti dan vprizoriti podobno zborovanje ter pozivala partizane in aktiviste naj vendar pridejo in zasedejo proseško dvorano misleč, da bo tam zborovanje Partizanske zveze in da bodo spet lahko uganjali svoje divjaštvo. Toda malo pravih borcev in aktivistov se je odzvalo njihovim pozivom. Proseški in okoliški partizani ter aktivisti so sicer prepevali partizanske pesmi, vendar daleč od uvelikega proseškega partizanskega zborovanja.

ko svoje posebne cilje le v skupni borbi proti najhujšemu sovražniku napredka, proti imperializmu le, če se bore v sklopu drugih naprednih organizacij za politično in gospodarsko neodvisnost ter kulturno svobodo. Zato je nujno in izven vsakega dvoma, da se morajo žene boriti za politično, gospodarsko in kulturno neodvisnost, če hočejo doseči v svetu enakopraven položaj z moškimi tovariši, če hočejo doseči za svoje otroke svetlejšo in pravičnejšo bodočnost.

Prav zaradi tega je obsojanje našega dela s strani Vidalijevega vodstva v ASIZZ popolnoma neumestno in kvarno, kakor je popolnoma nepravilna obsojba dela žena v coni B Tržaškega ozemlja. Tam žene s svojo borbo in delavnostjo podpirajo ljudsko oblast, ki edina lahko zajamči ženam popolno enakopravnost in razvoj.

Delu vodstva ASIZZ Tržaškega ozemlja se je s takim obtožbam posrečilo, da so vnesle spor in zasejale razdor v ženski organi-

VEČ PLAČE manj ceremonij

Preteklo soboto je bila v ladjedelnici Sv. Marka velika ceremonija: položili so grede 13.000 tonne ladjice, ki jo bodo gradili na račun ERP-a. To je prva ceremonija te vrste, kajti doslej so šli vsi taki dogodki neopaženo mimo nas. Kaj da bi praznovali začetek gradnje kake ladjice, ko ni bilo niti ob splošni ladjici nič podobnega. Lansko leto so na primer splovili tri ladjice za neko egiptovsko paroplovno družbo, pa ni bilo zraven niti Palutana niti Mianija, kakor da bi jih bilo sram priznati, da se tu sploh lahko še kaj zgradi. Nenadoma pa je prišel preokret.

Za prvo ladjico, ki jo bodo izgradili s fondi ERP, je bilo kar ves teden polno reklame: po radiu, časopisih, celo na tiskovnih konferencah. Prebrisan Tržačani so takoj uganili: volitve se bližajo, gre torej za velik volivni guljaž; če k temu dodamo še Aireyve izjave o nujnosti priključitve Trsta Italiji in zadnje »objube« grofa Sforze Mianiju, tedaj je reziža res popolna.

V soboto popoldne se je torej zbralo v ladjedelnici Sv. Marka veliko gospode, ob vhodu in ob vseh dohodih je kar mrgolelo razkošnih osebnih avtomobilov, povsod so bili razpostavljeni stražniki, ki so kazali visokim gostom pot. Nasproti gredlju nove ladjice so postavili oder, nanj so se počasi vzpenjale fine in elegantne dame, razni Cosulich, Miani, Palutan, angleški in ameriški oblastniki, predstavniki italijanske vlade, med njimi celo neki admiral in princ: zbral se je torej ves cvet iz Trsta, ojačan s svojimi rimskimi in washingtonskimi podporniki. V celoti so bili zastopani tudi »kvalificirani« novinarji, med katerimi je blestel prof. Furlani. Nešteto fotografov se je smukalo okoli gospode in molilo raznim govornikom svoje aparate tik pod nos, tržaški radio je poslal svoje zvočne naprave, da bo oddajal ceremonijo, med gosti je bil celo neki prelat.

Spodaj pod odrom pa so se zbrali delavci. Ni jih bilo mnogo pa so se v svojih modrih delovnih oblekah vendarle zdeli kot močen, nepremagljiv kvadrat. Zerjavi so se premikali in dvigali prve plošče za gredelj, delavci so jih pritrjevali.

Prvi je spregovoril mister White, ravnatelj gospodarstva in financ VU. Pel je slavo Marshallovemu planu in izročil g. Cosulichu nakazilo ene milijarde 276 milijonov lir za ladjico. Ta se je zahvalil in dejal delavcem: »Ce boste kot nekdanj (najbrž je mislil na dobo fašizma) predan delavcem in delu, tedaj se bomo zopet vrnili s svojimi ladjami na svetovna tržišča. Ki so nam sedaj zaprtja.« O izboljšanju njihovih nizkih mezd pa ni nič povedal. Onorevole Salerno, podtajnik v ministertvu za monarico, je spregovoril v imenu italijanske vlade, ki da ni mogla biti odsotna ob tem važnem dogodku. Dejal je, da »italijanska vlada z ljubeznijo, skrbjo in pozornostjo sledi tržaške-

mu življenju ter ne opušta nobene prilike, da ne bi pomagala tržaškemu ljudstvu«. Končno je v imenu ministra Gallowaya, predstavnika ECA, spregovoril mister Caputa ter izrazil upanje, da bodo Američani, ko bodo odšli, zapustili mesto in pristanišče v velikem blagostanju.

Vsem govornikom so gospodje in dame na odru dostojno ploskali, čeprav so le slabo slišali njih govore zaradi brnenja raznih strojev in udarcev kladiv. Le delavci so molčali. Ko pa je predstavnik Enotnih sindikatov stopil k zvočniku in odločno protestiral, ker niso Enotnih sindikatov povabili na ceremonijo, so mu vsi delavci burno ploskali. Nekdo je zakričal: »Več plače manj ceremonij!« Drugi: »Naši otroci so lačni!« Gospoda na odru se je spogledala in namrdnila. fina dama je skremžila obraz in dejala: »Oh ti komunisti, kako so nevhvaležni!«

Gospoda se je začela počasi razhajati, žerjavi so nadaljevali svoje delo, nadaljeval se je ropot kladiv, delavci so s prezirom in posmehom gledali gospe in gospode, kako so previdno stopali z odra. Tako se je zaključila ta mrtva in pusta ceremonija, ki naj bi pomenila začetek prebujenja in obnove tržaškega gospodarstva.

Oportunizem sindikalnega vodstva ogroža borbo delavstva za izboljšanje njegovih življenjskih pogojev

Pred približno dvema mesecema so kovinarji, zaposleni v podjetju CRDA, zahtevali, da se jim za 15% zvišajo osnovne meze. Poleg tega so postavili še nekaj drugih manjših zahtev, tako da bi prejeli na mesec približno 1500 lir več plače. Vsakomur, ki ve, da so meze kovinarjev v ladjedelnicih zelo nizke, so bile te minimalne zahteve delavcev popolnoma upravičene. Zato so bili tudi delavci prepričani, da bodo njihove zahteve upoštevali. Toda delodajalci so bili drugačnega mnenja, odklonili so sploh vsako pogajanje o delavskih zahtevah z izovorom, da so plače dovolj visoke in da je njihov gospodarski položaj zelo težak.

Odklonilni odgovor delodajalcev je silno ogorčil vse delavce, tudi one, ki so vpisani v Delavsko zbornico in ki ravno niso vedno kazali posebne borbenosti. Njihov težki položaj pa

jih je prisilil k odločnemu nastopu skupno z vsemi ostalimi delavci. Na osnovi teh minimalnih zahtev je torej nastala vsaj v tem pogledu med vsemi delavci toliko zaželeno enotnost, ki je obetala, da bo rodila dobre sadove.

Jasno je, da je vsakdo to enotnost, čeprav je bila omejena le na omejeni mezdni problem, toplo pozdravil.

Delavci so v obrambo svojih zahtev napovedali stavko, ki je bila stokratna. Po tej splošni stavki so bile v ladjedelnicih, v tovarni strojev in ravnateljstev CRDA delne poldnevne stavke. Sprito enotnega nastopa vseh delavcev in uradnikov smo pričakovali, da bodo delodajalci sprejeli delavske zahteve, zlasti ker so se pričela med njimi in sindikalnimi zastopniki pogajanja. Enotni nastop je bil pač najboljši porok, da

bodo morali industriji popustiti. Toda kmalu se je pokazalo, da vlada v sindikalnih vodstvih oportunistem, ki ni prav nič v skladu z borbenostjo delavcev. Ze na sindikalnem sestanku na trgu Venezia je gospod Geppi od Delavske zbornice nekako opravičeval gospodarske težkoče lastnikov ladjedelnice, čeprav je v isti sapi demagoško trdil, da delavstvo ne bo odnehalo od svoje borbe. V ponedeljek pa se je oglasil v LAVORATORU znani oportunist in sedanjí predsednik Enotnih sindikatov Radich. V obliki polemike z delodajalci, dejansko zagovarja njihovo stališče in kljub vsem dosedanjim borbam že v naprej napoveduje, da ni možno pričakovati rešitve spora med kovinarji in industriji v bližnji bodočnosti ter da bo ta rešitev vsekakor težko dosegljiva.

Radich nadaljuje: »Ze ob začetku, ko so hoteli začeti pogajanja o tem sporu, so bili delavci zaradi negativnega in sovražnega stališča industrijev prisiljeni poslušati se stavk ter nehati nadurno delo. Ce bi delodajalci ne bili tako trdovratno odklanjali preučiti zahteve delavcev, ne bi šlo v zgubo toliko energij, dobrin in vrednosti.«

Ko človek bere te besede, se ne more načuditi, da jih je napisal predstavnik delavcev, saj smo take besede čuli vedno le iz ust kapitalistov. Gospodu Radichu je torej žal za »zgubo«, ki naj bi jo utrpeli delodajalci. To naj bi torej bila ona borba za izboljšanje delovnih pogojev, o katerih so toliko govorili na kongresu Enotnih sindikatov. Sindikalist Radich torej že v naprej napoveduje neuspeh vsake borbe in vrže puško v koruzo ravno tedaj, ko so vsi delavci pokazali svojo pripravljenost, dovesti borbo do zmagovitega konca.

V svojem članku gospod Radich kar nekam sumljivo preveč poudarja ugovore delodajalcev, ki trdijo, da delajo že vsa ta povojna leta z veliko izgubo, ter vzbuja vtis, da mu vsi ti izgovori služijo le za to, da zakrije svoj umik. Take izgovore, kot jih navajajo delodajalci pri nas, jih navajajo povsod zlasti pa v Italiji. Razlika pa je ta, da se tam delavstvo z vsemi svojimi silami bori proti poskusom opustitve delavcev z dela pri nas pa kaže, da drži sindikalni voditelj v vedno večji oportunistem. V svojem članku sindikalist Radich ponavlja argumente industrijev, češ da bo možno z vsemi novimi naročili zapolniti le 58% delavcev, ki delajo v podjetjih CRDA. Ta trditvev industrijev je celo v opreki z besedami generala Aireya v njegovem zadnjem poročilu, kjer pravi, da se ne bo brezposelnost zmanjšala, dokler ne začnejo nove gradnje v okviru ERP, kar pa pomeni, da se mora s temi novimi deli brezposelnost zmanjšati, ne pa povečati.

Delodajalci v glavnem zahtevajo, da se morajo delavci odpovedati izboljšanju mezd, da je treba dvigniti storilnost posameznih delavcev in odpuštili odvisno osebe. Tega tržaško delavstvo ne more sprejeti, ker bi to pomenilo njegovo popolno propast. Zato je dolžnost vsega delavstva, da ne sledi oportunistem sindikalnih voditeljev ter nadaljuje začetno borbo do uresničenja svojih zahtev.

Pogovor s tržaškim delavcem, ki je obiskal Slovenijo

Videli smo, kako se gradi socializem

Ni dolgo tega, ko je šla skupina tržaških delavcev obiskat svoje slovenske tovariše, da spozna njihove delovne napore in uspehe, njih življenjske pogoje in vso njihovo borbo za izpolnitev petletnega plana in zgraditev socializma sploh. Oglasili smo se pri enem teh delavcev in ga prosili, naj nam kaj pove o svojih vtisih z obiska po Sloveniji.

»Iz Trsta nas je odpotovalo okoli 40 delavcev. Do Ljubljane smo potovali skupaj, tu smo se pa razdelili v dve skupini: mi smo šli dalje z vlakom v Maribor, drugi pa na Jesenice. Na ljubljanski postaji so nas sprejeli in pozdravili zastopniki delavcev, ravno tako v Mariboru. Po izdatnem kosilu v neki mariborski mestni restavraciji smo si šli najprej ogledat tovarno avtomobilov. Pred tovarno smo videli številne avtomobile, ki so ravno odvažali delavce z dela, drugi delavci so se vozili s kolesi, nekateri pa so bili še na delu.

Tovarna je zelo velika, večja od naše tovarne strojev. Ko smo hodili po tovarni, smo bili vsi presenečeni in navdušeni nad vsem, kar smo videli. Vse naprave so moderne, tu so dolge vrste motorjev, tam radiatorji, tam zopet precizni stroji in izdelki. Delavci so nam povedali, da izdeluje sedaj tovarna vse sestavne dele od motorjev do avtomobilskih trupov in najpreciznejših delov. Potrebno

je kelo dobivajo iz Slovenije, avtomobilske gume tudi že proizvajajo doma. Nekoliko nerodno je z izdelovanjem avtomobilskih trupov, ki jih morajo izdelovati na roko ker niso dobili naročenih kalupov iz inozemstva.

Topilnica je štirikrat večja od naše v tovarni strojev, prostor za kaljenje mnogo bolje opremljen. Pri nas uporabljamo za kaljenje premož, tam pa gre vse na nafto. Pozorno smo si ogledovali številne oddelke in v vsakem je bilo za nas marsikaj novega in presenetljivega. Sedaj gradijo vedno nove paviljone za montiranje in tovarna se stalno širi. Povedali so nam, da jim vedno primanjkuje delavstva. Sploh smo povsod opazili, da potrebujejo delavskih rok in smo se z žalostjo spomnili na Trst, kjer je nad dvajset tisoč brezposelnih in kjer moramo prositi za delo.

V tovarni sem srečal tudi nekega italijanskega delavca. Ponosno mi je razkazoval razne oddelke in našteval uspehe ter poudaril, da se v tovarni izdelava vse, kar je potrebno za avtomobil. Dejal mi je, da ima šest tisoč dinarjev meзде na mesec. S tem denarjem bi si lahko kupil vsak mesec eno obleko, ne da bi si moral kaj odtrgavati od hrane. Kdor ima družino v Italiji, mu zamenjajo dinarje po tečaju 1:10. Marsikaj še manjka, je dejal, pa se razmere vsak dan boljšajo.

Hrana v menzi je izdatna in dobra. Menza je zelo čista, mize so pogrnjene, česar ne vidimo v nobeni naši tovarniški menzi. Ravnatelj tovarne je skupaj z delavci in se mora držati vrstnega reda kakor vsi ostali. Onega večera so jedli juho ter goveji zrezek s krompirjem in solato. Italijanski tovariš mi je dejal, da plačajo za vsak obed po 14 dinarjev, za kavo in kruh pa osem dinarjev; tako potrebujejo za hrano 36 din, na dan, kar zaslužijo v pičli uri in pol dela.

V tovarni delajo tudi žene, ki dobivajo za enako delo enako plačo kakor moški. Ko smo šli iz tovarne, sem opazil, da je zvezana z železniškim tirom. Videli smo tudi celo vrsto novih, lepih avtomobilov, ki so čakali na odhod. Preden sem se poslovil od italijanskega delavca, sem ga vprašal, kako je pa s stanovanji. Pokazal mi je številne nove hiše, ki se dvigajo vsepovsod. Seveda so tudi pri tem še velike težkoče, ker število delavstva stalno narašča. V teh hišah so delavska stanovanja, ki imajo kuhinjo, večjo in manjšo sobo, kopalnico in centralno kurjavo.

Naslednji dan, bila je nedelja, smo obiskali veliko hidrocentrarno na Mariborskem otoku. Tu gradijo nove jezove, da dvignejo površino vode za 12 metrov, tako da se napravi umetno jezero. Pri takem jez-u smo opazili, kako so delali male bazene v obliki stopnic, da bodo lahko ribe nadaljevale svojo pot po reki navzgor. Povedali so nam tudi, da so položili prvo turbino, ki je bila izdelana v Litostroju. Naročili so sicer turbine v Švici, tam pa so jim rekli, da jih ne morejo dobaviti pred letom 1952. Tako bodo izdelali še dve turbini doma.

Po obisku v centrali smo šli v tekstilno tovarno. Tu smo videli ves proces izdelave, od bombaža pa do sukna in platna. Tovarna je lepa in moderna. Poleg te tovarne pa stoji še stara tovarna, ki je bila nekdanj last tujega kapitalista, ki je delavce samo izkoriščal in pošiljal vse dobičke v tujino. V tovarni je zaposlenih veliko število delavcev in delavk. Mismo se posebno zanimati za jasli, ki so v bližnjem poslopiju, kjer so bile nekoč nune. Delavke puščajo za časa dela tu otroke, ki uživajo vso pažnjo in skrb. Vsake tri ure hodijo delavke, ki se oblečejo v bela halje, dojit svoje otroke. Videli smo dvoranca za igre, kjer je še stala novoletna jelka. Tu smo videli tudi mnogo igrak kakov Sneguljico in sedem škratov, medvedka itd. Obleke otrok so bile razobešene v vzornem redu. Vse to nas je silno ganilo.

(Nadaljevanje s 6. str.)

ženskih vrstah

zacija cone A in s tem razkrojile in oslabilo borbeno protimperialistično fronto.

O vsem tem so žene, ki so ostale zveste osnovnemu programu Osvobodilne fronte obvestile izvršni odbor MDFZ, obenem so javile, da predstavnici, ki sta zastopala tržaške žene v svetovni ženski zvezi nista vredni, da bi naše žene še nadalje zastopali, ker sta bili med prvimi, ki sta vnesli spor v našo žensko organizacijo.

Toda MDFZ pisma demokratičnih žena Trsta ni jemala resno, prav tako je omalovažujoče sprejela podpise za mir, ki so jih nabrale naše žene, najdoslednejše in najbolj preizkušene borke, ki jim beseda mir ne pomeni le nekega gesla, temveč kj jih pomeni obrnitev očeta, brata, moža, sina, ki so komaj ušli smrti pred nekaj leti...

V podpisih naših žena za mir je del njihovega srca, je zahteva, podkrepljena s krvjo njihovih najdražjih. In ti podpis naj bi ne bili resen prispevek v borbi za

svetovni mir!

MDFZ ne pozna točno dejanskega stanja naše organizacije na Tržaškem ozemlju, ne verjame našim izjavam, da so žene, ki sledijo Vidaličevj politikji proti našim ženam postopale čisto po fašističnih metodah, jih pljuvale, psovale in celo dejansko napadle. Mednarodna ženska zveza sprejema njihove izjave za edino pravilne in resnične.

Primer Romee Berse nam je jasen dokaz, da presojajo naše delovanje na Tržaškem ozemlju enostransko, po izjavah pristašinj Vidaličeve politike, ki prav v tem primeru neopravičeno blatijo FLRJ, da bi naše, posebno slovenske, žene odvrnile od povezave z Jugoslavijo.

Da bi bila smrt tovarišice Berse Romee pojasnjena, so žene cone A Tržaškega ozemlja pisale pismo AFZ Jugoslavije, v katerem naprošajo glavni odbor jugoslovanskih žena, da točno poizvedo o vzrokih smrti tov. Berse ter da obveste o tem izvršni odbor MDFZ.

Me žene hočemo da se to razčisti, prav tako, da se razčistijo vsi spori, ki so nastali v naši ženski organizaciji, ker hočemo enotno borbo na našem ozemlju. Zavedamo se, da le enotnost naših vrst lahko kljubuje imperializmu in reakciji in zato hočemo, da prav vsak nesporazum razčistimo, da dosežemo, da ne bo med ženami nobenega prepada, ki bi nas razdvajal, nasprotno: vse svoje sile bomo postavile, da vzpostavimo zopet most med nas, ki nas bo čvrsto vezal v naši protimperialistični borbi.

To je naša želja, ker nočemo podpirati reakcije in imperializma, temveč hočemo ostati zveste poti, ki smo jo hodile dolga in težka leta osvobodilne borbe:

Po tej poti hočemo hoditi tudi danes, po jani poti sporazuma, enotnosti in borbenosti.

Verna slika našega prizadevanja in dela naj bo naš veliki praznik 8. marec, ki naj dobi naše žene pripravljene, enotne, da bodo znova dokazale vsemu svetu, da se žene Tržaškega ozemlja zavdajo da so na meji dveh svetov in da morajo prav na tej meji biti močna opora protimperialistični borbi.

Vesti iz cone B

Sindikalne podružnice ES, zlasti kmetijske, so v Istrskem okrožju zelo aktivne. Mnogo podružnic se je obvezalo, da bodo prispevale po več tisoč ur prostovoljnega dela za izboljšanje gospodarstva. V ta namen ustanovljajo tudi delovne brigade. Mnogo skrb sindikalne podružnice tudi za kulturni dvig prebivalstva.

V dolini Dragonje bodo začeli graditi večje število manjših opekarn, ki bodo letno izdelale okoli 1 milijon komadov opeke.

Zadružni dom bodo zgradili tudi v Bertokih ob cesti Skofije Koper. V Krvavah, ki so precej oddaljene od vseh večjih središč, pa bodo v kratkem ustanovili prosvetno društvo s pevskim zborom in dramsko skupino.

KRONIKA

Ljudska fronta Jugoslavije bo imela svoj tretji kongres v Beogradu od 9. do 10. aprila. Udeležili se ga bodo delegati iz vse države, izvoljeni na rajonskih konferencah dne. 13. marta.

Dobro poteka popis živine in sadnega drevja po vsej republiki.

Delovni kolektiv steklarne v Siraži je dobil prehodno zastavico vlade FLRJ. Izdelki te tovarne so enake kvalitete kot pred vojno, čeprav sedaj proizvajajo podjetja dvakrat več in to z enakim številom delavcev in isto opremo.

Zagrebska železniška kurilnica je prihranila državi 1.700.000 din po zaslugi požrtvovalnih delavcev, med katerimi je 179 udarnikov in dva nacionalizatorja.

38.500 mladincev bo letos sodelovalo pri prostovoljnih delovnih akcijah iz LRH, kakor je sklenil IV. plenarni LMH.

V tem mesecu bo 2.000 frontovcev iz Slavonije pomagalo urejevati narave za gojenje rize na Jelas polju.

Ljudska skupščina Slovenije bo imela 14. februarja svoje II. izredno zasedanje.

Mesečni plan za januar je pred rokom izpolnila cela vrsta podjetij. Med njimi tudi tovarna avtomobilov v Mariboru, tovarna dušika v Rušah, ki ga je prekoračila za 33% itd.

Devet frontovskih brigad s 500 člani so ustanovili v januarju v Sloveniji. Brigade že pomagajo pri gozdnih delih, v gradbeni stroki ter pri podjetju «Elektroprenosa».

OF za Slovensko Koroško bo poslala kot edini legitimni zastopnik Slovencev spricho bližnjih pogajanj o mirovni pogodbi z Avstrijo v London delegacijo. Obrnila se je na britansko civilno upravo v Celovcu, da obvesti tajništvo namestnikov ministrov zunanjih zadev o tej želji in zagotovi izdajo potnega dovoljenja.

5.000 otrok bo letos poslal jugoslovanski Rdeči križ na letovanje.

Novatorji in racionalizatorji so lansko leto na Hrvaškem prihranili državi 50 milijonov din.

Rista Antunović je novi minister za kmetijstvo v vladi LR Srbije.

II. PLENARNO ZASEDANJE CK KP JUGOSLAVIJE:

K hitrejši socialistični preobrazbi vasi z ustanavljanjem kmetijskih delovnih zadrug - za pospeševanje proizvodnje

Politika jugoslovanske partije na vasi je žela pomembne uspehe. Kljub velikim vojnim opustošenjem je celotna kmetijska proizvodnja po vrednosti in obsegu

dosegla predvojno raven in jo v nekaterih panogah tudi presegla. Vse to je dosegla jugoslovanska partija s praviimi ukrepi, s tem, da je veleposestniško zemljo, zemljo vaških bogatašev in mestne buržoazije razdelila revnim kmetom in kmetom brez zemlje; kmetje so se rešili dolgov in zasluževanja po finančnem kapitalu.

Prav tako je bila tudi pomembna pomoč kmetom ustanavljanje kmetijskih strojnih postaj, melioracije, semenska služba in sistem vezanih cen. Osnovni cilj te politike je bil in je še: zboljšanje gmotnega položaja delovnih kmetov ter vključevanje delovnih kmečkih množic v socialistično graditev.

O vsem tem je sklepal pred nekaj dnevi tudi II. plenarni Centralnega komiteja KPJ in izdal resolucijo z glavno nalogo v novi etapi socialistične preobrazbe vasi s krepitvijo socialističnega, torej zadrugaškega in državnega sektorja v kmetijstvu, da bo s tem premagano zaostajanje tempa

razvoja kmetijstva za tempom razvoja industrije,

da bo kmetijstvo doseglo tudi višjo tehnično raven.

Prav zato bodo dobile kmetijske zadrugne organizacije pomoč s krediti, potrebščinami in inventar za svojo kapitalno izgraditev, hitreje jih bodo preskrbovali z orodjem in mehanizacijo ter jim zagotovili za to potrebna sredstva domače produkcije, posvetili pozornost hitrejšemu razvoju živinoreje, preskrbovali kmetijstvo z umetnimi gnojili itd.

Zadrugništvo je pokazalo kmetom, da je ono

najuspešnejše sredstvo za zboljšanje njihovega življenja

in za gospodarski, politični in kulturni dvig vasi. Vendar pa se mora delo za dvig in nadaljnji razvoj zadrugništva še povečati, ker je bitka na kmetijskem sektorju danes prav tako važna, vsekakor pa mnogo težja kakor bitka v industrijskem sektorju.

Vasi v Jugoslaviji se bodo rešile stoletne gospodarske in kulturne zaostalosti in kmetijstvo bo nadalje napredovalo le, če bo premagalo razdrobljenost individualnega kmečkega gospodarstva, ki bo prešlo iz drobne blagovne proizvodnje na veliko zadrugno kmetijsko gospodarstvo, ki uporablja moderno tehniko, z eno besedo, če se bo

vas socialistično preobrazila.

Kot najuspešnejše sredstvo za socialistično preobrazbo vasi so se dosedaj pokazale kmečke obdelovalne zadrugne. Njihovi dosedajni uspehi krepijo med delovnimi kmeti razpoloženje za ustanavljanje novih zadrug. K temu uspehu ni pripomogel samo zgled, ki so ga dale zadrugne s svojim napredkom in izboljšanjem življenja zadrug-

nikov, temveč tudi dejstvo, da so se zadrugne ustanovljale izključno na prostovoljni podlagi. Jugoslovanski delovni kmetje, ki so skupaj z delavskim razredom osvobodili deželo, strmoglavili zatiralsko oblast buržoazije in vzpostavili oblast delovnega ljudstva, so se prepričali, da jih delavski razred in komunistična partija vodita h gospodarskemu in kulturnemu napredku, da jim na tej poti pomagata, da se na izkušnja razvoja in dela kmetijskega zadrugništva sami prepričajo, da je ta pot pravilna.

Prav zaradi takega razpoloženja kmečkih množic se bodo lotili ustanavljanja kmečkih obdelovalnih zadrug

z večjim pogumom in hitrejšim tempom.

Pri tem ne bodo pozabljali ustanavljati kmečke zadrugne izključno na prostovoljni podlagi in zavestni odločitvi samih delovnih kmetov.

1. Pri tem bodo prehod na socialistično obliko proizvodnje konkretno olajšali; ker bodo na različne načine pritegovali kmete v zadrugno kmetijsko proizvodnjo; 2. zadrugne ekonomije bodo čvrsto organizirane socialistična delovna skupnost, obdržale bodo del dohodkov za razširjenje proiz-

vodnje, drugi del pa razdelile kmetom po njihovem delu; 3. ustanovljali bodo ne samo zadrugne višjega tipa, marveč tudi nižjega tipa, ker je kmetu lažje preiti iz nižjega tipa v višji tip zadrugne, kot pa od individualnega tipa k obdelovalni zadrugi sploh; 4. borili se bodo proti vsem vodilnim organom partije in ljudske oblasti, ki bi ne upoštevali pripravljenosti in želja kmetov, da preidejo na pot velike socialistične proizvodnje; 5. živahno bo sodelovanje slehernega zadrugnika v obravnavanju problemov zadrugne dejavnosti v zadrugi; 6. podpirali bodo obstoječe zadrugne politično-organizativno kakor tudi gmotno; 7. vodili bodo odločno borbo za dvig življenjskega standarda zadrugnikov in 8. borbo proti slabitvi zadrug od znotraj.

Medtem, ko kažejo delovni kmetje globoko pripadnost svoji ljudski državi in izpolnjujejo svoje dolžnosti in obveznosti do nje ter prostovoljno pomagajo pri socialistični gradnji države, stoje proti njim vaški spekulantski elementi, ki se izogibajo svojim dolžnostim. Ko utrjuje zvezo delavcev in delovnih kmetov, se mora ljudska oblast

ostro boriti proti škodljivemu delu teh spekulantov.

Posebno pozornost pa morajo posvetiti naslednjim nalogam:

1. Pobijati težno kapitalističnih elementov, da bi svoje zemlje ne obdelali ali pa to opravljali malomarno; 2. borili se bodo proti spekulaciji v trgovini na vasi in za krepitev udeležbe zadrug v trgovini, včevši trgovino med kmeti; 3. odstranjevali bodo poizkuse, ki bi škodovali napredku kmetov, da bi stopili na pot socialističnega kmetijstva; 4. napravili bodo konec takšnemu političnemu delu na vasi, ki se omejuje na golo «protikulaško» frazerstvo, ne pomeni pa stvarne borbe proti kapitalistično spekulantskim elementom na vasi.

Državni kmetijski sektor bodo tudi hitreje razvijali,

da se bo njihov vpliv pri pospeševanju kmetijske proizvodnje povečal.

Da bodo izpolnili gorje naloge, bodo Partija kakor tudi Ljudska fronta in ostale množične organizacije razvile konkretno vsestransko politično in agitacijsko delo, da vsem delovnim kmetom

pojasnijo vsa vprašanja kmečkega zadrugništva.

Pri ministrstvih pa bodo ustanovili posebne oddelke, ki bodo pomagali kmečkemu zadrugnistvu pri njegovem delu, posebno pa pri ustanovitvi močnih zadrugnih centrov po okrajih, ki bodo lahko konkretno delali z vsako zadrugo.

To je v kratkih besedah vsebina prve najvažnejše resolucije, sprejete na II. plenarnem zasedanju Centralnega komiteja KPJ. Ta je brez dvoma

začetek nove etape v socializaciji jugoslovanske vasi.

Na zasedanju so sprejeli še resolucijo o tekočih nalogah v gospodarstvu,

ki daje partijsko linijo glede osnovnih nalog gospodarstva, plana za leto 1949 ter podarja voljo za sodelovanje FLRJ na podlagi načela enakopravnosti v Svetu za medsebojno pomoč ZSSR in dežel ljudske demokracije.

Tretja resolucija pa govori o tekočih organizacijskih in organizacijsko propagandnih nalogah partije in daje smernice za tozadevno nadaljnje delo.

Institut za družbeno znanost otvorjen v Beogradu

V Beogradu so slavnostno odprli Institut za družbeno znanost. Ob tej priliki je direktor tega instituta izjavil, da je ustanovitev instituta važen datum v socialistični graditvi Jugoslavije. Institut ima namen, da usposobi slušatelje za predavanja družbenih ved na visokih solah in za sistematično proučevanje raznih znanstvenih panog v skladu z dialektičnim materializmom.

Nov aparat za proučevanje srca in mozga

Inženir Aleš Strojnik je skonstruiral specialni aparat za ugotavljanje tokov srca in mozga. Aparat bodo uporabljali pri operacijah za merjenje držljivosti bolnikovega srca pri operaciji. Prav tako ga bodo tudi uporabljali pri zdravljenju bolezni mozga, duševnih bolezni in epilepsije.

Podovor s tržaškim delavcem, ki je obiskal Slovenijo
Videli smo, kako se gradi socializem

(Nadaljevanje s 8. str.)

Obiskali smo nato kmetijsko šolo. Ker je bila nedelja, je ostalo tam le malo učencev, ki so ravno telovadili. Sola ima svoj sindikat, kinodvorano, dvorano za sestanke, čitalnico itd. Tu kakor povsod drugje smo videli razobešene poleg Titove tudi Stalinove slike. Tako smo videli, kako lažejo razni Vidaljevi propagandisti, ki so nam pravili, da so v Jugoslaviji povsod sneli Stalinove slike. Po vseh tovarnah smo tudi videli rdeče zvezde s srpi in kladivi. Glede šole naj omenim, da gojenci sami obdelujejo polja, redijo živino, gojijo vinograde in lepe sadovnjake.

Končno smo obiskali še zadrugno vinsko klet. Tam sem videl ogromne sode iz cimenta, ki pa so znatno obdani s steklom. Te sode in steklo so nekada naračali iz inozemstva, sedaj pa izdelujejo vse to sami. Ta klet predstavlja zelo velike napredek. Velike kleti omogočajo namreč tipiziranje vin, ki služijo v glavnem izvozu. Tako se izboljša kakovost, vina pretakajo v zdravih prostorih, temperatura v kletih je najbolj prikladna. Preden smo odšli, so nas pogostili z izvrstnim štajercem, da smo bili že kar veseli.

Proti večeru smo se odpeljali v Ljubljano. Ogledali smo si mesto, marsikdo je žel obiskat znanca in sorodnike, nekateri so šli na nebotičnik. Videli smo, da so bile vse kavarne prenatrpane z ljudstvom in niker nismo opazili onega terorizma, o katerem je vedno pisalo reakcionarno časopisje in kateremu se je pridružil tudi «Lavorator». Povsod smo videli zadovoljne

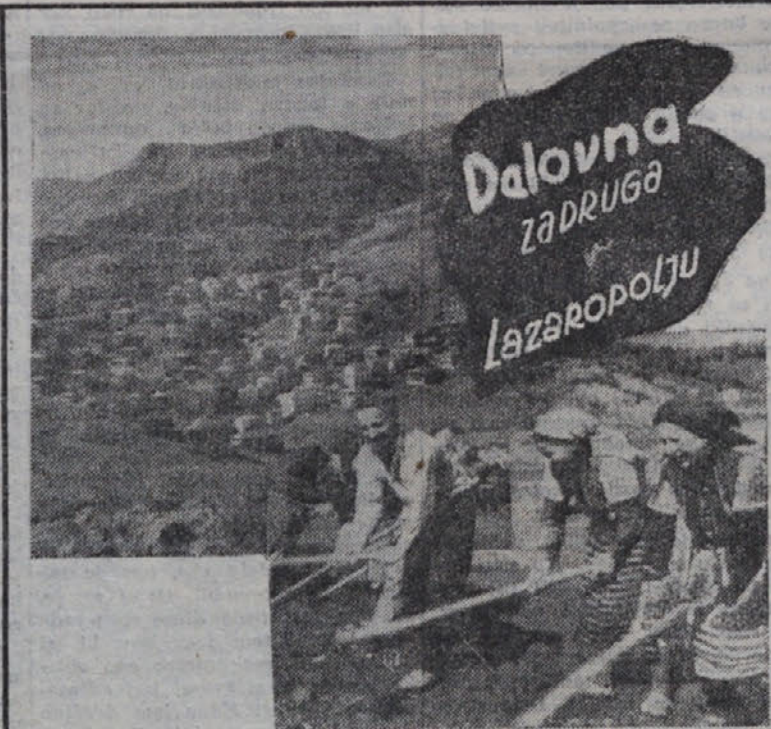
ljudi, ki se sicer še bore z raznimi težkočami, ki pa se tudi zavedajo, da si sami gradijo boljše življenjske pogoje.

Drugi dan smo obiskali še Litostrojo. Tudi ta je napravil na nas mogočen vtis. Videli smo, kako gradijo tam turbine, velike žage za lesno industrijo itd. Tudi tu primanjkuje delavcev kakor povsod drugje. Videli smo tudi, kako je zelo preskrbljeno za higieno delavcev; velike oblačilnice, kopalnice itd. Tudi v Litostroju delajo italijanski tovariši, ki so zelo zadovoljni. Okoli tovarne pa se dvigajo vedno nove hiše. V nekaterih že stanujejo delavci, druge so v delu.

Zvečer ob petih smo odpotovali z vlakom iz Ljubljane vsi navdušeni nad tem, kar smo opazili. Videli smo, da v Jugoslaviji ne živi nihče v stalnem strahu kot pri nas, da bi zgubil službo in delo, videli jeni delavski otroci, da rastejo stalno nove hiše in tovarne, da se življenjske razmer izboljšujejo; skratka, videli smo, kako jugoslovansko ljudstvo gradi socializem.

Vojni ujetniki repatriirani

Notranje ministrstvo FLRJ je izdalo poročilo, po katerem je bilo leta 1945 ujetih 221.287 sovražnikovih vojakov in njihovih pomagačev. Od meseca maja 1945 so 18. januarja bili repatriirani vsi vojni ujetniki, razen 3.968 Nemcev in 257 Avstrijcev, ki so sklenili pogodbo o delu s posameznimi državnimi podjetji, 6.215 ujetnikov, ki so med tem časom umrli in 1348 vojnih ujetnikov, ki morajo za svoje vojne zločine odgovarjati pred ljudskimi sodišči.

Makedonska rodovitna polja, ki so bila le slabo in nedovoljno obdelana pred vojno, ker ljudje niso imeli sredstev za čim boljše izkoriščanje zemlje, so danes bujna in bogata. Kakor drugod po Jugoslaviji lahko

zemljo racionalno izkoriščajo najbolj s kmečkih obdelovalnih zadrugah, kjer s kolektivnim delom in modernimi stroji dosežejo velike uspehe. Na sliki vidimo Makedonke, pri skupnem delu v zadrugi Lazaropolje.

KJE JE REŠITEV TRŽAŠKE INDUSTRIJE

Mala in srednja tržaška industrija sta v obdobju velikih gospodarskih težav. Prenekatera podjetja so v resnem finančnem položaju in skoraj dnevni odpusti delavcev in nameščencev, ki so zaposleni v mali in srednji obrti so najvidnejša znamenja hude krize.

V tem smislu piše tržaški list «Gospodarstvo», da danes ni v Trstu vprašanje koliko in kako proizvajati, temveč predvsem kako in kam usmerjati industrijske in obrtne proizvode, potem pa nadaljuje:

«Ze sam današnji položaj tržaške industrije zlasti pa srednje in male, ki ne more dovolj zaposliti niti svojega sedanjega delavstva, nas navaja k jedru vsega vprašanja: Treba je rešiti krizo odjemalcev. Te je treba poiskati tam, kjer so. Zakaj ne bi n. pr. STO posnela Ita-

lijo, ki je pri pogajanjih z Jugoslavijo za ureditev obmejnega prometa, ponudila goriške mehanične delavnice za popravila jugoslovanskih motornih vozil? Jugoslavija je to ponudbo v načelu tudi sprejela. Ni dvoma, da bi Jugoslavija, ki se je z vsemi silami vrgla na izpolnitev petletnega načrta in ki ji je dragocena pomoč tudi sosedov v pre mnogih panogah, lahko zaposlila precejšen del tržaške industrije. V poštev prihajajo predvsem podjetja, ki delajo za opremo ladij in sploh ona, ki so se specializirala v pomorstvu. Prav tako potrebuje današnja Jugoslavija gotovo tudi razne vrste gradbenega materiala in vsakovrstne stroje. Če je Jugoslavija ugodila Italiji glede njenih mehaničnih delavnic v Gorici, gotovo ne bi odbila podobnih ponudb iz Trsta».

IN DRUGIH LJUDSKIH DEMOKRACIJ

VRATA ŠOL so odprta na stežaj

POLJSKA

Na kongresu prosvetnih delavcev v Lodžu, ki je bil leta 1945, so vsi prosvetni delavci za geslo «da ne sme biti prosveta last bogatih slojev, temveč last kmetov, delavcev in delovne inteligence».

Tri leta, ki so od takrat minila, je bilo razdobje nepopustljive borbe za uresničenje tega gesla.

Vzgoja kmečke in delavske mladine je tesno povezana z družbenim in gospodarskim življenjem države, t. j. z možnostjo zaposlitve. Potrebe po delovni sili v nacionalizirani Poljski so silno velike, toda gospodarstvo potrebuje predvsem strokovnjake. In tako so v demokratični Poljski poleg šol, ki dajejo splošno izobrazbo, ustanovili mnogo strokovnih šol, katere upravljajo odgovarjajoča ministrstva, pedagoško vodstvo pa ima ministrstvo prosvete. V srednjih strokovnih šolah se je v letu 1947-48 šolalo 388.000 mladincev od 23,9 milijonov prebivalcev, medtem ko se je v letu 1938 šolalo v podobnih šolah samo 113.000 učencev od 32,3 milijonov prebivalcev. Po končani strokovni šoli dobe absolventi takoj zaposlitev, medtem ko je v predvojnem času pred njimi stala grozeča brezposelnost, ki je dosegla 60% vseh dokončanih strokovnih delavcev. Strokovne šole niso bile dostopne siromašni mladini, zato ni imela kmečko delavska mladina skoro nobenih izgledov za kakršno koli strokovno usposobljenje. Ze pred končano osnovno šolo je mnogo te mladine opustilo šolanje. Mladi ljudje delavskega in kmečkega rodu so služili kot najcenejša in najbolj izkoriščevana delovna sila v različnih obrtniških delavnica, trgovinah itd.

Danes pa skrbi vsako ministrstvo za svoje strokovno šolstvo, predvsem seveda ministrstvo industrije in trgovine, kmetijstva, obnove, prometa ter pošte in telegrafa. Šolanje v okviru teh ministrstev je tesno povezano s praktičnim delom. Jasno je, da je tak način šolanja mnogo koristnejši in odgovarja današnji strukturi Ljudske republike Poljske.

Večje tvornice imajo tudi same svoje strokovne šole. Večina učencev na teh šolah je delavskega rodu. Ministrstva zagotavljajo vsem učencem popolnoma brezplačno šolanje, internat in tudi stalne denarne podpore v obliki stipendij ali pa kot plačo za njihovo praktično delo v času šolanja.

Preden pride mladinec ali mladinka v strokovno šolo, mora končati enoletno pripravnico, v katero sprejemajo 15 do 20 letna dekleta in fante. V tej enoletni šoli imajo

dijaki možnost, da nadoknadijo vse, kar so zamudili zaradi vojne in Hitlerjeve okupacije, ker takrat mnogi poljski otroci niso obiskovali niti osnovnih šol.

Posebne šole ima tudi kmečka mladina, ki se v njih pripravlja za čim koristnejšo in unnejšo obdelavo zemlje.

Na ta način ima poljska mladina, ki je prej za časa veleposestnikov bila le grdo izkoriščena delovna moč, možnost, da sprejme tudi najvišjo izobrazbo. S tem pa tudi mnogo prispeva k izgradnji nove demokratične in gospodarsko neodvisne Poljske.

«Kulturni dom v vsako Češkoslovaško vaša. To je geslo ki postaja danes resnica. V mnogih vašeh stoji že taki domovi, v katerih je osredotočeno vse kulturno življenje na vasi»

ČEŠKOSLOVAŠKA

ČSR - ŠVEDSKA

Sporazum, ki sta ga sklenili ti dve državi 1945, leta sta zdaj še podaljšali za leto 1949. Določili so medsebojne uvozne in izvozne kvote v znesku 250 milijonov švedskih kron.

Razstava češkoslovaške industrije v ZDA

Češkoslovaška republika je razstavila v New Yorku vse proizvode svoje industrije od avtomobilov do šivank, razvoj češkoslovaškega filma, glasbe, umetnosti in drugih panog. Na otvoritvi razstave je Češkoslovaški minister za trgovino Antoni Gregor izjavil, da želi ČSR razširiti svoje trgovinske zveze z ZDA, vojaški ataše češkoslovaškega poslanstva pa je dopisnikom ameriških listov dejal, da Češkoslovaška ni država, ki bi želela trgovati samo z vzhodom. Razstavlja svoje proizvode v New Yorku, ker želi trgovati z vsemi državami sveta.

POLJSKA - ŠVEDSKA

Svedska je bila ena prvih držav, s katerimi je sklenila Poljska po vojni sporazum, 1948. leta se je promet med Poljsko in Svedsko povečal za 25 krat. Svedska uvaža iz Poljske predvsem sladkor, kemikalije in tekstilno blago, Poljska pa uvaža iz Svedske železno rudo in tovarniške stroje.

Obnova Moskve

Ministrski svet ZSSR in Centralni komitej VKP(b) je izdal odlok o pripravi novega plana za obnovo Moskve, ki mora biti izdelan do 1. oktobra t.l. Istočasno sta sovjetska vlada in Centralni komitej VKP(b) izrazila priznanje sovjetskimi ljudem za uspešno delo pri obnovi glavnega mesta in pri gospodarskem razvoju Moskve nad izvajanjem desetletnega plana Moskve v letih 1936-1945.

Razvoj knjige v Belorusiji

V 30 letih je izšlo v Belorusiji preko 200 milijonov različnih knjig. Do oktobrske revolucije Belorusi niso imeli niti ene knjige pisane na svojem jeziku. Sovjetska oblast pa je dala Belorusom vso možnost jezikovnega razvoja. Vsa dela Lenina in Stalina so izšla na beloruskem jeziku, mnogo knjig pa so napisali tudi beloruski književniki, ki pred revolucijo niso imeli možnosti razvoja v svojem lastnem jeziku.

Gospodarski načrti

Zaradi gospodarskih načrtov v državah ljudskih demokracij se je industrijska in poljedelska proizvodnja v teh deželah silno dvignila. Vse te države so vstopile na pot socializacije s tem, da so nacionalizirale industrijo, banke, zavarovalnice itd. Toda na svoji poti k socializmu se ne nahajajo vse države na isti stopnji. Poljska bo ob koncu letošnjega leta zaključila svoj triletni gospodarski načrt in vstopila v letu 1950 v šestletko, ki bo postavila temelje socializmu, medtem ko je Romunija šele v prvem enoletnem gospodarskem načrtu, nacionalizacijo pa je izvedla šele v juniju 1948 leta.

Bolgarija in ČSR sta izvedli svoja dveletna gospodarska načrta ter s 1. januarjem 1949 vstopili v prvo leto petletke. Madžarska pa končuje leto 1949, svojo triletko. Najbližje izmed vseh držav ljudskih demokracij pa je socializmu Jugoslavija, ki je z letom 1949 stopila že v tretje leto petletke.

V svojih prvih gospodarskih načrtih so si države ljudskih demokracij postavile za nalogo, da dosežejo v industriji in poljedelstvu predvojno naven. Novi, večletni gospodarski načrti v Jugoslaviji, Poljski ČSR in Bolgariji pa posvečajo pažnjo predvsem težki industriji, ki predstavlja temelj za izgradnjo socializma.

Po končani šestletki mora Poljska proizvajati 85-90 odst. več industrijskih in agrarnih produktov kot v letošnjem letu, kar pomeni trikrat več kot pred vojno. Petletka mora Bolgarijo, ki je danes pretežno poljedelska država, dvigniti v industriji tako, da bo razmerje med poljedelstvom in industrijo 54:54. Proizvodnja strojev se mora ob koncu petletke dvigniti za šestkrat, seveda pridejo tu predvsem v po-

štev poljedelski stroji, ker ostane Bolgarija vendarle močnejša poljedelska kot pa industrijska dežela. V ČSR, ki ima najbolj razvito industrijo izmed vseh držav ljudskih demokracij, je glavna naloga petletnega načrta, da menja smer industriji, da bi tako prešla ČSR od industrije steklarstva, tkanin, igrač, rokavic in podobno na predvsem kovinsko industrijo in to težko, katere razvoj je nujen za zagotovitev gospodarske in politične neodvisnosti.

Ljudska fronta nezavisnosti na Madžarskem

Na Madžarskem so ustanovili Ljudsko fronto nezavisnosti, v katero so stopili madžarska stranka delovnega ljudstva, neodvisna stranka malih posestnikov, narodna kmečka stranka, sindikati, vse-madžarska zveza delovnih kmetov in kmetijskih delavcev, zveza de-

mokratičnih žena in ljudska zveza madžarske mladine.

Mednarodni in notranje politični položaj zahtevajo enotnost demokratičnih sil, zato so se tudi vse navedene stranke združile v enotno fronto za obrambo pridobitev ljudske demokracije, za obrambo miru in neodvisnosti.

Madžarska ljudska fronta neodvisnosti je borbena zveza delavskega razreda, delovnih kmetov, inteligence in vseh demokratičnih elementov, ki jo vodi delavski razred.

Naloga Ljudske fronte neodvisnosti so med drugim, da preobrazi Madžarsko v državo delovnega ljudstva, da zagotovi utrditev zveze med delavskim razredom in kmeti pod vodstvom delavskega razreda in Partije. Dalje, da zagotovi izboljšanje življenjskega standarda in da dvigne kulturni nivo zagotoviti politično enotnost madžarskega ljudstva, neodvisnosti in protimperialistično borbo ter zagotoviti politično enotnost madžarskega ljudstva.

Navdušeno sprejeti borci v osvobojenem Pekingju

Ogromne množice prebivalstva mesta Pekinga so sprejele osvoboditelje. Kolone borcev oborožene z orožjem in opremo, ki so jo zapele v bitkah pri Kirinu, Mukdenu in Kalangu so po več ur defilirale skozi mesto, navdušeno pozdravljene od vsega prebivalstva. Posebno viharno so pozdravljali portret predsednika komunistične partije Kitajske Mao Tse Tunga, ki so ga nosili v povorki.

s sadjarstvom in vrtinarstvom. V letu 1948 je 19 milijonov sindikalistov vzgojilo 14 milijonov ton krompirja in zelenjave. Največ se bavijo s sadjarstvom in vrtinarstvom železničarji ter delavci v tovarnah traktorjev in avtomobilov.

Sovjetska zveza bo v letošnjem letu povečala izdaje strokovne poljedelske literature predvsem dela Mičurina, Viljamsa, Timirjazeva in drugih.

Popoldne so priredili v mestu ljudsko rajanje, ki so se ga udeležili vsi meščani, predvsem delavci, dijaki in borci osvobodilne armade. Osvoboditev Pekinga smatra Kitajsko ljudstvo za važen člen v vrsti zmag za svobodo. Osvoboditev Pekinga ni samo važna za narodno osvobodilno kitajsko vojsko, temveč hkrati najhujši poraz ne samo Kuomintanga temveč tudi njegovih voditeljev — ameriških imperialistov.

V osvobojenih krajih Kitajske posvečajo veliko pažnjo obnovi, poleg tega tudi dvigu strokovnih kadrov in njihovem vključevanju v gospodarstvo, da bi tako čimprej dvignili deželo iz vojnih ruševin. Demokratična uprava Mukdena je sklicala sestanek mukdenskih strokovnjakov — inženirjev in vseučiliških profesorjev da bi jih vključili v veliko obnovitveno delo v Mandžuriji. Strokovnjaki so z navdušenjem sprejeli poziv in so pripravljeni z vsemi svojimi sposobnostmi sodelovati pri obnovi domovine.

19 milijonov sindikalistov - sadjarjev

Glavni odbor sindikatov ZSSR je sklenil, da pomaga delavcem, ki se bavijo kolektivno ali individualno

Življenje v kolhozu Stalin

SOVJETSKA ZVEZA

V kolhozih v Sovjetski zvezi se p) dnevnem delu na zemlji kolhozniiki izobražujejo v posebnih krožkih, čitalnicah, tečajih in podobno. Povsod dosežajo izredne uspehe. Poglejmo si enega izmed mnogih kolhozov, kolhoz «Stalin», Cuvške SSR.

Sama vas se je v zadnjih dveh sedetletjih izredno dvignila in napredovala. Skoro vsi kolhozniiki so si postavili nove hiše, a ob hišah vrtove, ki so polni cvetja. Vzgojili so tudi kolhozni park, kjer stoji med zelenjem vaški klub, jasli, menze, ambulante in porodnišnica.

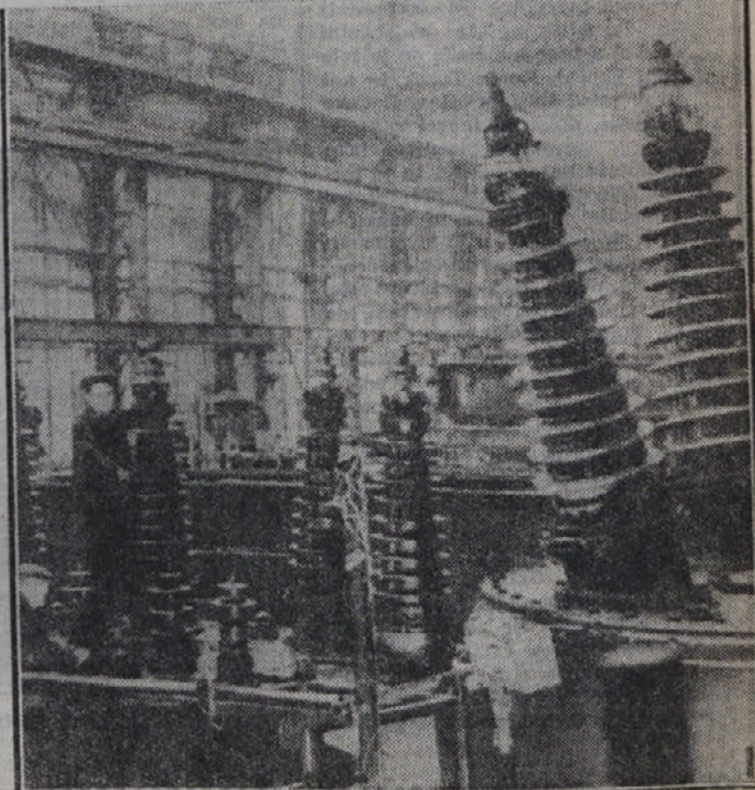
Citalnica kolhoza «Stalin» je vedno polna ljudi. Posebno zvečer se tam zbirajo, ker imajo na razpolago leposlovno, politično in strokovno literaturo ter najrazličnejše časopise in knjige. V letu 1948 je prečital kolhozniik Jerošin več knjig L. N. Tolstoja, Furmanovljeve roman «Čapajev», spomine Sidora Kevpaka «Od Putilja do Karpatova»

in še več drugih knjig. Drugi kolhozniiki niso mnogo zaostajali za Jerošinom. V enem samem mesecu je obiskalo biblioteko, ki ima več kot 2000 knjig, med njimi mnogo strokovnih, okrog 380 bralcev.

«Razumljivo je to», pravi heroj socialističnega dela Aleksander Ašanjin, vsa vas se uči. V vasi imamo politično šolo, razne strokovne tečaje, mladina pa svojo srednjo šolo».

Kolhoz so organizirali 1929. leta. Ko so gradili svoje kolhozno gospodarstvo, so istočasno dvigali kolhozniike tudi kulturno in popolnoma odpravili nepismenost, tako da je lahko predsednik kolhoza na kongresu kolhozniikov udarnikov leta 1935. v svojem poročilu dejal: «V naši vasi ni niti enega nepismenega človeka, kajti pri nas so se učili prav vsi: odrasli in otroci, možje in žene».

Kakor poteka življenje v kolhozu «Stalin», tako tudi v mnogih drugih kolhozih, ki v skupnem delu in izobraževanju dosežajo od leta do leta vedno lepše uspehe.

Reciklirajoča tra nastormatorjev

Vzgojna posvečovalnica za matere

Živčni otroci

Cesto slišimo: Moj sin je zelo živčen, niti minute ne miruje, ne prestanto skače in nagaša — ali: Moja hči se slabo uči, je slabotna, bleda, živčna.

Katere otroke imenujemo živčne? Tiste, ki jasno kažejo znake živčnosti, ki n. pr. zategujejo usta, se pačijo, migajo s glavo, so nenavadno cemeravi, plašljivi in razdražljivi. Nekateri so pa le neznačno živčni in n. pr. ponoči govorijo, kriče skačejo, ne da bi se tega zavedli.

Med živčnimi otroki poznamo izredno energične in delavne pa tudi za delo nesposobne. Seveda morajo starši razlikovati med živahnim živčnim in živahnim zdravim otrokom. Živčen otrok je izredno občutljiv in pri vsej svoji delavnosti ne vzdrži dlje časa pri enem delu.

Starši pogosto grešijo, ker živčne otroke preko mere razvajajo in jih razbremenjujejo vsakega domačega dela. Živčnemu otroku moramo nuditi predvsem higienične življenjske pogoje, postopati moramo z njim mirno, se smemo mu pustiti, da preveč govori in pomagamo mu, da se nauči obvladovati samega sebe.

Vzroki živčnosti

Otroci postanejo živčni, ker odrasli z njimi pravilno ne ravnajo. Mnogi starši ne znajo ukazovati in da otroke ukroto, jih začno plašiti, kar ima pri občutljivejših silno slabe posledice; tudi ni vzgojno, da starši danes nekaj dovolijo, kar jutri prepovedo. Prav tako mnogo škodujejo odrasli, ki so dovezni za muhavosti in solze otrok.

Otrok postane živčen med odraslimi, ki se ne znajo premagovati in prenašajo na otroke vse svoje nasreče: zdaj nanje kriče, zdaj jih božajo. Zelo mučno vplivajo na otroke prepripi v družini. V družinah alkoholikov so otroci živčni, ne zato ker bi se šibki rodili, temveč zaradi okolja, v katerem živijo. V mirni, zadovoljni družini bo tudi otrok, čeprav se je rodil s slabim živci, postal miren in se bo veselil življenja.

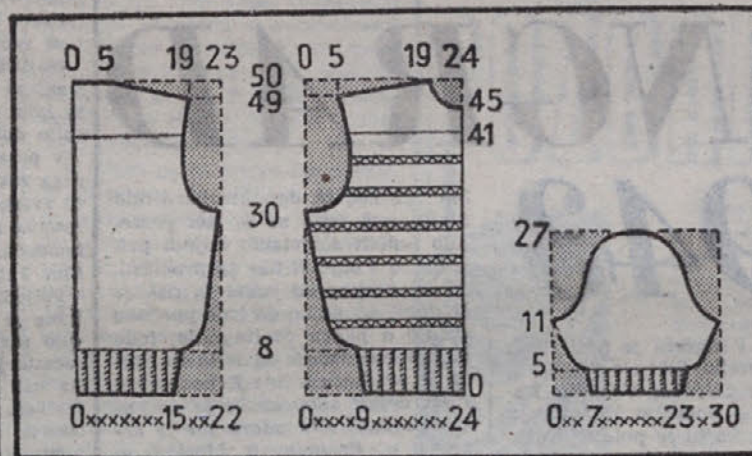
Kvarno vplivajo na živce otrok neprestani opomini, kakor: Miruj! Ne ropotajte! Sedite! Ne nagažite itd.

Ali se živčnost podeduje?

Dokazano je, da se živčnost ne podeduje, pač pa le razpoloženje do nje. Pametna vzgoja od rane mladosti lahko popolnoma zmanjša ali oslabi podedovano nagnjenje in ga včasih lahko celo popolnoma zatire. Za okrepitev živcev so nujno potrebni naslednji življenjski pogoji: čist zrak v stanovanju, hrana v določenem času, gibanje na svežem zraku, zadostno spanje, čistoča in red, kajti tudi človeški organizem se navadi delati ob določenih urah. V družinah, kjer niso urejene razmere, si otroci neprestano kvarijo živce, postanejo razdražljivi in nedisciplinirani.

Učinkovit je vpliv na živčni sistem preko kože; zato je dobro, da otroke često stavimo pod prho ali da jih umivamo s hladno vodo in nato z brisačo dobro odrgnemo. Tudi je prav, da utrjujemo v otrocih voljo, da bodo potrpežljivo prenašali lažje bolečine žalosti. S svojo slepo ljubeznijo ubijajo nekateri otrokom voljo.

Mirno življenje v družini, zdravniški odnos med družinskimi člani, fizično utrjevanje ter starosti primeren razvoj duha pripomorejo do zdravega in normalnega razvoja naših otrok.

Za tako jopico potrebujemo 250 gr črne in 50 gr svetloplave tanke volne.

PETERŠILJ

Kdo ga ne pozna? Na vsakem, tudi najbolj revnem zelenjadnem trgu, kjer prebiva bel človek, ga prav gotovo prodajajo in to ob vsakem letnem času. Peteršilj je med rastlinami za človeka to, kar mačka med živalmi. Kamor koli se je naselil bel človek, je pripeljal s seboj mačko, kjer koli si je postavil dom in majhen vrtiček, si je zasadil peteršilj.

Ze od nekdanj ga pozna človek, pa je bila njegova čast včasih vse večja kot danes. Včasih je bil nepogrešljiv član vsake lekarne, hranili so posebej še same listke, prodajali so posušene korenike in pridobivali iz rastline posebno peteršiljevo olje. Se dandanes ga tu in tam cenijo še kot domače zdravilo, v lekarnah pa so ga izrinile druge rastline in razni izdelki kemične industrije. Rastlina vsebuje razna olja, ki ji dajejo značilen vonj, razne sladkorje in posebne alkaloidne, rudniške snovi in še neko posebno peteršiljevo kaffo. Vse to je v rastlini čudovito prepleteno. Del teh snovi je celo strupen in zato je treba s peteršiljem kot z zdravilom zelo oprezno ravnati: čim začetimo šumenje v ušesih in vrtoglavico ter bolečine v glavi, nehajmo se zdraviti s peteršiljem. Zgodilo se je že, da so noseče žene, ki so se zdravile s

peteršiljem, tudi splavile. Cenili so ga včasih zelo kot rastlino, ki zdravi vodenico, ki slabi oslabei mehur, žene na vodo. Dandanes radi stavimo zmečkane liste na mesto, kjer nas je pičila žuželka. Tudi je peteršiljev sok dobro sredstvo za odstranjevanje bradavic. Kdor stalno kašlja, mu čaj iz te rastline blaži nevšečno nadlogo. Peteršiljevo olje še vedno uporabljajo kot sredstvo proti mrzlici in še nedavno so poskušali, če bi s tem oljem nadomestili dragi kinin, pa se ni obneslo.

Peteršilj je tudi dobro sredstvo proti glistam. Konjem, ki so preživahni in se ne pustijo kovati, dajo vohati peteršilj, da se pomirijo. Voda kuhane peteršilja je najboljšo sredstvo proti ušem perutnine.

Seveda ni mogla ta rastlina mimo človekovih vraz.

Rastlina je bližnji sorodnik zelene in ima cvet v kobulih; rastlina je dvoletna, cvete šele drugo leto. Kali zelo počasi. Seme ostane kaljivo dve leti. Ljubša mu je vlažna zemlja, tudi se ne počuti dobro na močnem soncu, bolje raste v polsencl. Peteršilj, ki ga hočejo ohraniti čez zimo, sejemo julija in avgusta. Cvetje maja in junija. Sejejo ga po vsem svetu. Več divjih kobulnic mu je zelo podobnih, nekatere od teh so prav strupene, zato moramo pri sejanju paziti, da sejemo res pravo seme. Vzgojili so mnogo vrst: poznamo kodrasti peteršilj, prtilikavi kodrasti peteršilj, dalje še take vrste, ki ima liste kot praproč. Gojijo tudi peteršilj, ki ima zelo velike liste, ki jih uživajo kot liste zelene. Nekateri vrste pa imajo debele in mesnate korenike, ki jih pripravljamo kot korenje ali pa zelena.

Točno se ne da ugotoviti, kdaj so peteršilj začeli gojiti v Evropi. Docela dokazano pa je, da so ga za časa Karla Velikega, torej v zgodnjem srednjem veku že gojili samostanski vrtni in kuhali iz njega zdravila.

Uvažajo ga v Evropo tudi iz Indije, tega uporabljajo za pridobivanje aplola, ki se rabi v zdravilstvu.

ZDRAVNIK

VODENICA

Ljudje često govorijo o tako imenovani srčni vodenici, s čimer že povedo, da izpira bolezen od srca. Pri srčni vodenici je res srce vzrok, da se voda nepravilno nabira v različnih delih telesa, od koder jo je težko odstraniti. Čim opeša gonilna sila srca, se kri ne more več nemoteno pretakati po žilah in se zajezi pred oslabilim srcem, ker se v dopoljni meri ne more vanj iztekati.

Najprej se kri zajezi v jetrih; ta imajo nalogo, da prestrezajo kri, ki se izteka iz črevesja, jo ponovno prečistijo in oddajajo srcu. Če pa srce oslabi, kri ne more iz jeter in jeter otečejo; znak zastoja krvi v jetrih so bolečine pod desnimi rebri. V primeru, da zavzame bolezen večji obseg — če srce še bolj opeša — tedaj zastane kri tudi v tistih delih telesa, kjer se najlaže ustavi in od koder se ne more vračati v srce. Tako nam otečejo noge ter kosti in tedaj govorijo laik o vodi v nogah.

Prav za prav se ne nabira voda v udih, tempeč gre za sokrvice, ki se zaradi zastoja krvnega obtoka izliva iz žil med tkivo. Če pritisnemo na oteklo mesto s prstom, tedaj

Drobni nasveti

V beljak, ki ga ne moremo tako porabiti, denemo malo soli, da ga lahko ohranimo nekaj dni.

x xxx x

Rumenjak se ne posuši, če mu pri- mešamo malo mrzle vode.

x xxx x

Ribam lepo očistimo luske, če jih pomočimo v vrelo vodo ali pa če jih oblijemo za nekaj minut s kisom.

x xxx x

Vsako testo se izboljša, če mu dodamo malo olja.

x xxx x

Omako, ki jo postrežemo z ribami, cvetačo, jajcem in belušami izboljšamo, če ji dodamo noževno konico gorčice.

x xxx x

Jabolke, paradižnike, breskve in celo oranže laže olupimo, če jih prej namočimo v topli vodi. Paradižnike in breskve potopimo v vodi le za trenutek.

x xxx x

Če si hočemo ohraniti lepe roke, si jih pred delom natremo z limoninim sokom, nato pa zopet, ko smo si jih po delu umili v topli milnici. Sele potem si jih oplahnemo s svežo vodo in si jih namažemo s kremo.

nastane vdolbina, ki se le polagoma zravna.

Vendar se pa voda nabira lahko tudi drugod. Ker se ne more pravilno pretakati, se zajezi tudi v pljučih, zaradi česar se sokrvice izteka med pljučno tkivo in v bronhije. Kaj nastane? Bolne na srcu popade dušljiv kašelj, večkrat tudi težko dihaajo. Kot posledica zastoja krvi v pljučih nastopi lahko tudi pljučnica. Če pa se ustavi kri okrog jeter in črevesja, tedaj prične otekati spodnji del telesa in vodo, ki se bolj in bolj nabira, mora odstraniti zdravnik. Zastoj krvi vpliva tudi na ledvice: v seči se pojavlja beljakovina in bolnik ne izloča dovolj vode. Za bolne na srcu je značilno, da ne morejo izločiti vode predusmem ne podnevi, ko je srce preobremenjeno.

KAKO ZDRAVIMO VODENICO?

Vodenico povzroči lahko pred več leti pridobljena srčna napaka (nepravilno delovanje srčnih zaklopnic). Dokler je srčna mišica zmožna izravnavati to napako, srce kolikor toliko normalno deluje, če pa srčna mišica s starostjo oslabi, tedaj se pojavi srčna napaka v dvojni meri: srčna mišica popusti, srce se razširi z vsemi znaki šibkosti srca, le čemur spada tudi vodenica.

Šibkost srca povzroča lahko tudi pljučna bolezen, h kateri pristevarno n. pr. tudi naduho; prav tako ošibi srce zaradi prevelikega krvnega pritiska. V zvezi s povečanim krvnim pritiskom je tudi bolezen ledvic. Bolne ledvice povzročijo zvišanje krvnega pritiska, ki ima za posledico oslabeitev srca in s tem v zvezi vodenico.

Pri zdravljenju vodenice moramo vsi pozornost posvetiti ošiblemu srcu, kajti če srce izgubi vse svoje moči, tedaj se lahko zgodi, da bolnik v svoji srčni vodni utone.

Vsaki bolnik z ošibelim srcem potrebuje zdravniške pomoči. Z različnimi kapljicami in injekcijami se nam srčna mišica okrepi. Važno je, da pije bolnik malo vode in da uživa skoraj neslane jedi, kajti sol zadržuje vodo v telesu. Dobro sredstvo zoper vodo je tudi krompir, ki vsebuje kalij; zato naj bolnik en dan v tednu posveti krompirju in ga uživa s kompotom ali sadjem. Juha ni priporočljiva; kot ljudsko zdravilo veljala čaj iz preslic in čaj iz fitzlovih strokov.

Seveda pa se moramo zavedati, da predstavlja vodenica resno obolenje in če se bomo ravnali po zdravniških predpisih, se nam bo bolezen v veliki meri izboljšala.

Kuhinjski nasveti

Ce se nagiblješ k debelosti,

ne pij med obedom, niti ne jej dosti kruha in močnatih jedi, pač pa uživaj meso, trdo kuhana jajca, paradižnik, olive, rdečo peso, beluše, zelen fižol, solato, zelje, radič itd. Izbogaj se slanah jedi. Svetujemo nekaj koristnih jedi:

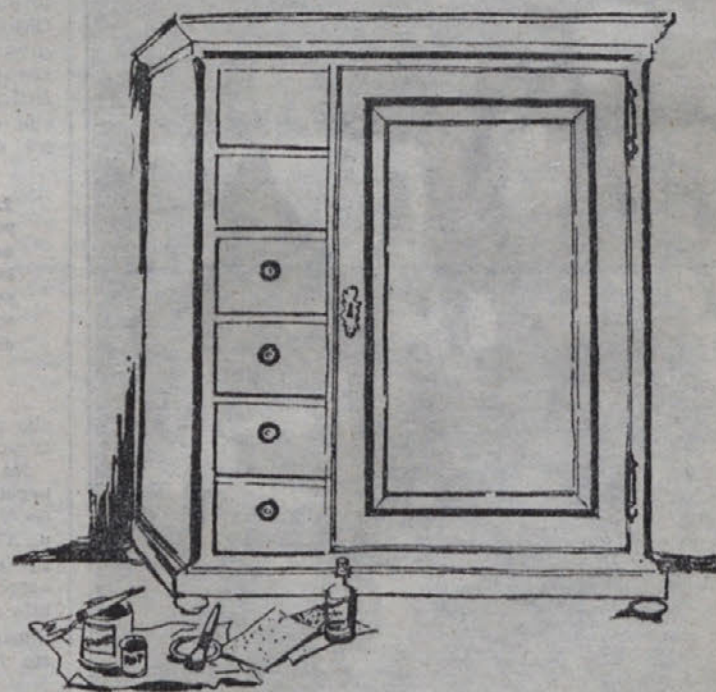
Predjed

Operi korenje, radič in cvetačo, jih zribaj, oblij s limoninim sokom, nato pa zmešaj s kakim majonzno ter namaži zmes na rezine prepečena.

Artičoke z oljem

Obreži zgoraj vrhove in spodaj nekaj listov in jih deni v vodo, ki si jo okisala z limono, da ne potemne. Nato pripravi nadev. Vzemi primerno množino drobtin, zelenega, drobno zrezanega peteršilja, drobnjaka, popra in malo soli. To polij z oljem, rahlo zmešaj ter napolni artičoke med listjem. Postavi jih v kozico drugo poleg druge, prilij goveje ali zelenjavne juhe, dobro pokrij in pari 1 1/2 do 2 uri na štedilniku ali v pečici.

IZ STARE OMARE NOVO

Stara kuhinjsko omaro prav ahko spremenimo v omaro za obleke. Odstranimo ji na desni notranji strani police in jo priredimo tako, da v njej lahko visijo obleke. Nato zamazimo vse luknje s kitom in odrgnemo staro barvo s steklenim papirjem ter dvakrat prevlečemo omaro z oljnato barvo, ki nam jo zadostuje 1 kg. Omaro okrasimo z 1 1/2 cm široko črto, ki jo z rdečo cinober barvo vlečemo ob robu omare, okrog predalov itd, kakor kaže slika.

O napravi novih sadovnjakov

Ko smo se glede na kakovost zemljišča, odločili za to ali ono vrsto sadja, moramo misliti na nakup sadnih drevesc. Pri tem moramo pomniti sledeče: Najboljši čas za nakup sadnega drevja je kasna jesen, ker takrat drevesnice razpolagajo še z neprebranim blagom. Spomladi pa, zlasti če kupujemo bolj pozno, mnogokrat ni več v zalogi onih vrst, za katere smo se odločili. Pri izbiri drevesc se ne smemo nikakor ozirati le na vrsto in kakovost drevesca, ampak upoštevati moramo tudi podlago, na kateri je bilo drevesce cepljenokar, od podlage je v veliki meri odvisna, trajnost, obsežnost in rodovitnost drevesa. V tem pogledu je pomniti sledeče: Drevesa, cepljena na svojih divjakih, torej hruska na hruski, jablana na jablani, itd. trajajo mnogo let, rastejo bolj bujno ter postanejo velika, a začnejo bolj kasno roditi. Drevesa pa, ki so bila cepljena na drugih podlagah, rastejo tem slabše in trajajo tem krajše dobo, čim manjša je sorodnost med podlago in cepljenjem. Roditi pa začnejo takoj v mladosti.

Nabava potrebnih drevesc

Ce nam pridejo drevesca od daleč in so več dni potovala, jih moramo postaviti v prostor, kjer bodo varna pred mrazom, jih osvežiti z vodo in nato pokriti z namočenim finim peskom. Na takšen način se bodo drevesca obdržala več dni.

Nikdar ne smemo vsaditi drevesca na ono mesto, kjer je že drugo drevo usahnilo. Ostanki korenin starega drevesa bi okužili mlade korenice. Ce se odločimo za nasad specializiranega sadovnjaka, prekopljemo vso zemljo kakih 60 do 80 cm na globoko, kar je odvisno več ali manj od kakovosti zemlje. Ako pa nameravamo izvršiti nasad v vrste, je najbolje, da odpremo jarek širok 1.50m in globok od 80 do 100 cm. Pri tem pa moramo paziti, da ločimo gornjo plast zemlje od one v nižjih plasteh. Ako se odločimo, da bomo sadili posamezna drevesca, je najbolje da sadimo drevesca v enakokrakem trikotu. Pri tem načinu sajenja so drevesca v vseh smereh enako oddaljena in se medsebojno najmanj zasenčujejo. V praksi zasajamo najlaže takole: Na enem koncu zemljišča potegnemo z vrvice osnovno črto, in na tej določimo mesto posameznim drevescem. Ta mesta zaznamujemo s količmi. Nato vzamemo natančno dvakrat tako dolgo vrstico in napravimo ravno na sredji vozle. Ko smo to storili, vzameta dva delavca na koncih v roke vrvi in postavita en konec vrvice k prvemu in drugi konec k drugemu količu. Tretji de-

lavca pa prime vrstico pri vozlu, ki smo ga napravili na sredji, ter napne vrstico tako, da nastane med količema in vozlom enakokraki trikot. Na mestu, kjer je prišel vozle, zabije nov količ v zemljo. Ko smo s tem mesto prvega drevesa v drugi vrsti določili, napnemo vrstico v trikotu med drugim in tretjim količem. S tem določimo mesto, kjer bo stalo drugo drevo v drugi vrsti. Tudi to mesto zaznamujemo s količem. To delo nadaljujemo naprej, dokler nismo zaznamovali mest vsem drevesom na celem zemljišču. Razdalja med posameznimi drevesci naj bo naslednja:

Marelice: a) visokodebelne na 5 m razdalje v vrstah in med vrstami; b) prtilikave 10 metrov v vrstah, 12 m vrsta od vrste.

Cešnjé: a) 10 in 12 metrov; b) 4 in 5 metrov; jablane: a) 10 in 12 metrov; b) 8 in 8 metrov; prtilikave jablane: 3 in 4 m; Hruske: a) 8 in 10 metrov; b) 5 in 6 metrov; prtilikave hruske, cepljene na kutine 3 in 3 metre; Breskve: a) 5 in 6 metrov; b) 3 in 4 metre; Češplje: a) 5 in 6 metrov; b) 4 in 5 metrov.

Marsikateremu se bodo zdele te razdalje prevelike, a temu ni tako, ker moramo računati s tem, da je v novih sadovnjakih, kjer se drevju vsakoletno gnoji in ki se pravilno oskrbujejo, rašča dreves mno-

go večja in bujnejša, kakor v nasadih.

Načrt za saditev

Luknje za posamezna drevesca napravimo najmanj 1.50 široke in do enega metra globoke. Zapomniti si moramo, da mora biti jama izkopana vsaj tri mesece pred časom, ko nameravamo izvršiti nasad.

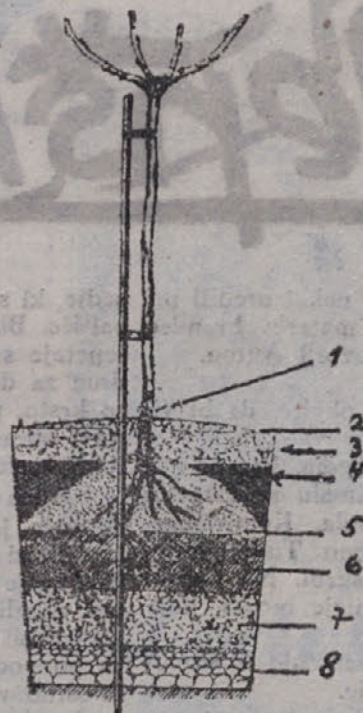
Ako je za sadovnjak namenjena zemlja v nižjih plasteh, precej vlažna, je dobro, da napravimo na dnu jarka drenažo, ki bo pospešila odtok vode.

(Nadaljevanje prihodnjé)

Obvestilo

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu obvešča kmete in vinogradnike, člane in odjemalce, da so ji dospelé nove pošiljke pocinkane žice in kolov za trte po znižanih cenah.

Te in vse kmetijske potrebščine kakor umetna gnojila, krma za živino, pristna semena iz Nizozemske, raznovrstne stroje in orodje — lahko dobite po ugodnih cenah v ul. U. Foscolo, 1 tel. 94386 in ul. S. Mercadante, 4 (poleg knjižarne Stoka) tel. 8819 ter v Miljah, ul. Mazzini, 1.

1.) Cepljeno mesto; 2.) Površje zemlje; 3.) Navadna zemlja; 4.) Dobro zrel gnoj pomešan z umetnim gnojili; 5.) Fina zemlja ali preseki; 6.) Zemlja pomešana z zrelem gnojem; 7.) Navadna zemlja; 8.) Drenaža.

Kmetovalec v februarju

Poljedelstvo

Kmalu bomo lahko pričeli z oranjem za spomladansko setev. Z oranjem spravimo obenem v zemljo tudi hlevski gnoj, kolikor nameravamo z njim gnojiti raznim okopavinam. Ponekod bo konec tega meseca nastopil čas, ko moramo dodati ozimnemu žitu nekoliko kalcijevega nitrata. Kdor koli je še doslej uporabljal to gnojilo za vršno gnojenje, je bil zadovoljen. Na 1000 m² površine ga potrebujemo okrog 15 kg. Nadaljujemo s pripraviljanjem in čiščenjem žitnega in drugega semena. Upoštevajmo pregovor, ki pravi: kakršna setev, takšna žetev! Le iz zdravega, polnega in teškega zrna more zrasti krepka rastlina in dati dober pridelek. Ako nam primanjkuje dobrega semena, nabavimo si le zajamčeno pristana, čista in kaljica semena. Ce krompir gnije, ga takoj preberimo in gnilega odstranimo. Sedaj je tudi čas, da pri-

merno odberemo semeski krompir, kateremu odločimo v kleti poseben prostor. Vlažne ali potne stene v sicer suhi kleti največkrat pome-nijo, da krompir ali druge okopavine gnijejo. Ob toplih dnevih klet odpirajmo in zračimo.

Travništvo

Na travnikih opravimo mnogo dela že v tem mesecu, kakor na primer: čiščenje trnja in kamenja ter mahu in zravnvanje krčin in gnojenje. Sedaj je čas, da razvozimo in polivamo gnojnice po travnikih. Očiščene travnike moramo tudi obsejati. Ne smemo pa za obsetev uporabljati senenega drobrujca, ki ga dobimo pod senom ali pod jaslami, ker sestavljajo ta drobir večinoma plevel in malovredne trave. Dobra semena za travnike moramo kupiti. Cim dražje je seme, tem boljše je. Pripravljenih mešanic pa ne smemo kupovati, ker so v njih smeti in stara semena.

Vse senožeti moramo prevleči z ostro brano (najboljša je travniška brana) ali pa vsaj z železnimi grabljami, da odstranimo mah. Senožeti z mahom pa moramo tudi pognojiti, ker mah raste tam, kjer je premalo hrane in trave. Deteljščica moramo tudi prebrnati in pognojiti.

Živinoreja

Cas je, da pregledamo in prečimno že zdaj svoje zaloge krmil, posebno zalogo sena in slame, da ne pridemo v zadrego, kako bomo krmili svojo živino. Ob slabem se-

sode, ki jih pritrudimo visoko v vejah oljke (na vsakih 40-50 oljk po 1 posodo) — odvisno je od razdalje med drevesi. Vodo, ki se izgubi z izhlapevanjem, prilijemo vsak teden. Ta način borbe proti mušici se je ponekod zelo dobro obnesel.

Pri bodočih nasadih bomo morali upoštevati, da napada oljkina mušica najbolj mesnate in bolj zgodnje oljke.

Ker prezimi škodljivcev v drevesni skorji ali v zemlji pod drevesi, moramo oljke pridno okopavati in čistiti ter izpod dreves pridno obrirati in uničevati vse nedozorele in okužene sadeže.

Tudi moramo posebno pregledovati oljne nasade, ki so v bližini morja, kjer se mušica najrajši naseli

Dr. JURISEVIC

nu privoščimo živini tudi močnih krmil. Ne pozabimo pridati klajnega apna in soli. V hlevu ne zamenjajmo mlade živine. Zavedajmo se, da je pravilno ostavljanje za rejo namenjenih telet ali drugih mladih živali zelo važno. Kar zagrešimo in zamudimo pri teletu, ne popravimo več pri junici ali kravi. Pustimo za rejo le zdrava in krepka, lepo raščena teleta, ki izhajajo od krav in bikov, ki imajo čim več dobrih lastnosti. Zlasti upoštevajmo pri odbiranju telet zdravje in mlečnost. Posebno paznjo posvečajmo bregim živalim.

Vsaka gospodinja naj skrbi, da si vzgoji zgodnja piščeta, da bo imela mladice, ki bodo začele nesti že jeseni. Zato naj podloži ob prvi priliki dobri koklji primerno število jajc od najboljših kokoških jajčaric. Jajca za valitev naj ne bodo nad dvajset dni stara ter naj bodo od dvo do triletnih kokoši. Ako je le mogoče, pustimo valiti več kokelj istočasno. Valilno gnezdo naj bo v nekoliko temnem in mirnem prostoru.

Vinogradništvo

Nadaljujmo z okopavanjem, gnojenjem, obrezovanjem in podsajanjem trt. Gnojenje ne smemo opustiti, ker bodo sicer trte slabo rodile. Od umetnih gnojil je za vinograde zelo važna kalijeva sol, katere potrebujemo po 1 kg na 100 m². Pri obrezovanju ne smemo gledati samo na to, da nam trte mnogo dajo, ker s tem trte preveč oslabijo. Sedaj je najprimernejši čas, da uničimo škodljivi mrées, ki prezimuje v razpokah starega lesa. To napravimo najlaže tako, da z žičnato ščetko ostržemo lubad in potem namažemo deblo s kakšnim razkužilom. Zadnji čas je tudi, da si preskrbimo potrebne kole, ki jih potrebujemo za zamenjavo. Te kole impregnirajmo z modro galico, da bodo dalj časa trajali. Kdor namerava cepiti trte, naj si sedaj nabere cepiče od trt, ki dajajo dobro in močno vino, pa četudi manj rodijo.

Kletarstvo

V kleti moramo paziti na čistočo prostora in posode, kdor je vino prodal, naj pazi, da se sod ne navzame škodljivih duhov. Prazne sode operimo s sodo in zažveplajmo ter jih pustimo ležati na suhem. Kdor ima še vino v kleti, naj večkrat poskuša stanovitnost vina.

Sadjarstvo

Tudi v sadovnjaku nadaljujmo z zimskimi deli. V tem in prihodnjem mesecu sadimo mlada drevesca, pri tem pa pazimo, da bodo imela okrog sebe dovolj zrahljane zemlje. Zemljišče, ki ga nameravamo zasaditi s sadnim drevjem, moramo globoko prekopati. Ce ne napravimo tega, pa moramo izkopati drevescem obairne in dovolj globoke jame. Jama bodi vsaj m široka in 80 cm globoka.

Pri prekopavanju moramo zemljo tudi močno pognojiti, in sicer s hlevskim gnojem in z umetnimi gnojili. Ce pa kopljemo jame, uporabljajmo gnoj kompost. Tudi ko zasajamo prekopano in že pognojeno zemljišče, je zelo priporočljivo, da potresemo v bližini korenin nekoliko komposta. Dreves ne smemo saditi preblizu. Sklenjene nasade zasajimo z nizko-debelnim drevjem, ker tako tudi laže škropimo proti škodljivcem.

Napredni sadjarji poškrbijo v zimskem času vsa drevesa s karbo-linejem, fitodrinom, koloidalom in drugimi podobnimi sredstvi.

Vrtnarstvo

Nadaljujmo s kopanjem in gnojenjem. V razne zimske gredice posejmo seme zgodnje zelenjave. Ob toplen vremenu zračimo, proti poldnevu pa zimske gredice tudi zalivajmo. Na prostem pa sejmo korenje, peteršilj, belj in črni koren, grah in špinačo. Proti koncu februarja pa bomo sejali solato, radič, redkvico in zgodnji krompir. Kdor ni pognojil in okopal špargljev že pred zimo, jih mora sedaj čimprej. Prav tako moramo pognojiti in okopati artičoke, hren in dvoletno rabarbaro. Pravočasno izvršeno delo je že uspeh.

Čebelarstvo

V čebelnjaku se čebele prebujajo in ob lepih dneh že zletajo na pašo po cvetni prah, ki ga najdejo na leski in po nekaterih krajih tudi že na mandlju. Vendar pa mora čebela v tem mesecu pustiti svoje čebele v popolnem miru in le v skrajni sili naj odpre panje.

DR. IVAN BASA

Pogovor z našim kmetijskim svetovalcem

G. J. iz V. R. vpraša: Kakšnega pomena je klajno apno pri žitini, kako ga rabimo in v kakšni množini ga daje živini?

Odgovor: Klajno apno ni krma v pravem pomenu besede, temveč je bolj zdravilo, ki pospešuje rast in utrjuje kosti posebno mladji živini. Dajemo ga živini na mleku, ali pa pomešano med suho krmo. Priporočljivo je, da klajno apno vsak dan pokladamo potrebnim živalim, in sicer: žrebetu ali teletu po 8 do 15, konju in govedu 30 do 50, jagnjetu in prašičkom 5 do 10, ovci in prašiču 12 do 20 perutnini 1-2 do 2 gramov.

T. K. iz Gropade vpraša: S katerim umetnim gnojilom naj pognojim detelji?

Odgovor: Ako računamo da pridelamo na 1000 m² deteljščica okoli 7 stotov suhe krme, tedaj smo s to krmo odvezli zemlji okoli 16 kg dušika, 4 kg fosforne kisline, 10 kg kalija in 18 kg apna.

Dušika ni potrebno vračati, ker ga detelja črpa iz zraka, vrniti pa moramo na vsak način vsaj fosforne kisline in kalij. Za povrnitev fosforne kisline uporabljamo superfosfat. Superfosfata trosimo od 40 do 50 kg in to že v januarju ali v februarju. Koristno je da dodamo superfosfatu tudi nekoliko apna v obliki mavca.

Detelja pa zahteva zelo mnogo kalija. Na 1000 m² deteljščica potrebujemo okoli 35 kg kalijeve soli. Le če boste detelji pognojili v takšni meri, boste povrnilili zemlji tisto količino hranilnih snovi, ki so bile potrebne za dorast 7 stotov (suhe) detelje.

Oljkina mušica

Kmetje Istrskega okrožja, posebno v obalnem pasu: Izola, Piran, Sv. Lucija, Dekani, se letos tožijo, da je oljni pridelek pihal, da je olje zelo slabe kakovosti (ponekod sploh neužitno) in da je donosnost zelo nizka. Medtem ko so oljke dale v višjih predelih ponekod 18-20 odst. olja, so po okuženih krajih dale le 10-14 odst.

Vzrok tej nesreči je majhna mušica (Dacus oleae), zelo podobna naši domači muhi. Mušica prezimi v obliki bube v zemlji pod drevesom ali skrita v drevesni skorji. Meseca junija se izleže iz bube odrasla mušica, ki polaga po oploditvi v notranjost sadeža pa eno jajčece. Samica zleže do 100 jajc. Ce pomislimo, da imamo letno kar tri rodove, lahko sklepamo, kakšno škodo lahko povzročijo ta škodljivci našemu gospodarstvu.

Iz jajčeca se izleže ličinka (črvček), ki se hrani z mesnatim delom sadeža približno 20 dni, nato pa se zabubi. Sadeži, ki jih napade oljkina mušica prisilno dozoriijo ter dajo zato le majhen odstotek olja, če pa je vreme vlažno, napadeni sadeži tudi splesnijo ali segnijo, tako da je pridelek večkrat sploh uničen. Oljkina mušica se množi in napada oljne nasade od junija do kasa, ko oljke obiramo. Prva gene-

racija se pojavi v prvi polovici junija. Važno je vedeti, da mušica ne more nesti takoj jajc čim se iz bube izleže. Po oploditvi se 8-10 dni hrani s sladkim sokom prav to njeno značilnost, da se precej dni, preden začne nesti jajca, hrani s sladkim sokom, lahko izkoristimo, da škodljivca pravočasno uničimo.

Kako se borimo proti škodljivcu? Ze zdavnaj so preučevali, kako bi uničili tega škodljivca. Oljkina mušica je n pr. v Italiji pred vojno ob hudih napadih napravila letno 10 milijonov lir škode. Ze pred 40 leti je italijanska vlada nakazala 10.000 lir nagrade tistemu, ki bi iznašel zanesljivo sredstvo za zatiranje oljkine mušice. Kot najboljše sredstvo za uničevanje mušice, preden izleže jajčeca, se je izkazala sladka raztopina, kateri dodamo nekaj strupa n. pr. natrijev arzenit. To raztopino pripravimo tako, da primešamo 100 litrov vode 10 kg sladkorne melase in 250-300 gr arzenita. S to raztopino škropimo z navadnim škropilnicam oljke prvih od 10 do 20 junija, drugič okoli srede julija in če je potrebno še tretjič v prvi polovici avgusta. V deževnem vremenu je potrebno, da ponovno poškrpimo. Omenjemo pa mušico tudi takole: Omenjeno raztopino vlijemo v razne po-

MARIE MAIEROVÁ

Najlepši svet

»Vse je v redu. Treba bo še nekaj urediti pri polku, a kot invalid in edini materin hranilec imam najboljšo upanje«, je odgovoril Anton.

»Si že poslal slike?«

»Ne. Stavil jih bom v nove okvire, da bi videla dobro voljo.

»Naj se dobro izteče, pa zbogom, ker od pokopališča gremo takoj domov. Kmalu se ustavim pri tebi in se bova dalje pomenila. Komisionarstvo me večkrat pripelje tod mimo. Tudi par lepih konj ti najdem, bodi brez skrbi. Ne pozabi na okrajnega glavarja, a tudi nižje moraš podkupiti.«

Prav v tem trenutku se je zaslislalo iz sosedne so be prasketanje in ropotanje.

Vsi so se zdrznili, sestre pa so prebledle od groze. Ana se je stresla, a e je kmalu osvostila, prišla Jaruša za roko, a dečka je pokrila z lastnim telesom kakor koklja pišče. Marija se je opotekla in iztegnila roko kakor v obrambo. Lenka je izbuljila oči, toda zdaj je videla, da je bila očetova smrt olajšanje ne samo zanjo, ampak za vse tri sestre. Bile so osvobodene. Njihov strah ni bil praznoveren kakor pri tetkah, ki so zavreščale, ampak bojazen, da oče morda ni popolnoma mrtev, da bo vstal, se spet pokazal kakor takrat, ko je bil obložen z belimi obkladki, in se bo vse to prekleto življenje z njim začelo znova.

Moža sta vstala in šla k vratom. Jaruš je držal z eno roko ženo, z drugo je odprl zasteklena vrata v sobo. Mrtvi je ležal mirno na svojem mestu, o tem so se vsi najprej prepričali s pogledom. Samo stekleni svečnik je počil pod dogorelo voščeno svečo, se prevrnil, a svečni ogorek je zažgal tkanino, ki je bila razprostrta na klečalniku pri vznožju kste.

Kaftanka je zašepetala:

»To je slabo znamenje! Gotovo bo nekdo od prisotnih umrl pred koncem leta. Mrtvi ga kliče!«

Toda Anton je zavpil nad njo, nakar je poslušno pritekla z mokro kunjjo. Vsakdo je popeptal kakšno iskro in zmeda se je poglela. Le majhna negotovost se je še vseh držala.

Kaftanka pa ni pozabila pokrižati, da bi odvrnila od sebe nevarnost.

O poltneh, ko je prvič pozvonilo, so prišli so-

sedje, ki so hoteli po običaju nesti krsto na pokopališče. Bilj so nekam togi v prazničnih oblekah, šepetaje so se pozdravili z zbranimi sorodniki in drug za drugim stopali v sobo k mrtvem. Obšli so krsto, pokimali z glavo in njihovi nagubani in rjavi obrazi so izražali zadrego vedno zaposlenih ljudi spričo tega večnega miru.

Mlinarico so zdramili šele po dolgem prizadevanju, jo oblekli, ko so pa sosedje arenašali rakev skozi kuhinjo, je začela glasno ihteti. Opetekala se je med gnečo obvalnih gostov, ki so se med tem zbrali in polnili vse prostore brez smotra in brez misli kakor čoln brez veslača, ki se premeta po vodnem toku. Njena nekoč rejena lica so žalostno visela k bradi a mošnjički redkega mesa zdaj nekam uprti pogled je begal kakor v blazni so se tresli, kakor bi bili napolnjeni z zgoščeni solzami. Ni se mogla obvladati in njen zdaj plašni, slutnji. Lenka je pogledala nanjo in spomin na nežnost in izraze ljubezni, s katerimi jo je mati nekoč obsipala, je pretresel, da je planila k njej in zakričala!

»Mamica! Moja mamica!«

Mlinarica pa je še huje vreščala, njen glas ni bil podoben človeškemu. Poskusila je vse stopnje bolesti in njeno jadikovanje in stokanje je spremljalo sprevod vso pot.

»Kako je mogoče«, je razmišljala Lenka, kl je peljala mater za pod pazduho, da je bila tako navezana nanj? Čudna reč, tako dolgo sožitje med možem in ženo! Kako zagonetno je vez, s katerim vleče mrlič živega za seboj do groba! Je bila to ljubezen?«

»Ljubezni ni bilo pri nas nikoli. Živelj smo vedno kakor ljudje, ki jih je povodenj zgnala po naključju v en rešilni čoln. Kako smo si vsj tuji. Ne oče ne mati nista znala zbuditi v nas medsebojno ljubezen, ker je sama nista imela, in zato je vsa rodbina temeljila zgolj na gospodarskih koristih. A je samo pri nas tako? Kje v vsej občini je družina, ki bi ustrezala podobi, uzakonjeni v svetem pismu in šegah? Kaj je tedaj vezalo mater k temu možu, ki ni imel zanjo ne ljubezni ne naklonjenosti? Vdanost? Morda. Mati je bila vdana žena kakor tisoč drugih, ki niso mogle zrasti više pod nizkim nebom teh razmer. Bila je vdana

ali bolje rečeno podložna. To je. Suženjska podložnost jo je vezala nanj. Zato ni imela drugega zanimanja na svetu razen za njega, ko je vzredila otroke in so se ti razbežali z neljubljenega doma, stislila se je k njemu in poginila z njim, uboga mamica. Ovenela je kakor nasekano steblo, ki še tiči v zemlji, a ne živi, nima zvez z življenjem in umira.«

Z vsemi močmi je morala podpirati starko pri hoji, mlinarico je utrudil vsak korak.

Nad odprtim grobom je rejen duhovnik pomahal s kropilnico, krsta je izginila v oblaku kadila, vrvi so zaškripale in polagoma spuščale breme na dno jame. Otroci so se vzpenjali na prste, da bi videli skrivnost groba, a so videli samo črno praznino.

In še so trkale grude in je padalo v jamo cvetje sorodnikov. Za njimi so takoj zadonele velike grude grobarjev. Vse se je zgodilo tako naglo, da je Lenka z grozo zagledala, kako razkoračeni grobar, ki se je pogrezal do kolen v vlažno ilovico, zajema polne lopate prsti in kamenja ter meče v jamo.

Ko so prvič grude zaropotale po krsti, se je mlinarica stresla, drugič se je vzravnila, ko so se usule polne lopate, se je siloma iztrgala Lenki, dvignila kalne oči, da so se videle velikanske slepe beločnice, in planila k grobu.

»Za njim! Pustite me za njim!«

Ruta ji je zdrknila z glave, nepočesani, redki lasje so odkrili lobanjo, glas je bil blazen.

»Odvedite jo«, je rekel duhovnik strogo.

Sin in zet sta jo prišla za pod pazduho, spet je omahnila, in sta jo peljala do cerkve. Tam se je spet začela otepati in kričati, da jo je Anton rajše pustil in stražil.

V splošni zmedi je duhovnik zdrdral svojo latinščino in množica se je nejevoljno razšla.

Zakaj to ni bil pogreb, pri katerem bi mogle ženske pojokati a možje se razgovarjati o kupčijah.

Jaruš se je moral vrniti na pokopališče, da sta z Antonom odvedla mater domov. Umirila se je šele, ko je sedla na stolček poleg ognjišča, toda na vsa vprašanja in ogovore je odgovarjala z zamahom roke proti pokojnovi sobi. Ana je izrabila to vrnitev, da je v omari za perilo poiskala materin nakit, ker, je rekla Jarušu, bi se utegnili izgubiti, ona pa ima tudi nekaj pravice do njega.

Ko je njihov voz oddrdral, je rekel Anton sestrama

»Morate pohiteti, če se hočta odpeljati z večernim vlakom. Tu je že tako kakor po požaru.«

Sestri sta se sporazumno spogledali. Samo Lenka si je upala omeniti.

»Kaj bo pa z mamico, Anton?«

»Mati se bo potolažila, ko bo tu spet mirno. Moram jo tu imeti, čeprav tako, kakršna je. Če pa bo hudo počela...«

Anton je za hip premolknil in na vprašujoče čakanje sester pristavil:

»Tedaj jo dam v norišnico.«

Slovenska knjižna žetev in setev

(Nadaljevanje z 8-9 strani)

nova dela. Cankarjeva založba je lani izdala tudi vrsto knjig domače politične literature. Omenimo samo najpomembnejše knjige, tako Titovo delo »Graditev nove Jugoslavije«. Kardeljeve »Govore na pariški konferenci« ter zbornik Djilasovih člankov. Slednjic je izšlo tudi več leposlovnih del, v glavnem prevodi iz ruske literature. Tako so izšli prevodi treh Gorkijevih del: »Makar Cudra«, »Trije ljudje«, »Mati«, nadalje prevod romana Vere Panove »Sopotniki« ter E. Grina roman »Veter z juga«.

Med periodičnimi publikacijami Cankarjeve založbe je omeniti glasilo CK KPS »Delo«.

Razen navedenih poglavitnih založb so lani izdajale knjige še Mohorjeva družba in Gregorčičeva založba ter Akademija znanosti in umetnosti, dočim je delo Slovenske Matice zaspalo.

Kaj nam pripravljajo slovenske knjižne založbe za leto 1949

Državna založba

priljubljen in premajhno zmogljivost naših tiskarn, pa Državna založba najbrže ne bo mogla izdati prav vseh, ki so v načrtu. Izdajala pa bo knjige, — ne upošteva je šolskih — v okviru naslednjega programa;

Poglavitna naloga bo vsekakor izdajanje del slovenskih klasikov. Med knjigami te serije bo izšla kot prva in druga knjiga »Zbranega dela Janeza Trdine«, kasneje ev. še tretja knjiga. V pripravi je III. del »Jurijevega Zbranega dela«, II. del »Kersnikovega Zbranega dela« in II. del Kosovelovega zbranega dela. Nadalje je v programu za leto 1949 predvidena izdaja Linhartovega in Kettejevega zbranega dela, vsakega v eni knjigi ter pričetek izdajanja Cankarjevega in Tavčarjevega zbranega dela.

Snov za zbirko svetovnih klasikov bo založba zajemala iz obširnega programa, v katerega so med drugimi uvrščena tudi naslednja dela: Cerniševski: »Kaj storiti«, Swift: »Gulliverjeva potovanja«, Maupassant: »Novele«, Čehov: »Novele«, Turgenjev: »Izbrane povesti«, Stendhal: »Rdeče in črno«, Homer: »Ilijada«. V okviru možnosti pa bodo v tej zbirki izšla tudi nekatera znamenita dela Balzaca, Saltykova, Thackeraya, Korolenka, Plutarha in drugih.

Razen del svetovnih klasikov bo Državna založba Slovenije izdala tudi nekaj prevodov iz del sodobnih svetovnih pisateljev. Tako bosta iz svoj. ske književnosti zastopana E. Grin z romanom »Poslednji tog sena«, in Budonov z romanom »Bela breza«. Predvidoma bo nadalje izšel tudi roman češke pisateljice Majerjeve »Sirena«, Sinclairja Lewisa »Kraljevska kraljica«. Državna založba pripravlja tudi nekaj novitet slovenskih pisateljev. Tako

bo izšel roman Miška Kranjca »Pisarna«, (s podnaslovom: Roman oblasti, ki je od Boga) ter roman istega avtorja »Pod zvezdo« (s podnaslovom: Roman ljudske oblasti). Kozak Juš bo izdal II. del pripovedovanja svojih doživljanjev v drugi svetovni vojni ter novo izdajo znanega dela »Maske« z dodatnimi prispevki.

Od del jugoslovanskih pisateljev bosta v letošnji knjižni proizvodnji Državne založbe zastopana Bora Stanković z znanim romanom »Necista kri«, Mažuranič s svojim epopi »Smrt Smajil Age Cengića« ter še drugi. Posebna knjiga bo antologija srbskih pesmi, v prevodu vodilnih slovenskih pesnikov.

Ob stoletnici smrti Francea Prešerna bo pri tej založbi izšel Prešernov album v dveh knjigah v redakciji našega največjega prešernoslovca Kidriča, ki bo vseboval vrsto slik, nanašajočih se na Prešernovo življenje in njegovo dobo. Za 150 letnico rojstva A. S. Puškima pa pripravlja Državna založba jubilejno izdajo Puškinovega dela v 6 knjigah, v katerih bo do vsa najvažnejša njegova del. govno delo.

Slednjic moramo omeniti še prirodoslovno knjižnico, ki bo v vrsti splošno zanimivih del izdala prevod Darwinovega dela »Potovanje na ladji Beagle«, Timirjazeva »Življenje rastlin«, Aleša Strojnika knjigo »Od ruđe do avtomobila«, Svetozarja Iličiča »Geografijo Sovjetske zveze« itd.

Razen navedenih del bo izven serij izšlo še nekaj del med njimi »Album Ljubljane«, nekaj slovarjev, Vidmarjev spis o elektrotehnikah itd. Končno naj omenimo še zbirko »Klasje«, katere bo izšlo nadaljnjih 12 knjižic z deli doječih klasičnih pisateljev.

POZGANO GNEZDO KOŠOV

(Nadaljevanje z 8-9 strani)

gnezdo in novemu življenju nasproti.

Ta ostri in nekako grozeči: »Bič, bič, bič«, je odmeval po gozdu še dolgo potem, ko sta kosa že davno izginila, v polmraku mladega zelenja. Zdelo se je, da grozi uničevalcem sreče in miru.

Kakih dvajset let potem, so tudi nam — ljudem — požgali fašisti domove. Sejali so po naši zemlji smrt, grozo in razdejanje. Odšli smo v gozdove in spali na mahu kot kosi, oropami vsega: doma, sreče, miru in svobode. Večkrat mi je med borbo prišel v spomin tisti odsekani bič, bič, bič. Tudi mi smo pozdravljali po gozdovih: Smrt fašizmu. Polni poguma, vztrajnosti in odločnosti nismo klonili v velikih težavah. Zmagali smo!

Novo domove gradijo

Danes je v Rupci vse drugače. Ni več gozda in ne skale, tudi ni več divjih kokoši. Le kukavica se vrača redno vsako pomlad in kuca novim ljudem svojo skrivnostno prerokovanje. Gozd so požgani domovi. Skalo so razstrelili z minami in iz kamenja zložili veliko apnenico v dolini. Ta je dala apna za gradnjo novih hiš — mirnih domov za nove ljudi.

Povabili so me naj pridem pogledat njihovo delo. Sel sem, da se srečam ponovno z mladostnimi spomini in naučim samote in tišinskega okolja. Ko sem se polagoma vzpenjal navzgor po strmi stezi, so mi vstajale v duši vse mladostne slike, ki jih je bil ta kraj vtisnil vanjo. Bil sem nekako v zadregi, kako se bom predstavil starim znancem iz rane mladosti. Dospel sem na vrh in obstal pred vhomod v dolinico.

Tam v ozadju je stala velikanska apnenica, iz katere se je kadilo, kadilo, kadilo. Imel sem vtis, da vidim velikansko gnezdo kosov, ki gori. Prvi hip me je stislilo pri srcu. Gozd je bil izginil, skale ni bilo več. Težko mi je bilo po tistih pomladih v letih otroškega dočuljanja, ko sem vsakokrat odkrival nove lepote narave. Toda to samo za hip. Pogled je šel od skupine ljudi pri apnenici dalje čez vso Primorsko, Slovenijo, Jugoslavijo. Videl sem vso veliko trpljenje in vztrajnost naših ljudi. Niso klonili v viharju plamenov gorečih domov; s skupnimi napori gradijo danes nove in lepše domove. Tudi tu je za nekaj desetletij izginila tista privlačujoča lepota, ne bo pa dolgo, ko bo zelenje znova prerasló goličave.

Tedaj bom znova prišel med te ljudi in jim posedel zgodbo o požganem gnezdu kosov, ki niso zapustili kraja ob požigu gnezda. Povedal bom tudi zgodbo o ljudeh s požganimi domovi, zgodbo, ki si jo iz dneva v dan — sami pišejo.

P. A. OGAREV.

UMETNOST · PROSVETA

Slovenija slavi svojega velikega pesnika

Ves prvi teden v mesecu februarju je bil po vsej Sloveniji, predvsem v glavnem mestu posvečen spominu največjega slovenskega genija.

Osrednja svečanost je bila v veliki Unionski dvorani, na kateri je mel slavnostni govor Boris Zihnerl. Prisostvovali so člani centralne vlade FLRJ Kardelj in Boris Kidrič ter minister za kulturo in znanost Rodoljub Čolakovič, podpredsednik prezidija Ljudske skupščine FLRJ Josip Rus, člani vlade LRS, predstavniki JA, prezident Akademije znanosti in umetnosti dr. France Kidrič, ameriški književnik Louis Adamič, gostje iz Trsta in Koroške, predsednik književnikov Jugoslavije Ivo Andrič,

stoja drame, ker je ta delovala že ob koncu prejšnjega stoletja, vendar pa je bila sezona 1918-1919 važen mejnik v zgodovini slovenskega gledališča, kajti takrat je postalo nemško poslopje slovenska last. Gledališče, ki je prej služilo narodovemu potujčevanju, je od takrat dalje služilo krepitvi in rasti narodove kulture.

V drami bodo odkrili skulpture glav umrlih dramatikov Linharta in Levstika ter igralcev Borštnika, Borštnikove, Verovška, Danila in Zeleznika.

soke vrednosti iz vseh panog znanstvenega in umetniškega udejstvovanja.

Izvršni odbor Ljudske prosvete Slovenije je tudi podelil nagrade organizatorjem izobraževalnih tečajev, ki so imeli največ uspehov. Prav tako tudi posameznikom za uspešno in požrtvovalno prosvetno delo. V Rožni ulici, kjer je Prešeren živel v letih 1829-35 ter zložil «Gazete», «Sonete nesreče» in «Sonetni venec», so odkrili spominsko ploščo. Vse množične organizacije pa so počastile spomin svojega genija s polaganjem venec pred njegov spomenik na trgu Franceta Prešerna.

Mestni ljudski odbor v Ljubljani je na svoji seji sklenil, da ob priliki stoletnice smrti Franceta Prešerna preimenuje Marijin trg v Trg Franceta Prešerna, Bleiweisovo ulico v Prešernovo cesto, a dosedanjjo Prešernovo ulico v Čopovo ulico.

Tudi po ostalih krajih Slovenije so dostojno proslavili svojega pesnika. Vsa mesta nosijo pečat Prešernovega tedna, po vseh izložbah so Prešernove slike in razne izdaje poezij.

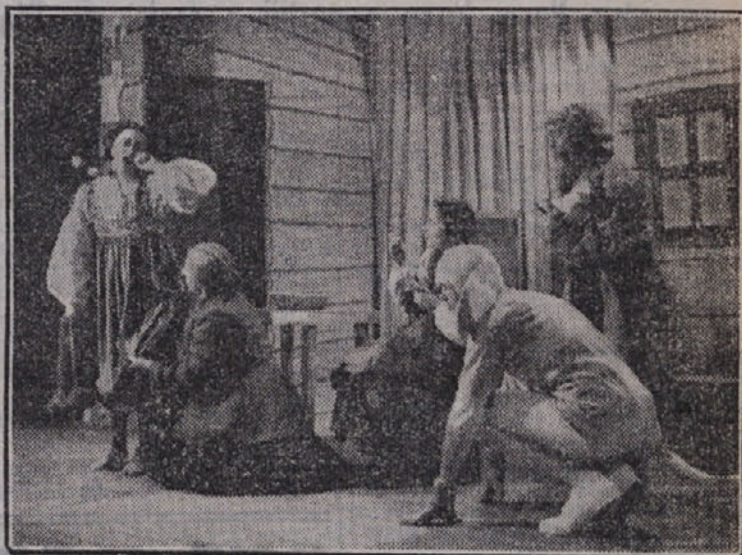
Po mestih in vaseh so priredili predavanja, razstave, in koncerte ter dramske predstave.

Lepa proslava Franceta Prešerna v Škednju

Dvorana Doma kulture v Škednju je bila na dan stoletnice smrti velikega pesnika Franceta Prešerna polna Tržačanov, ki so hoteli počastiti spomin svojega genija, pesnika, ki je Slovincem zapustil tako dediščino, s katero smo se uvrstili med svetovne kulturne narode, in iz katere smo črpali moč, da smo se uporno borili, da bi zedinili Slovensko celos.

Uvodno besedo na proslavi je spregovoril prof. Ravbar Miroslav, po njegovem govoru pa so Komorni zbor ter solisti Dušan Pertot, Pavla Potrata, Svetozar Godina in Rožica Kozem peli pesmi na Prešernovo besedilo ter Slovensko pesem pesnika Kajuhja in skladatelja Vrabca. Člani slovenskega gledališča Stejka Drole, Nada Gabrijelčič, Stane Raztresen in Joško Lukeš pa so recitali nekaj Prešernovih pesmi. Visokošolci so skupno s srednješolci prednašali zborni recitacijo Pesem mladine Otona Zupančiča.

Tako so Tržačani v mejah svojih možnosti dostojno počastili spomin največjega Slovenca.

Leni Paši morajo vsi služiti

«Dedek Mraz»

V Slovenskem narodnem gledališču

V nedeljo 6. t. m. so nastopili v Domu kulture v Škednju v mladinski igri M. Surinove «Dedek Mraz» skoraj izključno mladi igralci, ki jih je vzgojilo SNG v Trstu po osvoboditvi.

Slovenskemu narodnemu gledališču v Trstu je kljub težkim razmeram uspelo, da vzgoji kader mladih, ki se uveljavljajo že v najrazličnejših vlogah. Prešli so šolo, ki predstavlja prav za prav šole uvod v izkušenejši igralci z njimi vedno gledališko umetnost, vendar pa so se individualno ukvarjali, kar se izraža ne le v igri, temveč predvsem v izgovarjavi, kar je za mladino, ki je rasla v tukajšnjih razmerah, vsakakor zadovoljiv uspeh.

Z mladinsko igro so igralci navdušili otroke, da so s svetlini očmi in zaskrbljenostjo spremljali dobro Dašo, ki je kljub nakanam hudobne mačeha s svojo dobroto končno le dobila zasluženo plačilo. Hudobni Paši pa so od srca privoščili, da ji je medved vzel plašč, da ji je zajček spodnesel sani, da ji dedek Mraz ni ogrnil krasnega plašča, ker je bila hudobna, razvajena in lena.

Mogočno pojavo Dedka Mraza je predstavljal Stane Raztresen, ki je s svojo pojavo in predvsem z glasom napravil vtis resničnega gozdnega kralja. Vera Remičeva je kot hudobna mačeha in kot zaslepljena Pošina mati z glasom in mimiko prepričljivo poudarjala to svojo dvojno vlogo. Dobro se je v vlogo starca vživel Josip Fišer.

Zajček obljubi Daši pomoč

Dobro, uslužno in veselo Dašo je prav prirčno odigrala Neva Lipovecva in si kmalu osvojila naklonjenost vseh gledalcev. Vloga Paše je v igri tako svojstvena, da je mladi, nadarjeni igralci Tei Starčevi ni bilo težko tako dobro podati.

Medveda, veserico, zajca in kužo so igrali Ernest Zega, Berta Ukmarjeva, Silvij Kopal in Srečko Košir, ki so s petjem in plesom dali igri mnogo živahnosti. V tej skromni, a ljubki igri so se nam mladi igralci predstavili kot dober vigran kolektiv.

Igro je režiral Jože Babič, ki mu je uspelo, da niso otroci, ki jih je bilo med gledalci največ, niti za trenutek izgubili stika z dogajanjem na odru.

K uspehu so prav tako pripomogli Ubald Vrabec, ki je oskrbel glasbeno spremljavo, inscenator Jože Cesar, Olga Gorjupova, ki je nastudirala pleso ter Sonja Mikuletičeva, ki je napravila osnutke za pester kostum.

N. M.

Berite dobre knjige!

Velikanski porast knjižnih izdaj v Sovjetski zvezi po oktobrski revoluciji, vedno nove knjižne izdaje v Jugoslaviji in drugih ljudskih republikah po drugi svetovni vojni nam pričajo, koliko važnost polaga demokratične države na knjige, pa naj imajo strokovno, politično ali leposlovno vsebino.

Vsaka dobra knjiga vzgaja človeka, ga izobražuje in mu služi tudi kot razvedrilo. Zato posegajmo po novih knjigah, ki jih dobimo lahko v tržaških knjigarnah!

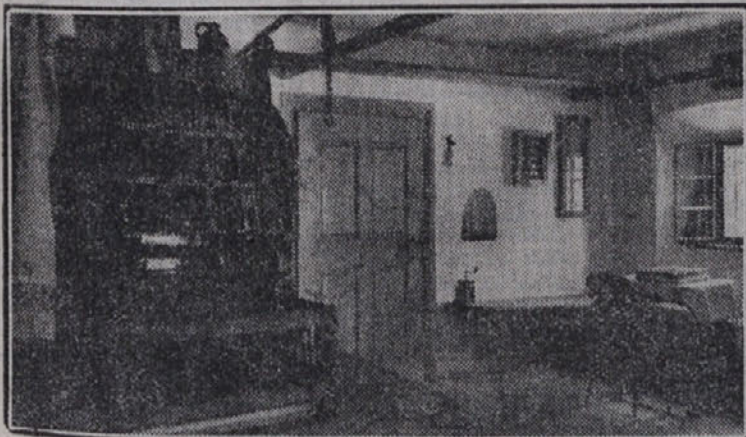
Franc Levstik: «Najdihojca» polplatno	lir 200.—
Adam Milkovič: «Pregnanci» polplatno	» 240.—
Pravljice SZ: «Carobni vodnjaki», polplatno	» 220.—
Tone Selškar: «Bratovščina sinjega galeba», polplatno	» 170.—
Tone Selškar: «Klasje» od št. 8 do št. 13, br.	» 40.—
Anton Melik: «Jugoslavija», polplatno	» 600.—
Vl. Dedijer: «Dnevnik», polplatno	» 430.—
A. A. Fadejev: «Mlada garda», celoplatno	» 450.—
Josip Jurčič: «Zbrano delo» II knjiga (Tihotapec - Jurij Kobila (td), polplatno	» 300.—

Dobite jih v vseh slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici.

zastopniki Društev književnikov posameznih republik, predstavniki kulturnih in znanstvenih ustanov ter množičnih organizacij.

Prešernov teden so otvorili v Sloveniji z razstavo Prešernovih roko-

Ob stoletnici dr. Franceta Prešerna je vlada Ljudske republike Slovenije razpisala «Prešernove jubilejne nagrade», in sicer pet prvih nagrad in deset drugih nagrad po 50.000 dinarjev za dela vi-

Soba v Prešernovi rojstni hiši na Vrbi

pisov. Razstavljeni so ohranjeni Prešernovi rokopisi ter vse tiskane stvari, ki je imel pesnik verjetno v rokah. Najstarejši Prešernov ohranjeni rokopis je njegova latinška šolska naloga iz gimnazijskih let. Med Prešernovimi rokopisi so tudi rokopisi nekaterih njegovih sodobnikov. Razstavo dopolnjujejo razni portreti in podobe okolja, v katerem je živel pesnik.

Zveza upodabljalovih umetnikov pa je v okviru stoletnice Prešernove smrti priredila razstavo, ki naj bo pregled najnovejših rezultatov jugoslovanske umetnosti.

Na tej razstavi razstavlja 74 slikarjev in grafikov ter 21 kiparjev iz vseh republik FLRJ.

Proslavo v počastitev spomina velikega pesnika je priredil tudi Izvršni odbor Ljudske prosvete. Na svečanosti v Unionski dvorani je govoril pisatelj France Bevč. Po govoru tov. Bevča so objavili rezultate enomesečnega tekmovanja ljudskih knjižnic Slovenije in razdelili nagrade najuspešnejšim knjižnicam in ljudskim prosvetnim svetom.

Na Ljudski univerzi pa je predaval dr. Jože Kastelic «Prešeren in njegov čas».

Prav te dni je bila vključena tudi tridesetletnica slovenske Dramne, ki ne pomeni sicer 30 let ob-

Aleksander Sergejevič Puškin

27. januarja 1837 je padel v dvoju Aleksander Sergejevič Puškin.

Po vsem kulturnem svetu je odjeknila smrt mladega pesnika, kajti to ni bila izguba za Rusijo, ampak za ves svet. Puškina so pripravili z mogočnimi hrasti, ki rasto na gorskih višinah in ki iščejo burje, da bi nam pokazali, kako globoke so njih korenine in kako nepremagljivi so njihovi vrhovi.

In res je bil Puškin genialni pesnik, ustanovitelj nove ruske književnosti, tvorec sodobnega ruskega književnega jezika. Njegova poezija je podoba ruske stvarnosti, njegova velika ljubezen do domovine pa ni slepa ljubezen: ljubil je vse, kar je bilo svetlo v njej, a sovražil vse temno: absolutizem, tlačanstvo, mračnjaštvo.

Puškin je ustvarjal najrazličnejše književne vrste: roman, tragedijo, romantično pesnitev, narodno pravljico, pripovedko, zgodovinsko študijo, sonet in čisto lirčne pesnitve. Vsa njegova poezija vzbuja v človeku najlepša čustva, ga plemeniti in preraja.

Poleg tragedije «Boris Godunov» ki je po svoji vsebni zgodovinska

drama o carju Borisu in samovancu, lažnem Dimitriju, ki pa je merila s svojimi notranjimi konflikti na takratno Puškinovo dobo, ko so dekabristi po zatrtim uporom umirali pod vešali, ali trpeli v pregnanstvu v daljni Sibiriji poleg «Povesti Ivana Petroviča Belkina» v katerih opisuje male ljudi s posebno toplino in iskrenim sočutjem, poleg romana Kapetanova hči, «Zgodovine o Pugačevu», pesnitve «Bronasti jezdec», ki je himna ustvarjalni in vojaški moči države na čast Petru Velikemu in še mnogih drugih del, je biser vsega njegovega ustvarjanja roman v verzih «Evgenij Onjegin». Veliki kritik Belinski je napisal:

«Onjegin» je Puškinovo delo, v katero je vnesel največ svoje duše. Onjegin se lahko imenuje enciklopedija ruskega življenja in pravo narodno delo.

Cela vrsta najrazličnejših junakov se v romanu zvrsti pred čitateljem vendar pa ostane Tatjana tisti osrednji lik, ki je še danes in bo ostal simbol najvernejše in najlepše ruske žene.

Puškinov pomen za rusko kulturo.

za Rusijo je neprecenljiv. Sam je to čutil in se v pesmi «Lep spomenik sem si zgradil» izpovedal: «Ne, ves ne bom umrl! Telo segnije v jami, a v pesmih bo moj duh preživel mnogo let... In dolgo me moj rod ljubeče bo pozdravljal, ker sem svoboda pel v okrutnih dneh verig, ker s svojo pesmijo dobroto sem proslavil in padlim bi sem priprošnjik».

POPRAVEK

k članku «Posebnosti slovenske likovne umetnosti v Trstu»

V zgornjem članku objavljenem v zadnji številki Ljudskega tednika na 4. strani je tiskarski skrat izpustil dva odstavka, ki se v originalu glasita:

Vendar do pravih umetnostnih razstav domačih slikarjev je prišlo šele po svetovni vojni. L. 1919 sta razstavela pri S. Jakobu Ernest Sešak in Fran Stiplovšek, oba pomembna impresionista one dobe. Nasproti tej je pomenila še precejšen napredek razstava l. 1927. pri Sv. Ivanu, kjer so razstaveli Tržačani Milko Bambič, Ernest Sešak in Albert Sirk.

To je bila tudi zadnja slovenska javna razstava v Trstu. Fašizem je uničil vsak poskus slovenskega kulturnega zbiranja in rasti. Pred črno kugo so se razgubili naši umetniki in brezdelnost ali emigracija; le poedinci so še životali v zastrupljenem ozračju. Odhajali so in pozneje bežali drug za drugim: Viktor Cotič, Guidon Brolla, Avgust Bucik, Milko Bambič, Fran Stiplovšek, Albert Sirk, Svetko Šeška po raznih poskusih, kako bi se še obdržali na domačih tleh.

Napadalne in otvoritvene sposobnosti mojstra Vasje Pirca v partiji z mojstrom Djajo

Na IV. šampionatu FLRJ v Beogradu je po splošnem mišljenju pokazal najlepšo in najzrelejšo igro vele mojster Vasja Pirc. V mnogih partijah je spretno izkoristil majhne nasprotnikove napade ter je minimalne prednosti, posebno v končnicah, realiziral do zmage.

V naslednjem prinašamo partijo ki jo je igral v VIII kolu z mojstrom Djajem. Tu je mojstrsko pokazal vse svoje napadalne in obrambne sposobnosti. Partija je ostra in borbeno.

Niemcovičeva obramba
Beli: Vasja Pirc Črni: Djaja
1) d2-d4 Sg8-f6
2) c2-c4 e7-e6
3) Sb1-c3 Lf8-b4
4) e2-e3 e7-c5

Kot najboljši odgovor velja 0-0. Te poteze se ruski vele mojstri radi poslužujejo. Tudi poteza d7-d5 se po šahovskih priročnikih mnogo priporoča.

5) Lf1-d3 d7-d5
6) c4-d5 Dd8-d5
7) Sg1-f3 c5-d4
8) e3-d4

Črni je napravil belemu osamljenega kmeta, ki naj bo cilj vseh napadov. Kljub tej slabosti pa ima beli lepo igro z figurami, medtem ko mora črni še skrbeti za razvoj svojega damskega krila.

9) 0-0 Lb4-c3
10) b2-c3 b7-b6
11) Lc1-g5 Lc8-a6

Ni dobro, da bi se umaknil s konjem, ker bi sledilo e4!
12) Le5-f6 g7-g6

Kljub tej slabosti črna pozicija nikakor ni slaba.

13) Tf1-c1 La6-d3
14) Dd1-d3 Kg8-h8

Črni je reduciriral mnogo materiala v veri, da se bo na ta način lažje boril proti renomiranemu nasprotniku. Sedaj pa beli takoj prevzame napad v središču, kjer si pridobi malo prednost, katero bi mogel v končnici izkoristiti za zmago.

15) c3-c4 Dd5-h5
16) d4-d5

Z namero, da si v središču ustvari svobodnega kmeta. Črni tega kmeta ne sme vzeti, ker bi sicer kraljeva pozicija zaradi dvojnega f kmeta postala občutno oslabiljena.

16) e6-e5
17) a2-a4 Sb8-d7
18) a4-a5 Ta8-e8
19) a5-b6! a7-b6

Ni šlo e4 20. Te4: Sc5 21. Te8: Sd3: 22. Tf8+ Kg7 in 23. ba7: in beli dobi.

20) Ta1-a7 Tf8-g8

Tudi sedaj ni šlo e4, ker bi sledilo 21. Te4: Sc5 22. Te8: Sd3: 23. Tf8+ Kg7 24. Ta7+ z dobljeno igro. Sedaj pa črni že grozi Dg4 in e4. Zato tudi beli stop ne sme vzeti v naslednji potezi konja na d7, ker bi izgubil zaradi pretečega mata kvaliteto.

21) g2-g3 e5-e4

Edini poskus, da dobi nekaj protiigre. Beli si je spretno pridobil premoč v središču manevrom a2-a4-a5 je razbil damsko krilo in zasedel s stolpom 7 linijo. V partiji nastanejo nevarni zapleti, ki zahtevajo od belega najtočnejše obrambe.

22) Dd3-f1 Sd7-c5

Črni ne bi mnogo dosegel z ef3, ker grožnja mata na g2 ni nevarna.

23) Sf3-d2 f6-f5
24) Df1-e2 Dh5-g6
25) De2-c3 Dg6-f6
26) De3-a3!

Krasna poteza s katero priveže črne figure ki bi sicer odločilno posegle v napad na belega kralja.

26) Se5-d3
27) Da3-a1! Sd3-e5

Črni seveda ne sme menjati dam, ker bi bilo potem konec napada na belo kraljevo postojanko. Premočno na damskem krilu in središču bi prišlo takoj do veljave.

28) Kgl-g2 Df6-h6
29) Ta7-f7:

Odločilna poteza. Črni je že grozil f6 z napadom f4. Inicijativo

"SLAVOLOK ZMAGE"

Charles Boyer in Ingrid Bergman

Film «Slavolok» je izdelan po romanu francoskega pisatelja Remarquea «Arc de triomphe»; roman je izšel v letu 1946 in so ga dobro razprodajali, vendar ne dosega slovitega romana istega pisatelja: «Na zapadu nič novega». Film «Slavolok» je imel precej pogojev, da bi uspel: odlične igralce, privlačno temo in tudi baje precej sredstev na razpolago, vendar ne moremo reči, da se je posrečilo.

Film prikazuje žalostno usodo beguncev, ki so se leta 1938 zatekli pred Hitlerjem iz srednje Evrope v Pariz. Nosilec glavnega dejanja je avstrijski zdravnik, ki se mora kot politični begunec skrivati v tuji deželi, v večnem strahu, da ga razkrijejo; njegov življenjski cilj je, da se maščuje nad nacifašizmom, ki je mučil njega in njegove tovariše v koncentracijskem taborišču.

Zanimiv problem bi film lahko bolj zadovoljivo prikazal; tudi je za realno vsebino v filmu preveč romantike. Vse dejanje je premalo psihološko poglobljeno in namesto

prevzame v svoje roke zopet P.T.C., ki efektno nadvlada močnega nasprotnika.

29) Tg8-g5
Ne Dd2; ker sledi Tf5! in dobi figuro nazaj s takoj dobljeno partijo.

30) h2h4 Tg5-h5
31) Sd2-e4!

Beli žrtvuje za napad še konja. Sedaj črni nima več nobene obrambe. Vse njegove figure so negibljive in pasivne.

31) f5-e4:
32) Te1-e4: Dh6-g6
33) Tf7-f4 Dg6-g7
34) Tf4-g4 Dg7-f6
35) f2-f4 Se5-g4:
36) Te4-e8+ Kh8-g7

37) Da1-a7 in dobi.

Ing. Sikošek Boris

film

RADIO v številkah

Podnevi in ponoči oddaja na tišočih radijskih postaj po etru zvoke in besede. Iz skromnih začetkov se je radio kakor nevihta razširilo po vsem svetu.

Prvi dve radijski postaji so zgradili v Združenih državah Amerike leta 1920; v Evropi pa je leta 1922 bilo že sedem radijskih postaj, medtem ko jih je čez štiri leta bilo po vsem svetu že 935.

Leta 1936 prenašala radijski program že 2000 postaj, danes pa jih

imamo že 2832 in sicer:

Severna in Srednja Amerika:	1398
Južna Amerika:	508
Evropa:	472
Azija:	216
Avstralija:	165
Afrika:	77

Sicer pa ni samo število radijskih postaj odločilno pri radiu. Važna je tudi jakost posameznih radijskih postaj. Iz teh razlogov so že pred 20 leti pričeli tekrovati, kdo bo izdelal čim večjo radijsko postajo in ta tekma še danes ni zaključena. Medtem ko so leta 1926. menili, da je radijska postaja s 3 KW zelo močna, ni bila radijska postaja s 50 KW leta 1930 nobena izjema. Od tedaj pa se je jakost radijskih postaj skoraj potrojila, in sicer je narasla od 1055 KW na 3247 KW.

Danes deluje redno okrog 200 zelo močnih radijskih postaj, od katerih je najmočnejša radio Moskva s 500 KW, nato radio Pariz s 450 KW ter Luksemburg z 200 KW. Od 200 zelo močnih radijskih postaj jih 22 oddaja na kratke valove. Danes oddaja že skoraj 360 močnih radijskih postaj na kratkih valovih. Ze pred drugo vojno so začeli ustanavljati radio centre, okrog katerih je več oddajnih postaj na kratke valove. Tako n. pr. deluje kratko valovni radio center Moskva s 100 KW na 24 frekvenc in s 15 KW na 22 drugih frekvenc. Radio center Davenporty Empire ima 8 oddajnih postaj, od 50 do 100 KW z antenami. Podobni manjši kratkovalovni radiocentri so v Aliaoisu v Franciji, v Kootwliju in Huizenu na Nizozemskem, v Zenevi, Prangensu in Schwarzenburgu v Švici, v Podjebgradu na Češkoslovaškem, v Chungkingu na Kitajskem in v Novem Delhiju v Indiji ter v Sidneju v Avstraliji. V ZDA sta dva velika kratkovalovna radijska centra, in sicer v Bound Brooks in v Schenectadyju.

Število in moč radijskih postaj se stalno menjavata in redko preide kak mesec, da se ne bi pojavila kaka nova radijska postaja ali da ne bi ojačili starih. Z najnovejšo iznajdbo ultravisiokih frekvenc in s televizijo je danes radio na pragu nove in bolj slavne zgodovine.

jah. Te številke dokazujejo, kako veliko važnost posvečajo v ZSER filmu.

Na Daljnem vzhodu

V Habarovsku so nedavno zgradili atelje, v katerem so izdelali prvi umetniški film «Rodna zemlja». Film se odigrava na Kurilskih otokih in na otoku Sahalinu.

V ateljeju Lenfilma snemajo film o genialnem ruskem iznajditelju radia Aleksandru Stepanoviču Popovu, katerega predstavlja igralec Cerkasov.

Novi poljski filmi

V varšavskih kinematografih prikazujejo tri nove poljske umetniške filme. Poleg «Obmejne ulice» režiserja Forda sta še «Blagos», zgodba iz življenja voznikov mestnih avtobusov in «Tiskarna v Grzibovskis», film o nedavnem flegalnem tisku v času poljskega upora.

Film o Chopinu

Nedavno so zaključili veliko mednarodno nagradno tekmovanje, ki ga je razpisal «Poljski film» za proslavo stoletnice smrti velikega poljskega skladatelja Chopina. Prve nagradne niso dodelili nobenemu, kajti niti eden predloženih scenarijev ni tak, da bi lahko po njem izdelali film. Drugo nagrado v znesku 200.000 zlotov je prejel Stanislaw Hadynai, a tretjo v znesku 150.000 zlotov Hani Ogulewicz.

Novi češki umetniški film

V januarju so začeli igrati nov češki film: «Železni dedek»; ki govori o življenju železničarjev.

Star strojničnik «Železni dedek» je upokojen, njegov stroj pa mora med staro železo. Toda on ljubi svoje delo in hoče delati za svoje prerojeno zemljo, za socializem in na skrivaj s svojimi učenci iz delavnice popravlja svojo lokomotivo. Tako spravi k delu njo in z njo tudi sebe.

Scenarij za film sta po zamisli Jaroslava Zrotala napisala K. Stekl in J. Macha. Režiser je Vaclav Kubasek glasbo je skomponiral M. Smatek.

V novem češkem filmu režiserja Kriške «Leto 1948» bo igrala vlogo znane češke pisateljice Božene Njemcove, igralka Vlasta Fabianova.

Zlinski režiser lutkovnih filmov Karel je zaključil prekrasno delo v barvah «Kraljica ledu».

Po Italiji kroži nov italijanski film znanega režiserja Viktorja De Sica «Tatovi koleci». Film obravnava najbolj boleč problem sedanje italijanske politične in gospodarske situacije — brezposelnost.

V filmu nastopajo namesto poklicnih igralcev — brezposelnih. Zaradi aktualnega problema je film izredno uspel.

Francoski film

Znanj francoski režiser Julien Duvivier je začel že zdavnaj snemati film, ki naj bi prikazoval težko življenje zapuščenih otrok v neki zelo znani francoski poboljševalnici, toda prišlo je do spora zaradi scenarija in filmski podjetniki so odrekli finansiranje filma. Film bodo sedaj le snemali, verjetno pa ne bo preveč dokumentaren.

Značilno je, da iščejo režiserji v kapitalističnih deželah gradivo za filme o mladini v poboljševalnicah, dočim je v deželah socializma in ljudske demokracije mladina že na poti ustvarjanja in dela.

kakor v globoki človeški drami, poteka dejanje kakor v površni detektivski zgodbi. Veliko pomanjkljivost čutilno zlasti ob glavni ženski vlogi, katere usoda ni prav nič povezana usodo beguncev in nje udejstvovanje ni prav za prav nič utemeljeno. Da pa film kolikor toliko uspeva, je zasluža odličnih igralcev predvsem Charlesa Boyera in Ingrid Bergman.

Filmska KRONIKA

4 jugoslovanski filmi

Zvezno jugoslovansko filmsko podjetje «Poučni film» je nedavno izdelalo štiri filme, in sicer «Proces v visoki peči», ki je naš prvi domači risan film na ozkem traku. Film prikazuje pridobivanje železa.

Film «Zoološki vrt» bo služil za spoznavanje zoologije v krajih, kjer ni zooloških vrtov.

Tretji film «Nastanek knjige» prikazuje potrebo knjige v različnih dobah, posebno pa danes.

Četrty film nosi naslov «Izdolovanje električnih motorjev».

Med poučne filme spadajo še «Ribolov na Jadranu»; «Zimska olimpiada '48», sneman v St. Moritzu in «Volna ovac», ki prikazuje razne vrste ovac, ki jih goje v Jugoslaviji.

Jugoslovanski film

Filmska podjetja Zvezda, Avala, Jadran, Triglav in Vardar so od osvoboditev dalje izdelala okrog 20 srednjih in kratkih fizikalnih filmov. Najbolj je uspel film «Parada mladosti iz leta 1947». Ostali prikazujejo Titovo štafeto, smuške tekme v Planici razne fizikalne zlete ter tekmovanja lahke atletov, nogometšev, plavalcev itd.

Število kinematografov ZSSR

V začetku 1948. leta je bilo v vsej ZSSR 26528 stalnih in 8757 premičnih kinematografov; po teh podatkih pride torej en kino na 6000 prebivalcev.

Po prvi povojni petletki bo v ZSSR 46.750 kinematografov; sedaj n. pr. zidajo samo v Sebastopolu 59 kinov.

Zaradi velikega števila kinematografov izdelajo v ZSSR vsak film v 800 ali 1200 in tudi v 1500 kopi-

Radio PROST

Nedelja 13-2-49: 11.15 Glasba za orgle; 11.45 Nedeljska glasba; 13 Glasba po željah; 14.30 Iz opernega sveta; 18 To kar vsakdo rad poslušaja; 19.15 Odlomki iz klavirskih koncertov; 20 Slovanski zbori; 22 Beethoven: Simfonija št. III «Eroica»; 21 Vesela oddaja.

Ponedeljek 14-2-49: 13 Iz češkega glasbenega sveta; 18.15 C. Francek: Sonata v A duru za violino in klavir; 19.15 Pester koncertni spored.

Torek 15-2-49: 13 Ruske narodne pesmi; 13.30 Iz dej baročnih skladateljstev; 18 Arje in dueti iz slovenskih oper; 19.10 Na saksofon igra Dražil Srečko; 20 Pojejo Fantje s Krasa 20.45 Chopinove klavirske etude; 21 Slušna igra; 22 Cajkovski: Tema z variacijami za čelo in orkester; 22.45 Večerne melodije.

Sreda 16-2-49: 13 Glasba po željah; 13.45 Valčki iz oper; 18.15 Samospelje poje basist Milan Pertot; 19 Zen-

ska ura; 19.15 Iz francoskega opernega sveta; 21.30 Orkester Bojan Adamič; 22 Hacaturjan: Koncert za klavir in orkester.

Certrtek 17-2-49: Pesmi in plesi Jugoslovanskih narodov; 13.30 Iz del Liszta in Mendelssohna; 18 Orkester Albert Dermelj; 18.30 Samospeli za glas in klavir; 19 Slovenščina za Slovence; 19.15 Lasbene slike; 20 Zbor iz Sv. Ivana, dirigent Fran Venturini; 21 Slušna igra.

Petek 18-2-49: 13.45 Dvorak: Slovanski plesi; 13 Glasba po željah; 18.15 Ameriška komorna glasba; 20 Pevski koncert sopranistke Otte Ondine; 20.45 Slovenske narodne pesmi; 21.45 Simfončni koncert.

Sobota 19-2-49: 13.40 Partizanske pesmi; 18 Komorna glasba; 18.30 Iz Smetanovih oper; 19 Otroška ura; 20.10 Narodne pesmi pojeta Pertot in Raztresen; 20.45 Liszt: Preludiji; Večerni koncert.

Čitajte
in
širite

LJUDSKI
TEDNIK

O „vrtenju“ na smučeh

Vsakomur, ki stopi na smučke, delajo preglatvice zavoji. Najprvo ga bomo naučili plužnega loka. Recimo, da naš učencev drsi po bregu navzdol. Spremeniti bo hotel smer drsenja na levo stran. Če smo dobri učitelji mu bomo povedali, da naj prenese težo telesa na levo nogo, naj pomakne levo roko nekoliko naprej navzdol, desno pa nazaj navzgor. Nato bo izvedel tako zvani razbremenilni sunek s tem, da se bo odrinil iz polvisokega počepa do vzravnavne, obenem pa bo izvedel zamah z nogama in sicer z desno naprej in navzdol, z levo pa nazaj in navzgor. Najvažnejši poudarek pri učenju plužnega loka naj velja vedno narahlemu razbremenilnemu sunku z nasprotno nogo v vrtilni sunek, ki ga izvede zamah z rokama. Na isti način, kakor v levo, vadimo tudi v desno stran, seveda gre v desno vse v obratnem redu. Najbolje pa je, da vadi naš učenec plužni lok najprvo brez palic, ker tako zamah lahko lepše in lažje izvede.

Skrivnost številka 2a, ki jo z lahkoto razvozlja vsak začetnik v prvih dneh je tudi plužna kristijanija. Najprej mora začetnik postaviti smuč v podoben plug, kakor za plužni lok, z edino razliko, da naj bo malo ožji. To pol bo pričel obračati na desno. Pomaknil bo desno nogo naprej in levo nazaj ter tako obtežil desno nogo. Obe nogi bo imel v polvisokem počepu. S tem, da je obremenil desno nogo, jo je pripravil za odvir v protisunek. Iz visokega počepa bo odrinil sedaj v razbremenilni sunek, v istem času izvedel z rokama znani zamah z levo naprej in navzdol, z desno pa nazaj navzgor. S tem zamahom bo prenesel v smuku težo telesa na levo nogo in se vrtil naprej z vrtenjem telesa, ki ga diktira zamah rok v desno. Med vrtenjem bo privlekel desno nogo počasi iz plužne drže v sonožno, ali paralelno držo smuč. Vse to, zlasti pa konec bo izvedel počasi in enakomerno, nikakor pa sunkovito in dvignjeno od tal.

Plužnega loka in plužne kristijanije se navadi vsakdo, kljub temu, da je njih izvajanje morda dosti težje, kot pa izvajanje sonožne kristijanije, ki je razumljivo ideal vsakega, ki je ne obvlada.

Poglejmo, kako se je bomo naučili. Postavili se bomo posebno desno na strmino in brez palic. Desno nogo že takoj v pričetku razbremenimo, levo pa obremenimo. Potem potisnemo

desno nogo za pol čevlja naprej, se spustimo v polvisoki počep, naslonimo koleno spodnje (leve) noge na zgornjo nogo (desno). Potem dvignemo odročeno v levo in sicer tako kot to naredi star, preizkušen kosec, ki se pripravi za zamah. Pri tem se tudi telo obrne nekoliko v levo. V tej drži se spustimo v smuk posebno desno. Po nekaj metrih drsenja opišemo z rokama narahlem zamah iz odročena levo v smer proti desni in navzdol. Ta zamah potegne v vrtenje tudi telo in telo potegne v vrtenje tudi smuč, ki se vrte za telesom v desno. Zamah je torej isti, kakor ga napravi kosec pri košnji. Na isti način krmarimo tudi na drugo stran. S palicami pa ne izvajamo več koščeve-

Na tekmovalnih v smučarskih skokih v Kitzbuechlu v Avstriji so dosegli Jugoslovani Polda, Pribošek in Klančnik prva tri mesta

ga zamaha temveč ponavljamo isto delo, kakor pri plužni kristijaniji. V levo npr. zamahnemo z desno roko naprej in navzdol, z levo pa nazaj in navzgor. Ta zamah ima isti učinek, kakor koštev zamah: telo potegne v vrtenje, to vrtenje pa vrtili smuč v kristijanijo. Pri tem zadnjem dogajanju pa mora telo v vse nižji počep in nagib.

S samim vrtilnim sunkom moremo izvesti s paralelnimi smučmi (sonožno kristijanijo) približno do obrata 90 stopinj. Če pa moramo zaviti še ostreje, si pomagamo z razbremenilnim sunkom, ki v trenutku, ko naj izvedemo začetek vrtenja, razbremenimo smuč obremenitve telesa in mu omogočimo neovirano vrtenje. To izvedemo tako: Krmarimo posebno levo. Na mestu, kjer se nam zdi primereno za vrtenje, odrinemo z obema nogama prožno navzgor, smuč so v tem hipu razbremenjene; takoj nato pa povežemo z razbremenilnim sunkom delo rok v vrtenje. Za čim lažjo izvedbo vrtenja služi tudi izraba protisunka, ki je v pomoč obema glavnima trenutkoma v kristijaniji: razbremenilnemu in vrtilnemu sunku. Pri krmarjenju posebno levo z namenom, da bomo obrnili v desno, nakazemo z rokama narahlo v drsenje leve kristijanije, nato odrinemo iz nizkega počepa te nakazane leve kristijanijeve sunku, ki ima smer lahko navzgor, v glavnem pa naprej in v desno, v razbremenilni sunek, ki je povezan z zaradi svoje smeri v vrtenje.

Lepa parada branilca »Rojanca«

KOŠARKA

V košarki za moško prvenstvo STOlja je Tomažič premagal Arzenal z 31:21. Arzenal ni bil to pot v kondiciji, poleg tega je nastopil tudi v nekompletnim moštvo.

V ženskem prvenstvu je prvenstvena DSZ Magdaleno z 28:15 in Koper Col z 10:5. V prvi tekmi se je Magdaleno moštvo lepo branilo proti moštvo DSZ, ki ni dalo takšne tekme, ki smo je od pje navajeni. V drugi tekmi pa je imel Col v prvem polčasu prednost pred Koperom, kateremu je pa v drugem polčasu popolnoma klonil.

Ljubitelji Ponziane na treningu z Arrigonijem

Pretekli petek je moštvo Ljubiteljev Ponziane odigralo prijateljsko tekmo z Arrigonijem na igrišču Izole. Tekma je končala z 4:2. V prvem polčasu so preizkušali mladega vratarja Milij Manzina.

CROSS

V nedeljo je ZDTV priredila že svoj drugi cross na progi dolgi 3.200 m. Zmagal je Govorein (Ilva) s časom 11:2, 2. Sedmak (Vesna), 3. Maneghetti (Dijaki), 4. Koren (Sv. Ivan).

Italijansko prvenstvo

Bari-Pro Patria 1:0, Bologna-Livorno 6:2, Genoa-Sampdoria 0:0, Inter-Milan 4:4, Juventus-Atalanta 1:0, Lazio-Roma 0:0, Lucchese-Torino 1:1, Novara-Fiorentina 2:0, Padova-Modena 0:0, Palermo-Triestina 4:0.

RAZNE VESTI

Kakor poročajo bo letošnji Giro d'Italia dolg 4.000 km in bo šel iz Palermo na Sicilijo preko Rima v Trst, potem pa preko Dolomitov in francoskih Alp v Milan. Razpisanih je nagrad za 20 milijonov lir.

Novi jugoslovanski prvaki v drsanju so naslednji: Resman Jože (mladinci), Lukec Zdenka (mladinke), Thuma Emanuel (člani), Plame Silva (članice), Jašina Joža (mladinci izpod 15 let), Beknovič Dubravka (mladinke izpod 15 let), Palme-Lajović (pari).

Na 80 m skakalnici v Planici so imeli v nedeljo trening. Najdaljši skok je imel Rogelj Algin (63 m).

Mirko Vujačić je, ko je imel kopje prvič v rokah postavil znakmo 61.72 m, drugič je nastopil na balkanskom prvenstvu in zmagal z 66.22 (nov jugoslovanski rekord). Letos pa ga je zalučal 70.86 m, kar je boljše od najboljšega metalca kopja na olimpijadi.

Zdravko Krizaj je bil zmagovalec v smuku v prvenstvu jugoslovanske armade.

Svedsi so sestavili svojo hockeyško reprezentanco za svetovno prvenstvo takole: A. Johansson - Thunman, A. Andersson, Lassas, Olsson - Larsson, G. Johansson, Nurmela, Oeberg, Carlsson, E. Johansson, Egquist, Joensson, Pettersson.

Amerikanci so porazili Svicarje v Zuerichu z 7:4.

Američan Stack (olimpijski zmagovalec na 100 m hrbtno) je tolkel svoj lastni svetovni rekord z 1:03,6 (stari rekord 1:04,0 min).

Blankers Koenova je tolkla v Sydneyu dva avstralska rekorda: v teku na 80 m z zaprekami s časom 11,4 in v troskoku z 10,60 m.

Srečanje med Mitrijem (Tržačan) in Turpinom (Anglež) bo v Trstu 19. marca.

Italijansko prvenstvo v smučanju bo od 17.-20. februarja v Cortini.

Tržaška športna nedelja

ŠKEDENJ in AURORA zbežala svojim zasledovalcem

V Boljuncu so nastopili prvaki Tržaškega prvenstva - Skedenjci v tekmi z Rojanom. Rojančani so se branili, kot so se mogli. Tekma je pa vseeno končala v korist Skednja (4:0). Tudi Aurora si je to nedeljo znatno pomagala naprej na kvalifikacijski lestvici z zmago nad Tov. strojev (3:0). Tej zmagi je veliko pripomogla nekompletna postava Tov. strojev.

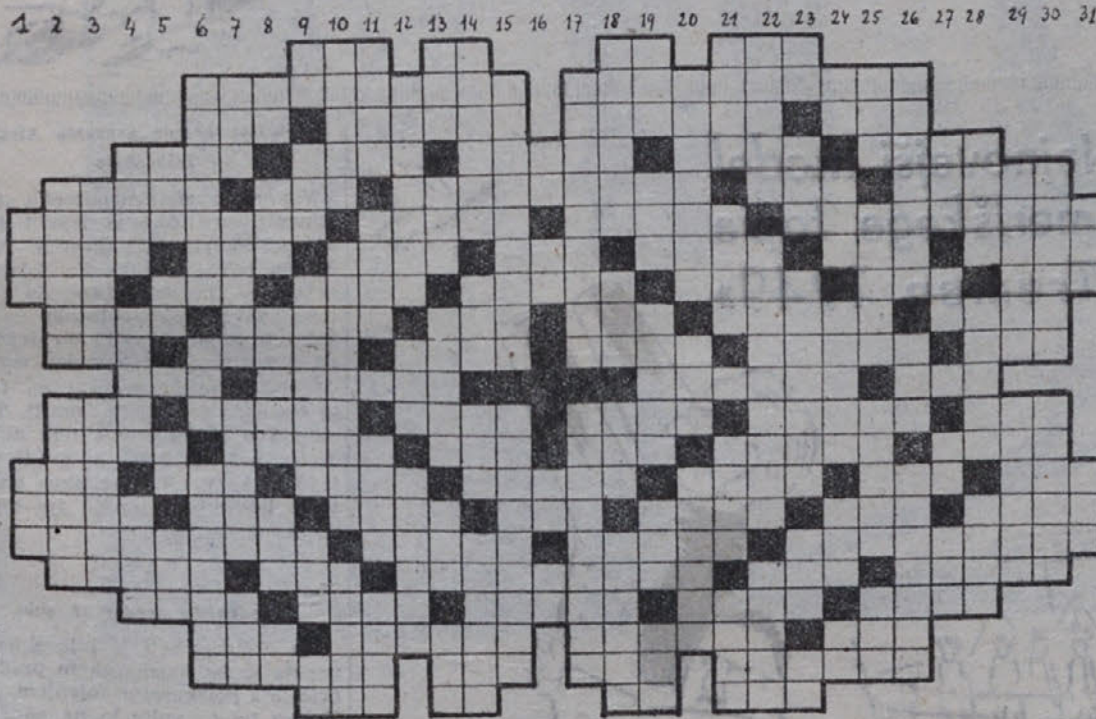
Prava tekma med Pristaniščniki in OMMSO je pričela šele v prvem delu drugega polčasa, ko so pristaniščniki po sreči zabili gol. Nato sta oba na-

sprotnika hotela zboljšati rezultat v svojo korist. To je pa končno uspelo Pristaniščnikom, ki so zaključili tekmo z 10 možmi z 2:0.

Ponziana je dobila tekmo v Piranu z domačim klubom. Tekma je bila vsehkozi napeta. Ponziana je prevladovala v prvem polčasu, v drugem pa je napravila marsikatero dobro priliko. Milje so v tekmi z Arrigonijem popolnoma klonile. Njenega meštva in dobre igre, ki jo je velikokrat pokazala, sploh ni bilo videti. Tekma je končala s 5:1. V ostalih tekmah je Koštalunga premagala Magdaleno z 3:1, Dreher Sv. Ano z 2:0 in Umag Meduzo z 2:0.

Z A B I S T R E G L A V E

KRIŽANKA

VODORAVNO: A) stara površinska mera - del kolesa - medmeč - precizen, točen. B) ime in priimek slovenskega pisatelja - članica kolhoza. C) mlečni izdelek - žensko ime, tudi naslov prvega estonskega filma - vzhod - tisti, ki ne zna govoriti. D) črka grške abecede - oseba iz Shakespearejeve drame Othello - vzori, maliki - rdeče pobarvan - država v Južni Ameriki. E) italijanski skladatelj - zelenjava - čudotvoren - morská žival - dohodek. F) rudnik v vzhodni Srbiji, blizu Donave - odporen, močan - pristanišče v zapadni Afriki - predel v jugovzhodni Aziji. G) Zelezarna v Trstu - oseba iz novele Prežihovega Voranca - nemški filozof - ednina (kratice) - domišljavec - ugriz žuželke - mesto v Romuniji. H) vprašalnica (v srbohrvaščini) - moško ime - polotok v ZSFR - mesto v Bolgariji - napis na Kristusovem križu - ples - žensko ime. I) vnama - kraj v Brkinih na Primorskem območju. J) slovenska glasola v dvojnini - srednjeveška obrtniška organizacija - mesto v Svisi na reki Aari - reka v Franciji. K) vodna žival - pesnitev - afriška žival - bog ljubezni - žensko ime - godalni instrument. L) številko - svetopisemska oseba - igra - pod, zemlja. M) del voza - skop (v dialektu) - površina zidu - nevaren strop - črta - otok na Jadranu. N) izlet v planine - slovenski slikar - vprašalnica - sunek vetra - vrsta žeblija - rečica v Savinjski dolini. O) izrastek na stebli vrtnice - Kanton Švice - oster (latinsko) - človek, ki živi vzdržno - razmejitvena črta - kraj v Vipavski dolini - dragocena kovina (italijansko). P) kraj na Primorskem, blizu ceste Reka-Trst - žensko ime - starogrški slikar - vrh v Julijskih Alpah - najnižja denarna enota v Jugoslaviji - obrtnik - prav tak. Q) oddaljenje, odklon (tujka) - termalno kopalnišče v Italiji - sozvočje - družbeno lite-

rarna struja 19. stoletja. R) pravoslavna sveta podoba - država v Evropi - vznemiriti (tujka) - nogometni izraz - dohodek. S) židovsko žensko ime - žitno žganje - mesto v severo - vzhodni Evropi - kemični element - mesto v Južni Ameriki. T) Stevnik - lep - enak tečaj denarja - reka v Nemčiji. U) Turek - pod, zemlja - reka (špansko) - kovina. V) veznik v stari slovenščini - kratice v uradnih spisih - nikalnica - organ glave.

NAVPIČNO: 1) Škodljiva živalca - pod. 2) moško ime - preostanek pri mletju žita. 3) dobro (arabsko) - mlad junec. 4) predel na Primorskem - igralec - grški bog ljubezni. 5) žensko ime - osebni zaimek - vzkljk bolečine - žensko ime. 6) resničen - moško ime - angleški ekonomist (1772-1823). 7) cesta (ital.) - žito - otočje v Atlantskem oceanu - nogometni izraz. 8) ploščinska mera - domača žival - iz lega - vzkljk bolečine - kratice evropske monarhije pred prvo svetovno vojno. 9) n. - pokanje - stena v Julijskih

Alpah - oče - osebni zaimek množine. 10) moško ime - prostor za umivanje - vihar. 11) mesto na Holandskem - gaj za umrle v Ljubljani - vrh v Karavankah - reka v Italiji. 12) nasprotje od mraza - oblika pomožnega glagola v množini - židovsko žensko ime. 13) organ človeškega telesa - vrsta glasu preostanek žita po mlačvi - ime junaka Dobrina v romanu Ulenspiegel oblika pomožnega glagola v dvojnini. 14) zbadljiv spis - moško ime - žensko ime - krajši spis v prozi. 15) znati-

željen - vse, kar je tiskano. 16) predlog - akademski naslov - črka - ilovica. 17) novoletna pesem - lastnik opekarne. 18) Klanje - ne zna govoriti - bitje - glina za porcelan. 19) Vprašalnica - bivši - kraj v Prekmurju - cesta - ameriški novelist. 19) stoletja. 20) Drama Viktor Hugoja - termin - reka v Bolgariji. 21) osnova - zaklad - reka v Franciji - kraj na Notranjskem - država v Aziji. 22) Del smučarske skakalnice - država v Južni Ameriki - propadlo. 23) Neznaneč (latinska oznaka) - ogorek - zasmeh - posmeh - moško ime - kratice v pismih. 24) Veznik - orožje - del cirkusa - zemeljski tečaj - egipčansko božanstvo. 25) Cepič - pipa - izpuščaj - zdravilo. 26) Celina - voditelj instrument. 27) Reka v Nemčiji - kratice pri podpisih - kratice bivših plemenitaških naslovov - ne zna govoriti. 28) Stara enota za merjenje teže - mesna jed - ognjenik v Italiji. 29) Mesto v Albaniji - strup. 30) Južni sadež - leseno provizorično poslopje. 31) Žensko ime - sibirski reka.

Rešitev iz prejšnje številke

Ze iz daljave mrak prihaja in prva zvezda že gori, zagrinjajo vasi se, polja, zatiska dnevu sen oči. Senožeti in dobr e, bujne trate, postelj zdaj ste ve, postelj dolga in široka, v baldahinu zvezde vam žare. Fotograf je prefirano približal objektivi svojega aparata naslednjim predmetom: 1. urinemu mehanizmu; 2. plji; 3. bučikam, 4. muhi, 5. ženskim nogavicam, 6. žitnemu klasju.

Kupon št. 99
za nagradno tekmovanje
Ljudskega tednika

Osnutek pravilnika za volitve

Volivne priprave, ki smo jih do danes doživeli nam kažejo, da se naši tržaški upravi naravnost neverjetno mudi. Poglejmo te priprave nekoliko v luči statistike. V Trstu je okroglo 200.000 volivnih upravičencev. Rok za pregled volivnih imenikov in vložitve reklamacij je bil določen na 10 dni, kar pomeni 20.000 volivcev na dan. Če vzamemo 10 uradnih ur, bi prišlo 2.000 volivcev na uro oziroma 33 volivcev na minuto. To pomeni, da je imel vsak volivec celi dve sekundi časa, da pregleda volivni imenik in ugotovi, če je vpisan. Dve sekundi časa pa sta v navadnem življenju ravno dovolj, da človek reče »dober dan«. Če pa rečeš »dober dan« kar je končno dolžnost omikanega človeka, ko stopi v kak urad, s tem volivni imenik še davno ni pregledan. Ni torej drugega zaključka: Tržaški upravi se grozansko mudi.

Politične stranke in časopisi so takoj spoznali položaj in protestirali na vse kriplje, češ, da je omenjeni rok prekratek. Toda naša uprava je ostala neomajna. Dodala je, bolj zaradi lepšega, še dva dni, kar pomeni toliko kolikor pljuniti v morje. Na podlagi dvodnevnega podaljšanja roka je pridobil volivni upravičenec toliko časa, da prej kot reče »dober dan«, še lahko malo pokušlja. Ampak prav malo!! Drugače ne bi prišli vsi na vrsto.

Položaj je torej tak, da se upravi na eni strani mudi in da je na drugi strani gluha za vsak protest. Kaj nam je storiti? Naj bo enkrat »Burja« dovoljena čast, da zavzame iniciativo! Če naša uprava že ne more drugače, kakor da volitve opravi z vso naglico, pomagajmo ji in olajšajmo ji delo! Neobhodno potreben je za take volitve primeren pravilnik. Tržaške razmere zahtevajo tu posebne ukrepe in zato predlagamo, da se poleg predpisov, ki so po vsem svetu običajni, ne bi pozabila še naslednja določila:

Cl. 1. Volivci morajo priti na volišče brez orožja. Nekdanji fašistovski »manganelli« niso orožje, ampak lahko služijo kot legitimacija.

Cl. 2. Ker so nohti hudo žensko orožje, morajo priti volivke na volišča z ostrizenimi nohti. In ker je na voliščih prepovedana vsaka politična manifestacija, ne smejo biti ženski nohti rdeče pobarvani. Rdeča barva je dovoljena le tedaj, če so nohti izmenoma pobarvani belo, zeleno in rdeče. Paziti pa je pri tem, da rdeče pobarvani noht ne zavzame oblike zvezde; dovoljena pa je oblika križa.

Cl. 3. Točenje alkoholnih pijač je na dan volitev splošno prepovedano. Volivci, ki kljub temu želijo biti dobre volje, se lahko potrudijo v uradne prostore tržaške uprave, kjer bo ves dan volitev javno na vpogled ogromna dobra volja, s katero uprava že nad tri leta spremlja vprašanje gledališke dvorane za Slovensko narodno gledališče v Trstu.

Cl. 4. Ker je absolutna vogla uprave, da prepreči vsak incident na dan volitev in ker je znano, da nastane največ incidentov zaradi jezicnosti, je v vseh uradnih poslih, ki se tičejo volnosti.

Cl. 5. Stevo volivca je treba spoštovati in zato je dovoljena »volivni guljaža«. Da pa se tudi preprečijo incidenti, smejo gostilniški obrati (gostilne, restavracije in slično) na dan volitev razdeljevati »volivni guljažo« samo za stranke, ki bodo registrirane v demokristjanskem bloku.

Cl. 6. Volivec mora prinesiti s seboj primerno izkaznico. Najbolj pripravna je enojezična izkaznica tržaške občine. V smislu čl. 1 velja kot polnoveljavna izkaznica tudi »manganelli«, toda predsednik volivne komisije mora uradno ugotoviti s primernim postopkom, da je tak »manganelli« pristen in da izhaja iz fašistovskih časov ter da je njegov imetnik po svoji preteklosti upravičen lastnik te častne relikvije. — Volivci, ki se lahko izkažejo, da so volili dne 18. aprila

1948 pri državnozbornih volitvah v Italiji, ne potrebujejo nobene druge izkaznice. Če so prišli nalašč zaradi volitev iz Italije, se jim povrnejo potni stroški in plača dnevnica. Kot polnoveljavna izkaznica velja tudi rožni venec.

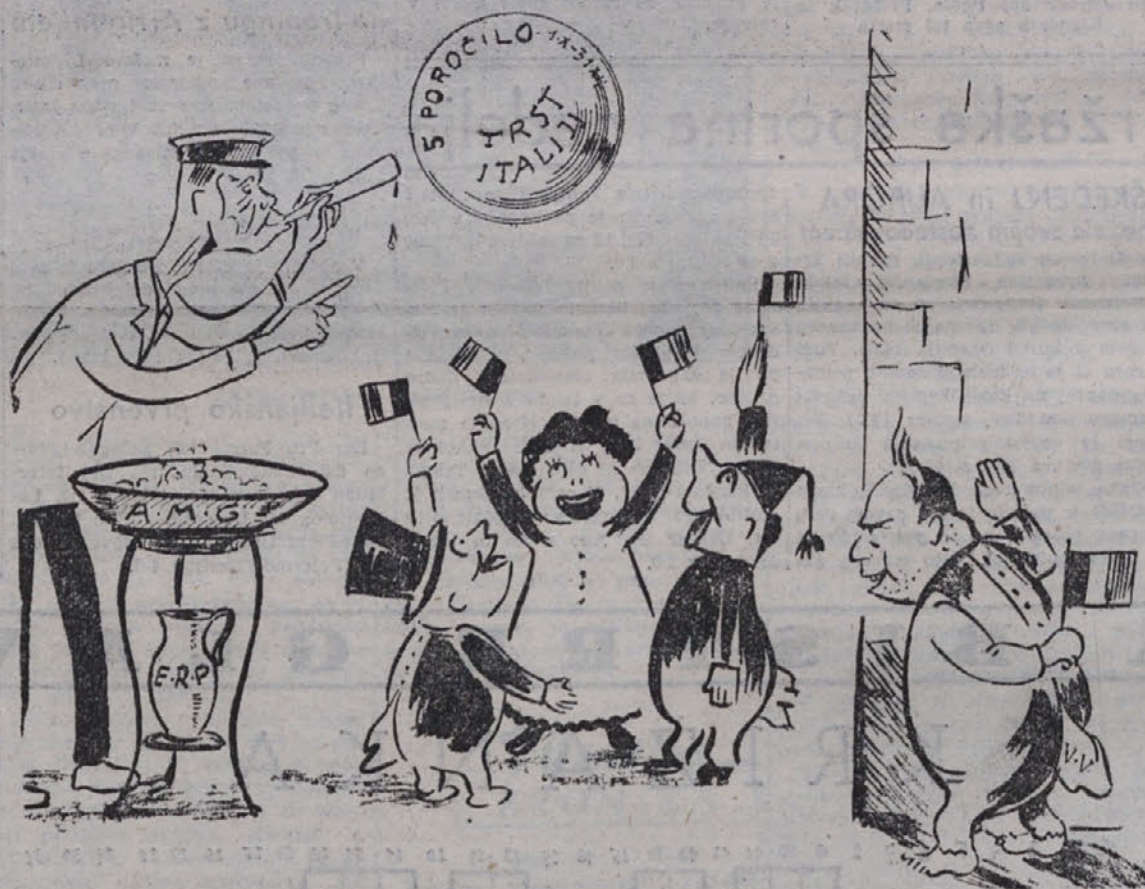
Cl. 7. Volivec mora jasno zabeležiti, katero stranko voli. Če bi nastali dvomi glede tozadevne volivčeve volje, odloči volivna komisija, da je glas oddan za demokristjansko stranko, ker so vsi tržaški volivci demokrati in kristjani in v volivnem imeni-

ku sploh ni Turkov, Budistov, Hotentotov in podobnih.

Cl. 8. Glavna vrata pokopališča morajo biti na dan volitev odprta že ob 5. uri zjutraj, da se mrtvi lahko pravočasno podajo na volišče in zadostijo svoji volivni dolžnosti. Tržaški župan je za to osebno odgovoren.

To bi bilo nekaj pobud »Burje«. Upamo, da bodo drugi tržaški listi sledili našemu vzgledu, da tako pridemo do mirnih, demokratičnih in res pravičnih volitev.

Balonček lep, balonček zali sedaj je čas, na plan Vidali!

Najnovejši model ameriškega topa «Truman 1949»

Volitve se bližajo

I. delavec: Kmalu bo šla po vodi prva ladja ERP-a.

II. delavec: Samo da ne homo šli mi zaradi ERP-a še prej!

JUCA piše PEPI

Draga Pepa!

Silno hitro čas nam teče, še hitreje kakor Nurni in Tržačanom volitve so tako že kar pred durmi. Tisti zanimivi dnevi vedno bliže so in bliže in zato reklama zanje že vrši se na vse viže. Sam gospod župan Miani so v volivni voz se vpregli in z obiski na terenu radi uspehe bi dosegli. Tu obljublajo se mišice, tam obetajo kredite, vse pa delajo z namenom: »Pravo stranko mi volitelj ljudstvo sicer radó pride gledat svojega župana, s tem pa še ata pravin stranki ni volivna zmaga dana. General iz Miramara spet izdal je poročilo, ki je v srca šovinistov nekaj kapljice nade vliło. Tuđ ta gospod se vpregel v predvolivno je kampanjo, vrag ve koliko pisanja udarniško stori še zanjo. Naše ljudstvo pri volitvah pa tako se bo izreklo, da južnjaške šoviniste prav do jeter bo zapeklo. Te dni šla sem doli v mesto, tam pred pošto sem postala, prav ko tista močna burja krog vogalov je pihala. Pa sem videla gospoda, lep klobuk je imel na glavi, kot bi trenil bi! odkrit je, a klobuk nekje v višavi. To me spomni na volitve: naše ljudstvo bo kot burja tistim zmago odpihalo, ki žele, da naše mesto italijansko bi postalo. Neke čudne razprodaje v Trstu zdaj prišle so v prakso. Trgovina ti objavi: čevljem znižali smo taksol! Ko pa v trgovino stopiš, da bi ugodno kaj kupila, vidiš, da je cena čevlju le tri lire popustila. A čez cesto v trgovini piha ta čas drugi veter: cena blagu poskočila je za dvesto lir na meter. Blagor mu, ki v nizke cene naših trgovin verjamel! Ta je norec, ki otepa s cepcem snope prazne slame! V nizke cene, draga moja, jaz bom le tedaj verjela, ko za majhno vsoto lirič dosti robe bom prejela. Do tedaj je pa še daleč, moramo pač potrpeti in, če gremo kupovati tisočake s sabo vzeti.

Te pozdravlja tvoja Juca.

To'azitne besede generala Aireya Tržačanom

V svojem zadnjem poročilu je ta general med drugim izjavil tudi, da se bo leta 1952 utegnilo Tržačanom boljše goditi. Za tolažilne besede se Tržačanji generalu prav lepo zahvaljujejo, vprašajo ga pa, kako si to predstavlja ob dejstvu, da jim gre iz dneva v dan slabše. Morda je mislil general na tiste, ki bodo do leta 1952. umrli. Tem seveda v obljubljenem letu ne bo treba več nikakih tuzemskih dobrin in se jim bo vsekakor godilo tedaj boljše pod zemljo kot danes na zemlji.

Skedenjski predor in gobe

Na občinski seji je bilo sklenjeno, da se bo Skedenjskem predoru pričelo s poizkusnim gojenjem gob. Koliko bo to vplivalo na odprave brezposelnosti še ni znano. Morda bo pa to poizkusno gojenje vendarle prineslo tudi v tem pogledu kake dobre rezultate. Če drugega ne, se bo dalo verjetno vsaj to ugotoviti, da raste brezposelnost v našem mestu tako hitro kot gobe po dežju. Morda se bo sčasoma tudi ugotovilo, da raste brezposelnost hitreje, kakor gobe v predoru. Ni pa izključeno, da bo z ustanovitvijo te gobje farne proslavljen tudi spomin na zadnjega rimskega kralja Ematuela, ki so ga podložniki hudomušno imenovali Gobbo.